

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

ÖSYM KANUNU'NDA DÜZENLENEN
SUÇLAR

Yüksek Lisans Tezi

Bahar KARATAŞ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SAYDAM

Erzincan/2018

TEZ BİLDİRİMİ

“ÖSYM KANUNU’NDA DÜZENLENEN SUÇLAR” isimli “Yüksek Lisans” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.15/08/2018

BAHAR KARATAŞ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, Kamu Hukuku Anabilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : **DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET SAYDAM**

Jüri : **DR. ÖĞR. ÜYESİ İSMAİL KÖKÜSARI**

Jüri : **DR. ÖĞR. ÜYESİ CEM şENOL**

ÖSYM KANUNU'NDA DÜZENLENEN SUÇLAR

Bahar KARATAŞ

Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2018

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SAYDAM

ÖZET

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, 17.2.2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli bir kamu kurumu olarak düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun ile ÖSYM Başkanlığı'nın temel görevi, her türlü ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemlerinin yapılması olarak belirlenmiştir.

ÖSYM Başkanlığı'nın gerçekleştirdiği ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemlerinde güvenilirlik, gizlilik, tarafsızlık ve bilimsellik ilkelerine riayet edilebilmesi ve adaylara fırsat eşitliği sağlanabilmesi için sınav güvenliğinin sağlanması oldukça önemlidir. Sınav güvenliğinin nasıl sağlanacağı ÖSYM Kanunu'nun 9. maddesinde tespit edilmiş ve sınav güvenliğinin ihlali halinde ihlal edene uygulanacak cezai hükümler de ÖSYM Kanunu'nun "*Cezai Hükümler*" başlıklı, 9 fıkradan oluşan 10. maddesinde düzenlenmiştir. Maddede "*Gizli Bilgilerin Elde Edilmesi veya Bulundurulması Suçu*", "*Gizli Bilgilerin İfşa Edilmesi Suçu*", "*Kopya Suçu*" ve "*Sınav Sonuçlarını Değiştirme Suçu*" düzenlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: ÖSYM Başkanlığı, ÖSYM Kanunu, suç, ÖSYM Kanunu'nda düzenlenen suçlar.

CRIMES FORMED IN OSYM LAW

Bahar KARATAŞ

Erzincan Binalı Yıldırım University, Institute of Social Sciences

Department of Public Law

Master Thesis, July 2018

Supervisor: Dr. Lecturer. Member Mehmet SAYDAM

ABSTRACT

Presidency of the Assessment Selection and Placement Center is regulated as a private budgeted public institution with administrative and financial autonomy and Law on the Organization and Duties of the Presidency of Measurement, Selection and Placement Center dated 17.2.2011 and numbered 6114. The main task of the OSYM with the mentioned law is stated to perform all kinds of measurement, evaluation and placement processes.

It is very significant to ensure the safety of examinations so that the principles of reliability, confidentiality, impartiality, scientificness and equality of opportunity for candidates can be ensured in the measurement, evaluation and placement processes performed by OSYM. The criminal provisions determined in Article 9 of the OSYM Law and applied in case of infringement of the exam security are also regulated in the 10th article consisting of 9 paragraphs titled "Criminal Provisions" of the Law. In the article, "Crime of Obtaining or Providing Confidential Information", "Crime of Disclosure of Confidential Information", "Cheating Crimes" and "Crimes of Changing Examination Results" were regulated.

Keywords: OSYM, OSYM Law, crime, crimes organized in OSYM Law.

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR.....	X
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

GİZLİ BİLGİLERİN ELDE EDİLMESİ, BULUNDURULMASI VE İFŞA EDİLMESİ SUÇLARI

I. GENEL BİLGİLER	3
II. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER	5
III. SUÇUN UNSURLARI.....	5
A. Suçun Maddi Unsurları	5
1. Fiil	5
a) Gizli Bilgilerin Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilmesi	7
b) Gizli Bilgilerin Hukuka Aykırı Olarak Bulundurulması	8
c) Gizli Bilgilerin İfşa Edilmesi.....	9
2. Fail.....	10
3. Mağdur	11
4. Konu.....	15
a) Sınav Soruları ve Cevapları.....	17
b) Sınav Sorularını Hazırlamakla Görevlendirilmiş Olan Kişilerin Kimlik Bilgileri	18
c) Soru Havuzundaki Sorular	19

d) Deneme Soruları ve Bu Sorulara İlişkin Bilgi ve Belgeler	20
5. Netice	20
6. Nitelikli Haller	21
B. Suçun Manevi Unsuru	23
1. Genel olarak	23
2. Suçun Kasten İşlenmesi	25
C. Hukuka Aykırılık Unsuru	27
1. Genel Olarak	27
2. Hukuka Uygunluk Sebepleri	28
a) Genel Olarak.....	28
b) Kanun Hükümünü İcra (Görevin İcrası).....	30
IV. KUSURLULUK	36
A. Genel Olarak	36
B. Kusurluluğu Azaltan veya Kaldıran Sebepler	37
V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ	45
A. Teşebbüs	45
B. İştirak	48
C. İçtima	49
1. Genel Olarak	49
2. Görünüşte İçtima	49
a) Özel Normun Önceliği İlkesi.....	50
b) Bir Normun Diğeri Tarafından Tüketilmesi İlkesi (Bileşik Suç).....	51
c) Yardımcı Normun Sonralığı İlkesi	52
3. Suçların İçtimaı	55
a) Zincirleme Suç.....	55
b) Fikri İçtima	56
4. Gerçek içtima	57
VI. YAPTIRIM, DAVA ZAMANAŞIMI, MUHAKEME USULÜ.....	59
A. Yaptırım	59
B. Dava Zamanaşımı	63

C. Muhakeme Usulü	64
-------------------------	----

BÖLÜM II

KOPYA SUÇU

I. GENEL BİLGİLER	66
II. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER	67
III. SUÇUN UNSURLARI	68
A. Suçun Maddi Unsurları	68
1. Fiil	68
a) Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekmek	69
b) Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekilmesine Aracılık Etmek	71
c) Başka Bir Adayın Yerine Sınava Girmek	72
d) Kendi Yerine Bir Başkasının Sınava Girmesine Katkı Sağlamak	73
e) Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çekmek	74
f) Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çektirilmesine İmkân Sağlamak	76
2. Fail	77
a) Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekmek	78
b) Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekilmesine Aracılık Etmek	78
c) Başka Bir Adayın Yerine Sınava Girmek	79
d) Kendi Yerine Bir Başkasının Sınava Girmesine Katkı Sağlamak	79
e) Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çekmek	79
f) Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çektirilmesine İmkân Sağlamak	80
3. Mağdur	80
4. Konu	80
5. Netice	81
6. Nitelikli Haller	82
B. Suçun Manevi Unsuru	82
C. Hukuka Aykırılık Unsuru	84
IV. KUSURLULUK	85

V.	SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	88
A.	Teşebbüs	88
B.	İştirak	90
1.	Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekmek .	91
2.	Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekilmesine Aracılık Etmek.....	91
3.	Başka Bir Adayın Yerine Sınava Girmek	92
4.	Kendi Yerine Bir Başkasının Sınava Girmesine Katkı Sağlamak	92
5.	Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çekmek	93
6.	Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çektirilmesine İmkân Sağlamak	94
C.	İçtima	94
1.	Görünüşte İçtima.....	94
2.	Suçların İçtimaı	95
a)	Zincirleme Suç.....	95
b)	Fikri İçtima	96
3.	Gerçek İçtima	96
VI.	YAPTIRIM, DAVA ZAMANAŞIMI, MUHAKEME USULÜ.....	100
A.	Yaptırım.....	100
B.	Dava Zamanaşımı	103
C.	Muhakeme Usulü.....	103

BÖLÜM III

SINAV SONUÇLARINI DEĞİŞTİRME SUÇU

I.	GENEL BİLGİLER	105
II.	SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER	106
III.	SUÇUN UNSURLARI.....	106
A.	Suçun Maddi Unsurları.....	106
1.	Fiil	106
2.	Fail.....	107
3.	Mağdur	108

4. Konu.....	108
5. Netice	109
6. Nitelikli Haller	109
B. Suçun Manevi Unsuru	110
C. Hukuka Aykırılık Unsuru	110
IV. KUSURLULUK	111
V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ	113
A. Teşebbüs	113
B. İştirak	115
C. İçtima	116
1. Görünüşte İçtima.....	116
2. Suçların İçtimaı	117
a) Zincirleme Suç.....	117
b) Fikri İçtima	118
3. Gerçek İçtima	119
VI. YAPTIRIM, DAVA ZAMANAŞIMI, MUHAKEME USULÜ.....	120
A. Yaptırım	120
B. Dava Zamanaşımı	123
C. Muhakeme Usulü	123
SONUÇ.....	124
KAYNAKÇA	134

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi.
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
Bknz.	: Bakınız.
Bs.	: Baskı.
C.	: Cilt.
CHD	: Ceza Hukuku Dergisi.
CMK	: 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
Edt.	: Editör.
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
HHFD	: Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi.
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
M.	: Madde.
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi.
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı.
ÖSYM Başkanlığı	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı.
ÖSYM Kanunu	: 17.02.2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun.

s.	: Sayfa.
S.	: Sayı.
Soru Hazırlama Yönetmeliği	: 16.04.2013 tarihli ve 28620 sayılı Soruların Hazırlanması, Soru Havuzunun Oluşturulması ve Soruların Güvenliğinin Sağlanmasına İlişkin Yönetmelik.
ss.	: Sayfalar.
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi.
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi.
TCK	: 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.
TDK	: Türk Dil Kurumu.
vd.	: Ve devamı.
Y.	: Yıl.

GİRİŞ

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, 19 Kasım 1974 tarihinde, Üniversitelerarası Kurul tarafından, 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 52. maddesine göre, “*Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi*” adıyla kurulmuştur. Kurum daha sonra 1981 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Yükseköğretim Kurulu'na bağlanarak “*Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi*” adını almıştır. 3 Mart 2011 tarihine kadar bu isim altında çalışmalarını sürdüren kurum, 17.2.2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (ÖSYM Kanunu) ile bugünkü halini almıştır.

ÖSYM Kanunu ile kurum “*Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı*” (ÖSYM Başkanlığı) adını almış, idari ve mali özerkliğe kavuşmuş, özel bütçeli bir kamu kurumuna dönüştürülmüştür. Kanun' un 4. ve 5. maddelerinde ÖSYM Başkanlığı'nın idari yapısı düzenlenmiştir. Buna göre Kurum, ikili bir idari yapıya sahiptir. İdari yapının ilk organı olan Başkan, ÖSYM Başkanlığı'nın en üst amiri olup, kurumun mevzuata, Yönetim Kurulu kararlarına, amaç ve politikalarına, stratejik planına, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun yönetilmesini sağlar. Ayrıca Başkan'a yardımcı olmak üzere, üç tane Başkan Yardımcılığı, on tane Daire Başkanlığı ve bir Hukuk Müşavirliği mevcuttur. İdari yapının ikinci organı ise Yönetim Kurulu'dur. Yönetim Kurulu, ÖSYM Başkanlığı'nın karar organı olup, sekiz üyeden oluşur.

ÖSYM Başkanlığı'nın görevleri ÖSYM Kanunu'nun 3. maddesiyle belirlenmiş ve ÖSYM Başkanlığı'na her türlü ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemlerinin yapılması görevi verilmiştir. ÖSYM Kanunu'nun 7. maddesine göre ise ÖSYM Başkanlığı, bu sınavları gerçekleştirirken ve sınav sonuçlarını tespit edip yerleştirme işlemlerini yaparken, güvenilirlik, gizlilik, tarafsızlık ve bilimsellik ilkeleri çerçevesinde adaylara fırsat eşitliği sağlayacak biçimde hareket etmek zorundadır. Bu zorunluluğun gerçekleştirilmesi ise öncelikle sınav güvenliğinin sağlanmasıyla mümkündür.

ÖSYM Kanunu'nun genel gerekçesinde, sınav ve yerleştirmelerin adil bir şekilde gerçekleştirilebilmesi, soru ve verilerin hukuka aykırı bir biçimde elde edilmesinin önlenmesi ve veri güvenliğinin sağlanabilmesi için caydırıcı cezai yaptırımların düzenlenmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. ÖSYM Başkanlığı'nın sınav güvenliğini nasıl sağlayacağı ÖSYM Kanunu'nun 9. maddesinde tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak sınav güvenliğinin ihlali halinde ihlal edene uygulanacak cezai hükümler de 10. maddede düzenlenmiştir.

Bu çalışmada ÖSYM Kanunu'nun "*Cezai Hükümler*" başlıklı, 9 fıkradan oluşan 10. maddesi incelenecektir. Bu amaçla çalışmamızın "*Gizli Bilgilerin Elde Edilmesi veya Bulundurulması ile İfşa Edilmesi Suçları*" başlıklı birinci bölümünde, maddenin 2. fıkrasında yer verilen gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi, bulundurulması veya bu bilgilerin ifşa edilmesi fiillerinin vücut verdiği suçlar incelenecektir.

"*Kopya Suçu*" başlıklı ikinci bölümde, ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasında yer alan kopya çekme, kopya çekilmesine aracılık etme veya imkân sağlama, aday yerine sınava girme veya kendi yerine bir başkasının sınava girmesine katkı sağlama fiillerinin vücut verdiği suç incelenecektir.

"*Sınav Sonuçlarını Değiştirme Suçu*" başlıklı üçüncü bölümde, ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 4. fıkrasında yer alan sınav sonuçlarını adayın lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştirme fiillerinin vücut verdiği suç incelenecektir.

Bu kapsamda bahsi geçen üç bölümde de suçla korunan hukuki değer, suçun unsurları, kusurluluk, suçun özel görünüş şekilleri, suç için uygulanacak yaptırım ve muhakeme usulüne ilişkin kurallar ele alınacaktır. Çalışmamız giriş ve sonuç olmak üzere iki kısım ve üç bölümden ibaret olacaktır. Son olarak çalışmamızın başlığı "*ÖSYM Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar*" olarak tespit edilmiş, böylelikle çalışma içerisinde yer alan üç suç türünü de kapsayacak bir başlık kullanılmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM I

GİZLİ BİLGİLERİN ELDE EDİLMESİ, BULUNDURULMASI VE İFŞA EDİLMESİ SUÇLARI

I. GENEL BİLGİLER

Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması ve bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları, ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 2. fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir:

“Bu kanun hükümlerine göre gizli olan bilgileri, hukuka aykırı olarak elde eden veya elinde bulunduran kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu bilgileri ifşa eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”

Fıkra incelendiğinde, gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesinin, bulundurulmasının veya ifşa edilmesinin suç olarak düzenlendiği görülmektedir. ÖSYM Kanun'unun 10. maddesinin 2. fıkrasında farklı cezaların öngörölmüş olması sebebiyle gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi veya bulundurulması fiilleri bir suç, gizli bilgilerin ifşa edilmesi fiili ise diğeri bir suç oluşturmaktadır. Dolayısıyla madde metninde iki ayrı suç düzenlenmiştir. Ancak her iki suç da kanunda aynı maddede düzenlendiği ve her iki suçun da maddi konusu aynı olduğu için biz çalışmamızda bu iki suç birlikte inceleyeceğiz.

Gizli bilgi kavramından, ÖSYM Kanunu hükümlerine göre gizli olan bilgilerin kastedildiği 10. maddenin 2. fıkrasında belirtilmiştir. ÖSYM Kanunu'nun “Sınav Güvenliği” başlıklı 9. maddesinde ise gizli bilgi kavramının içeriği saptanmıştır. Buna göre, sınav soruları ve cevapları, sınav sorularını hazırlamakla görevlendirilmiş olan kişilerin kimlik bilgileri, soru havuzundaki sorular ile deneme soruları ve bu sorulara ilişkin bilgi ve belgeler gizli bilgidir.

Suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali aynı maddenin 6. fıkrasında “Bu maddede tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.” şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca aynı fıkroda

“Bu suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” denilerek suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde bu tüzel kişi hakkında güvenlik tedbirlerine hükmedileceği düzenlenmiştir.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 5. fıkrasında gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi suçlarını işleyenler hakkında uygulanacak idari yaptırımlara yer verilmiştir. Buna göre ilgili fiilleri işleyen adayın sınavı iptal edilir ve aday iptal edilen sınavın yapıldığı tarihten itibaren iki yıl süreyle ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen herhangi bir sınav veya yerleştirmeye aday olarak başvuramaz ve katılamaz. Ayrıca aday, iptal edilen veya yasaklılık süresi içerisinde girmiş olduğu herhangi bir sınavdaki başarısına dayalı olarak bir kamu görevine atanmış veya bir hak iktisap etmiş olursa görevine son verilir ve kendisine sağlanan hak geri alınır.

Yine ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 9. fıkrasında sınav sorularını hazırlamakla görevlendirilmiş kişilerin kimlik bilgilerinin, deneme sorularının veya sınavın devam ettiği süre zarfında sınavda sorulmuş olan soruların aynen veya değiştirilerek herhangi bir ortamda paylaşılması, ifşa edilmesi, umuma iletilmesi, yayımlanması veya işlenmesi hallerinde, bu fiilleri işleyen kişiler hakkında beş bin Türk lirası idari para cezası uygulanacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi fiilleri suç olmanın yanı sıra Kanun'da kabahat olarak da düzenlenmiştir.

Gizlilik ihlali suretiyle soruları elde ederek kopya çeken ve bu sebeple hakkında sınav iptali yaptırımına karar verilen adaylar için ÖSYM Kanunu'nun 10. maddenin 7. fıkrasında bir etkin pişmanlık hali öngörülmüştür. Buna göre; ilgili aday soruları ne şekilde ele geçirdiği veya soruların kimler tarafından temin edildiği hususlarında bilgi verirse ÖSYM Başkanlığı Yönetim Kurulu kararıyla 2 yıllık yasaklılık süresi kısaltılabilir veya yasak tamamen kaldırılabilir. Söz konusu etkin pişmanlık hükmü ancak gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu ile kopya suçunun birlikte işlenmesi halinde uygulanabilir.

II. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Hukuk toplumunda sosyal düzenin sağlanması ve devamlılığı için korunması gereken soyut değerlere hukuki değer denilmektedir¹. Her suç en azından bir hukuki değeri ihlal eder². Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile ifşa edilmesi suçlarında, suç oluşturan fiiller, gizli bilgileri hukuka aykırı bir şekilde elde etmek, hukuka aykırı bir şekilde bulundurmak veya ifşa etmektir. Bu fiiller ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamunun, bir kamu idaresi olan ÖSYM Başkanlığı'na duyduğu güveni ihlal ettiğinden söz konusu suçlar bakımından korunan hukuksal değer ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamu idaresinin güvenilirliğidir.

III. SUÇUN UNSURLARI

A. Suçun Maddi Unsurları

1. Fiil

Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması veya bu bilgilerin ifşa edilmesi suçlarında, suç oluşturan fiiller, gizli bilgileri hukuka aykırı bir şekilde elde etmek, hukuka aykırı bir şekilde bulundurmak veya bu bilgileri ifşa etmektir. Kanun'da farklı cezaların öngörülmesi sebebiyle gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi veya bulundurulması fiilleri bir suç, gizli bilgilerin ifşa edilmesi fiili ise diğer bir suç oluşturmaktadır.

Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması veya bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları, suç oluşturan fiillerin şekline göre icrai suçlardır. İcrai hareket, hukuk kuralı

¹ Yener Ünver, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2003, s. 81 vd.; Mahmut Koca/ İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bs. Ankara, Seçkin Yayınevi, 2015, s. 108.

² İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2010, s. 152.

ile yapılması yasaklanan ve failin dış dünyada bir etki veya değişiklik gerçekleştirmesiyle sonuçlanan aktif davranıştır³. Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması veya bu bilgilerin ifşa edilmesi suçlarında suç oluşturan fiiller Kanun'da yer alan bir yasağı aktif bir davranışla ihlal ettiğinden her iki suç da icrai suçtur⁴. Bu suçların ihmali hareketle işlenebilmesi ise mümkün değildir⁵. Ancak ihmali hareketle söz konusu suçlara iştirak edilmesi mümkündür.

Gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi veya bulundurulması suçu bakımından söz konusu fiillerin her birinin tek başına icrası suça vücut vereceğinden bu fiiller suçun oluşumu bakımından birbirinin alternatifi olan fiillerdir. Dolayısıyla bu suç, seçimlik hareketli bir suçtur⁶. Kanunda gösterilen elde etme veya bulundurma fiillerinin tek başına icrası suça vücut vereceği gibi bu fiillerinin tamamının icrası halinde de tek bir gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu oluşur⁷.

Gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi veya bulundurulması suçu serbest hareketli bir suçtur. Çünkü suç kalıbında hareketin nasıl icra edileceği sınırlanmamış, hareketin her şekilde işlenebilmesi mümkün kılınmıştır⁸. Hangi tür hareketin suç oluşturacağını kanuni tanımda belirtilmediği bu tür suçlarda neticeye sebebiyet veren herhangi bir hareketin gerçekleştirilmesiyle suç oluşur⁹.

³ M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s. 238; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 366.

⁴ Hakan Hakeri, *Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003, s. 89.

⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 369.

⁶ Çetin Akkaya, *Örgüt Suçu – Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları*, 1. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 391.

⁷ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 113-114; Nur Centel/Hamide Zafer/Özlem Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 9. Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2016, s. 257-258.

⁸ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 160.

⁹ Hamide Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, 3. Bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2013, s. 196; Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 238.

Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunun tipikliğinde tek bir fiile yer verildiğinden, suç tek hareketli bir suçtur¹⁰. Yalnızca ifşa etmek fiilinin gerçekleştirilmesi suçun oluşması için yeterlidir. Ayrıca suç serbest hareketli bir suçtur. Zira kanuni tarifte suç oluşturan fiilin nasıl bir fiil olduğu hususunda herhangi bir özelleştirme yapılmamış, fiilin icra biçimi konusunda da bir sınırlama getirilmemiştir¹¹.

a) Gizli Bilgilerin Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilmesi

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçunu oluşturan fiillerden ilki gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi fiilidir. Elde etmek, “*bir şeye sahip olmak*” anlamına gelmektedir¹². Bu tanımdan hareketle, suç oluşturan fiil, kişinin aslında öğrenmemesi gereken gizli bir bilgiye hukuka aykırı bir şekilde sahip olması, ulaşması veya bilgiyi bir şekilde temin etmesi, ona zilyet olması olarak tanımlanabilir¹³. ÖSYM Kanunu ile koruma altına alınmış olan gizli bilgiler yalnızca kanunla yetkilendirilmiş kişilerce bilinebilir bilgilerdir. Dolayısıyla, ÖSYM Kanunu tarafından yetkilendirilmemiş bir kişinin bu bilgilere ulaşması, bu bilgileri öğrenmesi ve bilmesi suç teşkil etmektedir. Elde etme fiilinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmış olduğundan suçun gizli bilgilerin elde edilmesi suretiyle işlenmesi halinde ani suç oluşur. Başka bir ifadeyle, icra hareketi olan elde etme fiili gerçekleşir gerçekleşmez suç tamamlanmış ve bitmiş olur¹⁴.

¹⁰ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 159-160.

¹¹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 160.

¹² TDK resmi site: <http://www.tdk.gov.tr/>, ilgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/idex.php?option=Com_gts&Ara17ma=gts&guid=TDK.GTS.5a2abd9c2ef802.74724243. (04.12.2017).

¹³ Koray Doğan, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, 2. Bs. Ankara, Seçkin Yayınevi, 2008, s. 139-141; Hacı Sarıgözel, *Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 233.

¹⁴ Uğur Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, 1. Bs., Ankara, Sevinç Matbaası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:263, 1970, s. 47; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 247-250.

Elde etme fiilinin cezalandırılabilmesi için elde etmenin makul ve hukuka uygun bir sebebe dayanmaması ve aktif bir hareket sonucu gerçekleştirilmesi gerekmektedir¹⁵. Kişinin pasif bir şekilde gizli bilgiyi öğrenmesi bu suçu oluşturmaz¹⁶. Örneğin, bir başkası tarafından elde edilmiş veya bulundurulmuş bir gizli bilgiyi tesadüfen öğrenmesi veya basın yayın yoluyla ifşa edilmiş gizli bir bilgiden tesadüfen haberdar olması halinde kişinin bu suçu işlediğinden bahsedilemez.

b) Gizli Bilgilerin Hukuka Aykırı Olarak Bulundurulması

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçunu oluşturan fiillerden ikincisi gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak bulundurulması fiilidir. Bulundurmak, “*var olmasını, hazır bulunmasını sağlamak*” anlamına gelmektedir¹⁷. Bu hareket biçiminde fail, bir şekilde elde ettiği gizli bilgiyi ulaşabileceği ve tasarruf edebileceği şekilde hazır bulundurmaktadır¹⁸. Fail, başkalarına gereksinim duymadan dilediği zaman bu bilgilere ulaşma imkânına sahiptir¹⁹. Gizli bilgilere erişim imkânı tanıyan bir eşya, belge veya şifrenin fail tarafından bulundurulması da gizli bilgilerin bulundurulması suçunu oluşturur²⁰. Burada, gizli bilginin fail tarafından nasıl elde edildiği önemli

¹⁵ Mehmet Yayla, “*Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk*”, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2012, s. 192; Vesile Sonay Evik/Ali Hakan Evik, “*Devlet Sırrını ve Yayılması Yasaklanan Bilgileri Açıklama ve Elde Etme Suçları*”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 3-4, Y. 2004, ss. 111-147, s. 132.

¹⁶ Evik/Evik, s. 132-133.

¹⁷ İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/idex.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a2ab-f2581a7e7.91903063, (04.12.2017).

¹⁸ Soner Hamza Çetin, “*Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurmak ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak Suçu (TCK M. 191.)*”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 65, S. 4, Y. 2016, ss. 1353-1480, s. 1384; Doğan Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 8. Bs., Yetkin Yayınevi, Ankara, 2010, s. 465; Niza Özdemir, “*Türk Ceza Kanununda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları*”, (Danışman: Veli Özer Özbeke) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (12.12.2017), 2009, s. 98-99.

¹⁹ Hasan Sınar, “*Türk Ceza Kanunu’nda Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Ticareti Suçları*”, (Edt: Hasan Sınar), *Disiplinler Arası ve Ceza Hukuku Boyutlarıyla Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ve Ticaretiyle Mücadele*, 1. Bs., İstanbul, Lale Yayıncılık – Adalet Yayınevi, 2015, ss. 71-108, s. 94; Akkaya, s. 393.

²⁰ Sarıgüzel, s. 323; Yayla, s. 281; Çetin, s. 1384.

değildir²¹. Fail gizli bilgiyi hukuka uygun bir şekilde öğrenmiş olsa dahi gizli bilgileri elinde bulundurması hukuka aykırılık oluşturuyorsa yine bu suç oluşur.

Suçun bu halinde fail, gizli bilgiler üzerinde fiili egemenlik kurmakta ve bu egemenliği belli bir süre sürdürmektedir²². Bulundurma fiilinin, kısa da olsa, bir süre devam etmesi gerektiğinden gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak bulundurulması fiili bakımından kesintisiz suç söz konusudur²³.

c) Gizli Bilgilerin İfşa Edilmesi

Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunu oluşturan fiil, gizli nitelikteki bilgilerin ifşa edilmesi fiilidir. İfşa etmek “gizli bir şeyi ortaya dökmek, açığa vurmak, yaymak, ilan etmek, afişe etmek, reklam etmek” veya “gizli bir şeyi açığa vurma, çıkarma, yayma, ortaya dökme” anlamlarına gelmektedir²⁴. İfşa etme fiilinden, failin elinde olan bilgileri, belirli olmayan sayıdaki kimselerin ulaşabilecekleri veya öğrenebilecekleri şekilde açığa vurması, yayması, dağıtması, duyurması ve ilan etmesi kastedilmektedir²⁵. İfşa etme fiilinin gerçek anlamda oluşabilmesi için ifşa edilen bilgilerin üçüncü kişi veya kişilerce daha önceden bilinmiyor olması gerekmektedir²⁶.

²¹ Sarıgüzel, s. 323; Akkaya, s. 394; Çetin, s. 1384.

²² Özdemir, s. 98-99; Sarıgüzel, s. 323; Yayla, s. 281; Çetin, s. 1384.

²³ Durmuş Tezcan/ M. Ruhan Erdem/ R. Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 10. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 701; Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, s. 48-49.

²⁴ İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a33d-72ee8c1e5.56921489, (12.12.2017); Cengiz Yelbaşı, *Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*, 1. Bs., Ankara, Sim Matbaacılık, 2014, s. 277.

²⁵ Kayhan İçel, “Ticarî Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçları – Bu Tür Sırlarla İlgili Belge İstenmesinin Sınırları”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 9, S. 18, Y. 2010, ss. 27-38, s. 31-32; Zeki Hafizoğulları/Muharrem Özen, “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 67, S. 4, Y. 2009, ss. 9-22, s. 13; Maşallah Maral, “TCK Madde 239, Ticarî Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçunun İncelenmesi”, <http://masallahral.com/index.php/2016/11/19-/290/>, (15.12.2017), s. 7; Hamide Zafer, *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m. 132-134)*, 1. Bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2010, s. 102-103; Zeki Hafizoğulları/Muharrem Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplama Karşı Suçlar*, 2. Bs., Ankara, US-A Yayıncılık, 2016, s. 434; Fatih Birtek, *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal suçları (TCK m. 132)*, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013, s. 329.

²⁶ Ramazan Keklik, *Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçları*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2012, s. 163-164; Zafer, *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m. 132-134)*, S. 103.

İfşa edilen gizli bilginin fail tarafından nasıl elde edildiği önemli değildir²⁷. Failin hukuka uygun bir şekilde elde ettiği gizli bilgiyi ifşa etmesi de bu suçu oluşturur. İfşa etme bakımından esas olan, gizli bilgilerin içeriği hakkında üçüncü kişilere bilgi verilmesidir. Bilgi verilen kişi sayısı veya bu bilginin nasıl verildiği önemli değildir²⁸. İfşa, açık veya örtülü, yazılı veya sözlü yapılabileceği gibi, basın yayın yoluyla da yapılabilir²⁹. İfşa bir kişi veya belli veya belirsiz bir gruba karşı yapılabileceği gibi, kamunun tamamına açık olarak da yapılabilir. Yine gizli bilgilerin tamamı veya bir kısmı ifşa edilmiş olabilir³⁰. Tüm bu hallerde gizli bilgilerin ifşası suç oluşturur.

Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunda ifşa etme fiilinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmış olduğundan söz konusu suç, ani suçtur³¹.

2. Fail

TCK'nın 37. maddesinde, suçun kanuni tanımında yer alan fiili gerçekleştiren kişi olarak tanımlan fail, “suçun kanuni tarifinde yer alan fiil üzerinde hâkimiyet kuran, kanuni tanıma uygun haksızlığı gerçekleştiren”³² kişi veya kişilerdir. ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 2. fıkrasında fail olarak gizli olan bilgileri elde eden, bulunduran veya ifşa eden bir “kişi” den bahsedilmiş, suçun faili bakımından herhangi bir özellik aranmamıştır³³. Dolayısıyla söz konusu suçlar, herkes tarafından işlenebilen

²⁷ Mahmut Koca, “Haberleşmenin, Konuşmanın ve Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçları (TCK m. 132-134)”, Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kollokyumu (8 Ekim 2010), ss. 63-112, s. 73; Handan Yokuş Sevük, “Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçu”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12-13, S. 16-17-18-19, Y. 2007-2008, ss. 159-195, s. 178-180; Birtek, *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal suçları (TCK m. 132)*, s. 332.

²⁸ Koca, “Haberleşmenin, Konuşmanın ve Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçları (TCK m. 132-134)”, s. 73; Sevük, “s. 178-180; Evik/Evik, s. 130.

²⁹ Zafer, *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m. 132-134)*, s. 103; Evik/Evik, s. 130.

³⁰ Tezcan/Erdem/Önok, s. 534; Yokuş Sevük, s. 179; Evik/Evik, s. 130.

³¹ Uğur Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, 1. Bs., Ankara, Sevinç Matbaası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:263, 1970, s. 47; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 247-250.

³² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 104.

³³ Nur Centel/Hamide Zafer/Özlem Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, C. 1, 4. Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017, s. 26; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplama Karşı Suçlar*, s. 93.

suçlardır. Bu kapsamda suçun bir Türk veya yabancı tarafından işlenmesi halleri arasında da bir fark bulunmamaktadır³⁴. Ayrıca suçların fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suçlar tek failli suçlardır³⁵.

Buna karşılık söz konusu suçların bir örgütün veya tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi 10. maddenin 6. fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir. Söz konusu suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde örgüt yöneticileri ve üyeleri fail olur. Suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde, tüzel kişinin organ veya temsilcileri tarafından işlenmesi halinde ise TCK'nın 20. maddesinin 2. fıkrası gereği tüzel kişiler suç faili olamayacağından tüzel kişinin organlarında yer alan veya tüzel kişiyi temsil eden kişi veya kişiler fail olur³⁶. Bu halde tüzel kişi hakkında TCK'nın 60. maddesinde düzenlenen güvenlik tedbirlerine hükmolunabilir³⁷. Örneğin, bir yayın kuruluşunun basın yayın yoluyla gizli bilgileri ifşa etmesi halinde bu kuruluşun yayın sorumlusu olan organ veya temsilcileri suçun faili olur. Söz konusu yayın kuruluşu hakkında da tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmedilebilir³⁸.

3. Mağdur

Mağdur, “herhangi bir konuda zarar veya haksızlığa uğramış” kişi olarak tanımlanabilir³⁹. Suç mağduru ise suçun işlenmesi suretiyle haksızlığa uğrayan kişidir⁴⁰. Suçun mağdurunun nasıl tespit edileceği konusunda farklı görüşler mevcuttur. Mağ-

³⁴ M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/M. Emin Alşahin/Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 16. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 21.

³⁵ Türkan Yalçın Sancar, *Çok Failli Suçlar*, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 1998, s. 26-27; Beril Taşkın Kapusuzoğlu, *Suçta İştirakte Bağlılık Kuralı*, 1. Bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 43.

³⁶ Zafer, *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m. 132-134)*, s. 127.

³⁷ Kangal, *Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu*, s. 141-143 ve s. 162-163; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 22.

³⁸ Zafer, *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m. 132-134)*, s. 127.

³⁹ Veysel Dinler, “Mağduriyet Kavramına Çok Yönlü Yaklaşım”, (Edt.: Halil İbrahim Bahar), *Suç Mağdurları*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2006, ss. 49-71, s. 49.

⁴⁰ TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, “Mağdur Hakları İnceleme Raporu”, (24. Dönem 4. Yasama Yılı 12.06.2014 tarihli toplantıda kabul edilmiştir.), ss. 1-136, s. 2-3; Dinler, s. 50.

dur, bir görüşe göre, suçla korunmak istenen hukuki yararın sahibi iken diğer bir görüşe göre, suçun maddi konusunun ait olduğu kimsedir⁴¹. Mağdurun kim olduğu konusundaki bu görüş farklılığı tüzel kişilerin suç mağduru olup olamayacağı konusunda da farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır⁴². Bu kapsamda doktrinde mağdurun yalnızca gerçek kişiler olabileceği, gerçek kişilerin yanı sıra toplumun veya tüzel kişilerin de mağdur olabileceği veya bazı suçlarda devletin de suç mağduru olabileceği yönünde görüşler ileri sürülmüştür⁴³.

Tam ve sağ olarak doğmuş her insan gerçek kişidir ve hak süjesidir⁴⁴. Bu noktadan hareket ederek suç mağdurunun yalnızca gerçek kişi olabileceğini kabul eden görüşler, suçla korunmaya çalışılan hukuksal değerlerin sahibinin yalnızca insan olabileceğini kabul etmektedir⁴⁵. Dolayısıyla bu görüşe göre, herhangi bir suçun mağduru yalnızca gerçek kişiler olabilir, tüzel kişiler veya devlet suç mağduru olamaz⁴⁶. Bu

⁴¹ Zeki Hafizoğulları/Muharrem Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 3. Bs., U-S-A Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 233 vd.; Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007, s. 489; Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 11. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2011, s. 352; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 159 vd.; Doğan Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 3. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 224; Faruk Erem/Ahmet Danışman/Mehmet Emin Artuk, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 1997, s. 242; Nevzat Toroslu, *Ceza Hukuku*, 4. Bs., Savaş Yayınevi, Ankara, 1998, s. 42; Gülfem Pamuk, *Türk ve Fransız Ceza Muhakemesi Hukuku'nda Mağdurun Makam Olarak Yeri*, 1. Bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2012, s. 157; Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 12. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 118; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 288; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 197; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 106; Fatih Birtek, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 170.

⁴² Demirbaş, s. 488; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 198 vd.

⁴³ Pamuk, s. 157; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 234; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 106 vd.; Veli Özer Özbek, *Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999, s. 320 vd.

⁴⁴ Jale G. Akipek/Turgut Akıntürk/Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Birinci Cilt*, 13. Bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2016, s. 237; Mustafa Dural/Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku Cilt III Kişiler Hukuku*, 18. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, s. 7.

⁴⁵ Ünver, s. 141; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 288; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 198.

⁴⁶ Mahmut Koca/İlhan Üzülmez, "Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdurun Korunması ve Mağdura Tanınan Haklar", *Hukuki Perspektifler Dergisi*, C. 7, S. 2, Y. 2004, ss. 140-149, s. 141; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 198-199.

görüŖe göre her suçun en az bir gerçek kiŖi mağduru vardır. Ancak bazı suçlarda mağdurun belirli bir kiŖi veya kiŖiler olması gerekmez⁴⁷. Örneğın, TCK’da düzenlenen Genel Tehlike Yaratan Suçlar, Çevreye KarŖı Suçlar ve Adliyeye KarŖı Suçlar gibi suçlarda mağdur bir gerçek kiŖi olmayıp toplumu oluŖturan tüm gerçek kiŖilerdir⁴⁸. Ancak bu görüŖ toplumun bir hak süjesi olmadığı, hak sahipliğının gerçek kiŖilere ayrı ayrı ait olduğu yönünden eleŖtirilmektedir⁴⁹.

Bu konuda diğerk bir görüŖ ise tüzel kiŖilerin de suç mağduru olabileceğini kabul etmektedir⁵⁰. Buna göre tüzel kiŖiler de gerçek kiŖiler gibi hukuk düzenince korunmaya değer haklara ve bağımsız bir varlığa sahiptir⁵¹. Sahip olunan bu haklar dolayısıyla organlarına veya kendi kiŖiliğine karŖı iŖlenen suçlarda tüzel kiŖiler de mağdur olabilir⁵². Bu görüŖ ise hukuksal değerlerin tüzel kiŖilere değıl de suçla hakkı ihlal edilen gerçek kiŖilere ait olduğu ileri sürülerek eleŖtirilmektedir⁵³.

Suçun mağdurunun kim olduğu konusundaki üçüncü görüŖ ise her suçun mağdurunun aslında devlet olduğunu kabul eder⁵⁴. Buna göre, her suç aslında toplumu

⁴⁷ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 234; Özbek, *Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi*, s. 320; Pamuk, s. 158.

⁴⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 106; Özgenci, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 199; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 289; Dinler, s. 53; Pamuk, s. 162.

⁴⁹ Tuğrul Katoğlu, “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, *AÜHFD*, C. 61, S. 2, Y. 2012, ss. 657-693, s. 678.

⁵⁰ Sulhi Dönmezer, “Devlet ve Suç Mağduru İliŖkisi”, *Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar Armağanı*, 1. Bs., İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977, ss. 179-192, s. 255; Erem/DanıŖman/Artuk, s. 242.

⁵¹ Katoğlu, s. 672; Öztürk/Erdem, s. 350.

⁵² Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 158.

⁵³ Caner Yenidünya, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Ayrımcılık Suçu”, *ÇalıŖma ve Toplum Dergisi*, S. 4, Y. 2006, ss. 97-116, s. 104.

⁵⁴ DemirbaŖ, s. 488; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 233-234; Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 224.

huzursuz etmekte ve toplumsal düzeni bozmaktadır⁵⁵. Mevcut düzenin zarar görmesiyle bu düzenin kurucusu olan devlet de zarar görmekte ve mağdur olmaktadır⁵⁶. Sonuçta, toplumun haklarını korumak ve huzurunu sağlamak, toplumsal düzeni kurmak ve sürdürmek yetki ve görevinin devlette bulunması onu her suçun doğrudan mağduru haline getirmektedir⁵⁷. Ancak devleti her suçun mağduru olarak kabul eden bu görüş, devleti hak süjesi olarak kabul eden faşizm düşüncesinin ürünü olması ve devletin cezalandırma yetkisini bir hak değil, görev olarak üstlenmesi karşısında eleştirilmiştir⁵⁸. Bu eleştirilere karşın, devletin kolektif menfaatlerini ihlal eden suçların doğrudan doğruya devlet aleyhine işlendiği ve bu suçlarda mağdurun devlet olduğu ileri sürülmüştür⁵⁹. Örneğin devlet, TCK'da düzenlenen, Kamu Güvenine Karşı Suçlar, Adliye Karşı Suçlar ve Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar gibi suçlarda doğrudan mağdur olarak kabul edilmektedir⁶⁰.

Kanaatimizce, mağdur suçun maddi konusunun ait olduğu kimsedir. Dolayısıyla suçun mağduru ancak gerçek kişiler veya mağdurun belli olmadığı bazı suçlar bakımından toplum olabilir. Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması ve bu bilgilerin ifşa edilmesi suçlarında mağdur toplumdur. Çünkü bu suçlarda sınav güvenliği için gizli kalması gereken bilgiler hukuka aykırı bir şekilde elde edilmekte, bulundurulmakta veya ifşa edilmektedir. Dolayısıyla sınav güvenliği ve toplumsal düzen bozulmaktadır. Bu sebeple mağdur, tek bir gerçek kişi olmayıp toplumu oluşturan tüm gerçek kişiler yani toplumun kendisi olmaktadır.

⁵⁵ Öztürk/Erdem, s. 350; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 158; Toroslu, *Ceza Hukuku*, s. 42-43.

⁵⁶ Demirbaş, s. 488; Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 233-234; Faruk Erem/Nevzat Toroslu, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 5. Bs., Ankara, Savaş Yayınları, 1987, s. 21.

⁵⁷ Öztürk/Erdem, s. 350; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 158.

⁵⁸ Olgun Değirmenci, "Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları", *TBB*, S. 77, Y. 2008, ss. 33-86, s. 34; Ünver, s. 142; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 198.

⁵⁹ Çetin Özek, "Devletin Şahsiyeti Aleyhine Cürümlerin Genel Prensipleri", *İÜHF*, C. 32, S. 2-4, Y. 1996, ss. 597-683, s. 598.

⁶⁰ Tezcan/Erdem/Önok, s. 845 vd.; Özek, s. 598; Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 224; Değirmenci, "Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları", s. 198 vd.

4. Konu

Suçun konusu, suç oluşturan hareketin yöneldiği, suç üzerinde gerçekleşen, suçun işlenmesiyle zarar verilen veya tehlikeye maruz kalan kişi veya şeydir⁶¹. Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması veya ifşası suçunun konusu gizli bilgilerdir. Gizli kelimesi, “görünmez, belli olmaz bir durumda olan, başkalarından saklanan, duyurulmayan, saklı kalan, mahrem” anlamlarını karşılamaktadır⁶². Dolayısıyla gizli bilgi kavramı da duyurulmayan, saklı tutulan, sır mahiyetindeki bilgileri ifade etmektedir⁶³. Bu gizli bilgilerin nelerden ibaret olduğu ÖSYM Kanunu’nun “Sınav Güvenliği” başlıklı 9. maddesinin ilk iki fıkrasında belirtilmiştir. Maddeye göre, sınav soruları ve cevapları, sınav sorularını hazırlamakla görevli kişilerin kimlik bilgileri, soru havuzundaki sorular ve deneme soruları ile bu sorulara ilişkin bilgi ve belgeler üçüncü kişilerden gizli tutulur. ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan herhangi bir sınavda sorulmuş olan sorular ve cevapları ise Yönetim Kurulu kararına istinaden sınava katılmış olan adaylara özel erişim usulleri ile açıklanır ancak adaylar dışındaki üçüncü kişilerden gizli tutulur.

ÖSYM Kanunu’nun 9. maddesinin gerekçesinde⁶⁴ sınav hizmetlerinde en üst seviyede güvenliğin sağlanabilmesi için gerekli önlemlerin ÖSYM Başkanlık teşkilatı tarafından alınacağı belirtilmiştir. Ayrıca gerekçede, sınavların güvenliğinin sağlanabilmesi için sınav soruları ile bunları hazırlamakla görevli kişilerin kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı, soru havuzuna üçüncü kişilerin erişiminin yasaklandığı ve bir sınava ilişkin soru ve cevapların açıklanmasının söz konusu sınav sona erdikten sonra, Yönetim Kurulu kararı ile mümkün olabileceği belirtilmiştir.

⁶¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 108; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 193-194; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 284-285; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 119.

⁶² İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a3-7febebc9818.85218623, (18.12.2017).

⁶³ Sarıgüzel, s. 233.

⁶⁴ ÖSYM Kanunu 9. madde gerekçesi: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_sd.durumu-?kanun_no=6114. (19.12.2017).

Suçun konusu üzerindeki etkisi açısından suçları zarar suçları ve tehlike suçları olarak ikiye ayırabiliriz⁶⁵. Zarar suçları suçun maddi konusu üzerinde zarar meydana getiren suçlardır⁶⁶. Tehlike suçları ise suçun maddi konusu üzerinde yalnızca tehlikenin meydana gelmesinin yeterli olduğu suçlardır⁶⁷. Tehlike suçları içerisinde suçun tamamlanabilmesi için maddi konuya zarar verme ihtimalinin, başka bir ifade ile saptanabilir bir zarar tehlikesinin arandığı suçlar somut tehlike suçlarıdır⁶⁸. Tipik fiilin işlenmesiyle tamamlanan, suçun konusu bakımında bir zarar veya zarar tehlikesinin meydana gelip gelmediğinin araştırılmasına gerek görülmeyen suçlar ise soyut tehlike suçlarını oluşturur⁶⁹. Bu suçlarda fiilin icrasının suçun konusu bakımından bir tehlike ortaya çıkardığı kanuni bir karine olarak kabul edilmektedir⁷⁰. Bu ayrım bakımından hem gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması hem de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları soyut tehlike suçudur. Çünkü kanun koyucu suçun konusunun herhangi bir zarar veya zarar tehlikesi ile karşılaşmasını aramamış, tehlikenin oluşacağını kendisi varsaymıştır.

Fail, suçun maddi konusunun ne veya kim olduğu konusunda hataya düşebilir⁷¹. Failin böyle bir hataya düşmesi halinde TCK'nın 30. maddesinin 1. fıkrası uygulanır⁷². Söz konusu düzenlemeye göre fiilin icrası sırasında tipiklikte yer alan maddi unsurları

⁶⁵ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 194; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 109; Ünver, s. 947; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 286.

⁶⁶ Yüksel Ersoy, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 1. Bs., İstanbul, İmaj Yayınevi, 2002, s. 88; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 200; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 344; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 286.

⁶⁷ Öztürk/Erdem, s. 183-184; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 287; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 109.

⁶⁸ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 200; Ünver, s. 951; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 287.

⁶⁹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 195; Ünver, s. 951; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 344.

⁷⁰ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 195; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 287; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 109.

⁷¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 546 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 393 vd.

⁷² Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 393.

bilmeyen fail, kasten hareket etmiş olmaz⁷³. Bu halde elde ettiği, bulundurduğu veya ifşa ettiği bir bilginin gizli bilgi olduğunu bilmeyen failin kasten hareket ettiğinden bahsedilemez. Ancak suçun maddi unsurunda düşülen bu hatanın kastı kaldırabilmesi için esaslı bir hata olması gerekir⁷⁴. Burada failin zihninden geçirdikleri doğru olsaydı fiili suç oluşturmazdı diyebiliyorsa failin hatası esaslı bir hata olur ve kastı ortadan kalkar⁷⁵.

a) Sınav Soruları ve Cevapları

ÖSYM Kanunu'nda sınav soruları ve cevapları tanımlanmamış, ancak ÖSYM Kanunu'nun "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasının 3. bendinde sınav kavramının tanımına yer verilmiştir. Buna göre sınav; "*Belirlenen usul ve esaslara göre adaylara yazılı veya sözlü olarak soru sorma ve verilen cevaplar ile yaptırılan uygulamaları kayıt altına alma işlemleri...*" dir. Bu tanımdan hareketle sınav işlemleri esnasında adaylara yazılı, sözlü veya uygulamalı olarak yöneltilen sorular, sınav soruları, bu sorulara ilişkin cevaplar ise sınav sorularının cevapları olarak tanımlanabilir.

Sınav soru ve cevapları, söz konusu sınava katılmış adaylar tarafından bilinebilir hale gelmektedir. Dolayısıyla bu soru ve cevaplar sınava katılmış adaylar dışındaki kişiler için gizli bilgidir. Söz konusu sınav sona erdikten sonra, sınav soru ve cevapları Yönetim Kurulu kararına istinaden adayların erişimine açılır. Böylece adaylar sınav sona erdikten sonra da özel erişim usulleri ile sınav soru ve cevaplarına ulaşabilir. ÖSYM Kanunu'nun 9. maddesinin 2. fıkrasında "*...Bu soruları sınav sonrasında yetkilendirilmiş görevliler dışında herhangi bir yolla ezberlemek suretiyle de olsa elde ederek kaydeden, saklayan, aktaran ya da paylaşanlar hakkında 10 uncu madde hükümleri uygulanır.*" denildiğinden sınava katılan adayların, kendilerinin erişimine izin

⁷³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 546; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242.

⁷⁴ Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 445; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 258-259; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 548; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242.

⁷⁵ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 258-259; Özbek, "*Türk Ceza Kanununda Hata (m. 30)*", s. 86; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 243; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 281; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 546.

verilen soru ve cevapları başkalarıyla paylaşmaları durumunda 10. madde hükmü uygulama alanı bulur. Dolayısıyla sınava katılmış bir aday kendisine açıklanmış olan soru ve cevapları sadece doğru cevabı öğrenmek veya kontrol etmek amacıyla inceleyebilir, ancak ezberleyemez, kaydedemez, saklayamaz, aktaramaz veya paylaşamaz. Aksine bir davranış ise suç teşkil eder.

b) Sınav Sorularını Hazırlamakla Görevlendirilmiş Olan Kişilerin Kimlik Bilgileri

ÖSYM Kanunu, sınav sorularını hazırlamakla görevlendirilmiş kişileri iki grupta toplamıştır. Bunlardan ilki, Kanunun “*Başkanlık Teşkilatı*” başlıklı 5. maddesinin 1. fıkrasında ve 4. fıkrasının a bendinde belirtilen ÖSYM Başkanlığı merkez teşkilatının Ölçme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı ile doğrudan Başkanlığa bağlı temsilciliklerde ve elektronik sınav merkezlerinde görev yapan personeldir⁷⁶. İkinci grup ise ÖSYM Kanunu’nun “*Personel Rejimi ve Mali Hükümler*” başlıklı 6. maddesinin 18. fıkrasında belirtilen, soru hazırlama, denetleme ve değerlendirme konularında ihtisaslaşmış doktor öğretim üyesi⁷⁷, doçent ve profesör unvanlı öğretim üyeleridir. Madde metninden de anlaşıldığı üzere bu kişiler, ÖSYM Başkanlığı personeli dışında üniversitelerin öğretim üyesi kadrolarında çalışan ve sınav sorularını hazırlamak için görevlendirilen kişilerdir.

Görüldüğü üzere sınav sorusu hazırlamakla görevli kişiler, Ölçme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı personeli, Başkanlığa bağlı temsilcilikler ile elektronik sınav

⁷⁶ ÖSYM Kanunu’nun 5. maddesinin 1. fıkrası şöyledir: “*Başkanlık, merkez teşkilatı ile doğrudan Başkanlığa bağlı temsilciliklerden ve elektronik sınav merkezlerinden oluşur. Temsilciliklerin açılacağı yer ve sayıları Yönetim Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla, elektronik sınav merkezlerinin açılacağı yer ve sayılar ise Yönetim Kurulunca belirlenir. Başkanlık kadro veya pozisyonlarında görevli personel tüm iş ve işlemlerinde doğrudan Başkanlığa bağlı olmak üzere geçici veya sürekli olarak temsilciliklerde veya elektronik sınav merkezlerinde görevlendirilebilir.*” Kanunun 5. maddesinin 4. fıkrasının a bendi şöyledir: “*Başkanlık hizmet birimlerinin görevleri şunlardır: a) Ölçme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı: Başkanlık tarafından yapılan sınavlarda sorulacak soruları hazırlamak veya hazırlatmak, denetlemek ve güvenli bir şekilde şifreleyerek saklamak, soru havuzu oluşturmak ve güvenliğini sağlamak, soruların geçerlik ve güvenilirlik düzeylerini artırmak; Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.*”

⁷⁷ ÖSYM Kanunu’nun 6. maddesinde doktor öğretim üyesi unvanı yerine yardımcı doçent unvanı kullanılmıştır. Ancak, 7100 sayılı “*Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*” ile yardımcı doçent unvanları doktor öğretim üyesi olarak değiştirildiği için biz de çalışmamızda doktor öğretim üyesi unvanını kullanmayı uygun bulduk.

merkezlerinde görev yapan personel ve üniversitelerin öğretim üyesi kadrolarında çalışıp da soru hazırlamakla ayrıca görevlendirilmiş kişilerdir. Bu sebeple söz konusu kişilerin kimlik bilgilerinin elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesine göre suç teşkil eder.

c) Soru Havuzundaki Sorular

Soru havuzu kavramı, ÖSYM tarafından yapılacak sınavlara ilişkin soruların hazırlanması, soru havuzunun oluşturulması ve soru güvenliğinin sağlanması amacıyla uyulması gereken usul ve esasları düzenleyen, 16.04.2013 tarih ve 28620 sayılı “Soruların Hazırlanması, Soru Havuzunun Oluşturulması ve Soruların Güvenliğinin Sağlanmasına İlişkin Yönetmelik” in “Tanımlar ve Kısaltmalar” başlıklı 3. maddesinde, “Sınavlarda sorulmak üzere hazırlanmış olan soruların basılı veya elektronik olarak muhafaza edildiği ortam...” olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 6. maddesine göre, soru hazırlama uzmanları tarafından hazırlanan sorular taslak soru havuzu denilen bir ortama alınır. Söz konusu ortama alınmış olan sorular bilimsel denetimlerden ve dil denetiminden geçtikten sonra taslak soru havuzundan çıkarılır ve soru havuzuna aktarılır. Sınav soruları, sınav sorularının bilimsel denetmenleri, dil denetmenleri ve yazarlarının kimlik bilgileri, söz konusu soru üzerinde yapılan denetimlerin türü ve tarihi gibi bilgiler, fiziki bakımdan güvenliği sağlanmış ve internet bağlantısı olmayan bir ortamdaki soru havuzunda saklanır.

Soru havuzundaki sorular, tüm denetimlerden geçerek artık söz konusu sınavlarda sınav sorusu olarak kullanılacak yeterlilikte olduğuna karar verilen sorulardır. ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesi hükmüne göre, hukuka aykırı olarak elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi suç oluşturan sorular da bu sorulardır. Ancak taslak soru havuzundaki sorular bilimsel denetimlerden ve dil denetiminden geçmedikleri için henüz sınav sorusu vasfında değildir. Dolayısıyla taslak soru havuzundaki herhangi bir sorunun hukuka aykırı olarak elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi kanunilik ilkesi gereği bu suçu oluşturmaz. Ancak taslak soru havuzundaki soruların denetimlerden sonra soru havuzuna alınarak sınavlarda sorulduğu düşünüldüğünde, ilgili soruların gizli bilgi olarak kabul edilmemiş olması suçun kapsamını

daraltan bir eksiklik oluşturmaktadır. Zira taslak soru havuzundaki soruların elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi halinde de sınavın gizliliği ve güvenliği ile kamu idaresinin güvenilirliği ihlal edilmiş olur.

d) Deneme Soruları ve Bu Sorulara İlişkin Bilgi ve Belgeler

Deneme sorusu, ÖSYM Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinde "Birbirine denk sonuçlar üreten sınavlar yapabilmek için benzer güçlük derecesi ve ayırt edicilik özellikleri olan soruları tespit etmek amacıyla gerçek sınavlarda sorulan fakat değerlendirme aşamasında puanlama dışı bırakılan soru..." olarak tanımlanmıştır. Bu sorular, sınav hazırlanması sürecinde yol gösterici bilgiler elde edilmesi amacıyla ve ek süre verilerek sınavlarda adaylara sorulmaktadır. Ancak bir sınavda sorulan sorulardan hangilerinin deneme sorusu olduğu ve bu sorulara ilişkin bilgi ve belgeler açıklanmamaktadır. Dolayısıyla deneme soruları da sınavlarda sorulan sorular olduğundan bu soruların veya bu sorulara ilişkin bilgi ve belgelerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi de ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesine göre suç teşkil etmektedir.

5. Netice

Netice, ihmali ya da icrai fiilin dış dünyada meydana getirdiği tipiklikte tanımlanmış değişikliktir⁷⁸. Dolayısıyla bir şeyin suçun netice unsurunu oluşturabilmesi için iki şart aranmaktadır. Bu şartlardan ilki, hareketin dış dünyada bir değişiklik meydana getirmesi; ikincisi, dış dünyada meydana gelen değişikliğin tipiklikte tanımlanmış olmasıdır⁷⁹.

Suç tipinde neticenin aranıp aranmamasına göre suçlar ikiye ayrılmaktadır; neticeli suçlar ve sırf hareket suçları⁸⁰. Neticeli suçlar, hareket ve neticenin birbirinden

⁷⁸ Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, s. 44; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 118; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 145; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 250.

⁷⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 250; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 118; Öztürk/Erdem, s. 180-181; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 278-279; Demirbaş, s. 219; Özgüç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 166.

⁸⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 118; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 146; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 280; Öztürk/Erdem, s. 181; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 252.

ayrılabilirliği, suçun tamamlanabilmesi için kanuni tarifte yer verilen neticenin de gerçekleşmesinin gerekli olduğu suçlardır⁸¹. Sırf hareket suçları ise hareketin gerçekleşmesiyle tamamlanan, suç tipinde ayrıca bir neticenin aranmadığı suçlardır⁸².

Kanun koyucu elde etme, bulundurma ve ifşa etme fiillerinin bir netice ortaya çıkarmasını aramadığından gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suç da bu bilgilerin ifşa edilmesi suç da sırf hareket suçlarıdır. Bu suçlarda suç oluşturan elde etme, bulundurma veya ifşa etme fiillerinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmakta, ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi aranmamaktadır.

6. Nitelikli Haller

Nitelikli haller, suçun varlığı için aranan kurucu unsurlara eklenen ve bulunmaları suçun temel halinin oluşumunu engellemeyen, temel suç tipinin cezasını ağırlaştırıcı veya hafifleten hallerdir⁸³. Suçun nitelikli hallerinde suçun temel şekline ilişkin tüm unsurların yanı sıra en az bir tane özel unsur bulunmaktadır⁸⁴. Temel şekli gerçekleşmemiş olan bir suçta nitelikli halin gerçekleşmesi mümkün değildir⁸⁵.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 2. fıkrasında gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi suç olarak düzenlenmiştir. Daha önce de belirttiğimiz gibi⁸⁶ 10. maddede, gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi veya bulundurulması fiilleri bir suç, bu bilgilerin ifşa edilmesi fiili ise diğer bir suç olarak düzenlenmiş, gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu, gizli bilgilerin elde

⁸¹ Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 146; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 280; Öztürk/Erdem, s. 181.

⁸² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 252; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 146; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 279.

⁸³ Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 120; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 131; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 291.

⁸⁴ Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 120-121; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 131.

⁸⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 131.

⁸⁶ İlgili açıklama için bkz.: "1. Fiil" başlığı, s. 8.

edilmesi veya bulundurulması suçundan daha ağır bir yaptırıma bağlanmıştır. Dolayısıyla ifşa etmek fiili ayrı bir suç oluşturduğundan daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal değildir⁸⁷.

Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal, ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 6. fıkrasında düzenlenerek 10. maddede tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek cezaların yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir.

Suç örgütü, suç işlemek amacı etrafında toplanmış en az üç üyeden oluşan, devamlılık arz eden ve yapısı, sahip olduğu üyelerinin sayısı ile araç ve gereci bakımından söz konusu suçu işlemeye elverişli olan hiyerarşik yapıdır⁸⁸. Dolayısıyla bir insan topluluğunun suç örgütü olarak kabulü için toplulukta yer alan üye sayısının en az üç olması ve bu üyelerin suç işlemek amacıyla birleşmiş olmaları gerekmektedir⁸⁹. Ayrıca suç örgütlerinde birleşmenin bir süreklilik göstermesi ve gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkiyi içerisinde barındırması aranmaktadır⁹⁰. Son olarak suç örgütlerinde, örgütün yapısı, üye sayısı ve sahip olduğu araç gereç bakımından amaçlanan suçu işlemeye elverişlilik aranmaktadır^{91,92}.

⁸⁷ Keklik, s. 235.

⁸⁸ Koray Doğan, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, 2. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008, s. 160 vd.; Ahmet Hartavi, *Örgütlü Suçlar*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 6; Ahmet Cemal Ruhi, *Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Terör Örgütleri, Terör Suçları ve Örgütlü Suçlar*, 1. Bs., Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 1-2; İzzet Özgenç, *Suç Örgütleri*, 4. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2012, s. 9-10; Tezcan/Erdem/Önok, s. 760 vd.

⁸⁹ Önder Tozman, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s. 175 vd.; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*, s. 273.

⁹⁰ Tozman, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, s. 175 vd.; Hartavi, s. 21; Ruhi, s. 3; Tezcan/Erdem/Önok, s. 98-99.

⁹¹ Tezcan/Erdem/Önok, s. 98-99; Doğan, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, s. 160 vd.

⁹² İlgili unsurlar TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçunda şu şekilde ifade edilmiştir: "Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir."

Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçlarının örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi halinin daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesinin sebebi, suçluların güçlerini örgüt çatısı altında birleştirerek ve örgütün korkutucu gücünden yararlanarak daha kolay suç işlenmesi nedeniyle suçun haksızlık içeriğinin daha fazla olmasıdır⁹³.

B. Suçun Manevi Unsuru

1. Genel olarak

Suçun manevi unsuru, fiil ile fail arasındaki manevi bağı ifade eder⁹⁴. Bu bağ kurulmadan bir suçun varlığından bahsedilmesi ve failin bu suçtan sorumlu tutulabilmesi mümkün değildir⁹⁵.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin E. 26827/2013 ve K. 4234/2014 sayılı ve 12/03/2014 tarihli kararında TCK'nın 220. maddesinde yer verilen bu unsurlar şu şekilde açıklanmıştır: "...TCK 220. maddesi kapsamında bir örgütün varlığından bahsedebilmek için en az üç kişinin suç işlemek amacıyla bir araya gelmesi, bu kişiler arasında devamlılık içeren katı veya gevşek bir hiyerarşik bir ilişki bulunması, bu kişilerin örgüt araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye muktedir olması gerekir. Suç işlemek için anlaşmada ise; suç işlemek üzere iradelerin bir araya gelmesi söz konusudur, burada da devamlılık vardır. Ancak örgütlenme yoktur. Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün varlığından bahsedebilmek için örgütün hangi suç ve/veya suçları işlemek amacıyla kurulduğu da tespit edilmelidir. Çünkü örgütün amacı bir suç programını gerçekleştirmektir. Yani belirsiz sayıda suç işlemektir. Suç sayılmayan ancak hukuka aykırılık teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek için kurulmuş ise amacı kanunda suç olarak tanımlanan fiilleri işlemek olmayan bir örgütlenme bu anlamda algılanamaz. Suç örgütü kurma ve yönetme ile örgüte üye olma, suçları yönünden suç örgütünün işlemeyi amaçladığı suç ve/veya suçların en azından hazırlık hareketi ile ilgili ciddi bulgu, emare, delil olmalıdır. Suç örgütü kurma bağımsız bir suç kabul edildiğine göre, amacı olmayan bir örgütlenmede suç örgütünün bir veya birkaç amaç suç işlemesi için kurulmalı ve suçların işlenmesine dair TCK 220/1.maddesinde gösterilen unsurlar ile ilgili bulgulara ulaşılmalıdır. Suç işlemek için örgüt kurmak iştirak kavramına yakındır. Ancak birkaç noktada iştiraktan ayrılır. İştirak şerikler arasında anlaşma net bir şekilde belirlenmiş olan bir veya birden fazla suç işlemek içindir. İşlenecek suçun sayısı, konusu ve mağdur bellidir. İştirak gereği suç işlendiğinde anlaşmanın gereği yerine gelmiştir. Yeni bir suç işleme söz konusu değildir. Suç işlemek için örgüt kurmada bir veya birkaç suç işlendikten sonra daha programlanmış suçları işlemek için örgüt devam eder. ... Suç örgütü vasıtasıyla suç teşkil eden fiil gerçekleşmelidir. Yasal dayanak olmaksızın yalnızca isnat edilen suçların aynı olduğundan bahisle (özellikle suç örgütü kuran veya yönetme adı altında) uygulama da yapılamaz...", <https://www.kanunum.com/yargitay>. (15.03.2018).

⁹³ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 9-10; Hartavi, s. 21; Ruhi, s. 3; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar*, s. 272-273.

⁹⁴ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 213; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 134; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 293.

⁹⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 293; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349.

Hukukumuzda manevi unsur olarak kast ve taksir kabul edilmiştir⁹⁶. Kast, TCK'nın 21. maddesinde "...suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi..." şeklinde tanımlanmıştır⁹⁷. Ancak bu tanım doğrudan kastın tanımını olup, aynı maddenin 2. fıkrasında olası kast, "...Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi hali..." olarak ayrıca tanımlanmıştır. Taksir ise bilinçli ve bilinçsiz taksir olarak ikiye ayrılmıştır⁹⁸. TCK'nın 22. maddesinde bilinçsiz taksir, "...dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesi..." şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca aynı maddede, "Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır..." denilerek bilinçli taksirin tanımı verilmiştir⁹⁹.

TCK'nın 21. maddesinde "Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır..." denilerek manevi unsurun asıl görünüm şeklinin kast olduğu belirtilmiştir¹⁰⁰. TCK'nın 22. maddesinde ise "Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır." denilerek taksirli sorumluluğun istisnai olduğu kabul edilmiştir¹⁰¹. Dolayısıyla bir fiilin taksirli halinin cezalandırılabilmesi için bunun kanunda açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir¹⁰². Bu durumda gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması veya bu bilgilerin ifşa edilmesi suçlarının taksirle işlenen şekli cezalandırılmaz¹⁰³. Çünkü söz konusu suçların düzenlendiği madde metinlerinde suçun taksirle işlenebileceğine dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

⁹⁶ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 213; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 134; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 293.

⁹⁷ Faruk Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, 7. Bs., Ankara, Ajans – Türk Matbaası, 1966, s. 498; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 238.

⁹⁸ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 250; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 218-219.

⁹⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 325-326.

¹⁰⁰ Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, s. 498; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 238.

¹⁰¹ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349-350.

¹⁰² Ali Parlar/Muzaffer Hatipoğlu, *Kast ve Taksir*, 2. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2010, s. 317.

¹⁰³ Kerim Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 342.

2. Suçun Kastın İşlenmesi

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu kastın işlenebilen bir suçtur. Ancak; söz konusu suç Kanun'da düzenlenirken “...*Bu Kanun hükümlerine göre gizli olan bilgileri, hukuka aykırı olarak elde eden veya elinde bulunduran kişi... cezalandırılır...*” denildiğinden bu suç ancak doğrudan kastla işlenebilen bir suçtur, olası kastla işlenmesi pratikte oldukça zordur. Çünkü bu suç bakımından kanun koyucu, elde etme ve bulundurma fiillerinin hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmesini, failin işlediği fiilin hukuka aykırı olduğu hususunda doğrudan kastla hareket etmesini, ayrıca aramıştır¹⁰⁴. Buna göre gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçunda suçun manevi unsurunun oluşması için, failin hukuka aykırılık bilinciyle hareket etmesi gerekmektedir. Ayrıca, kişinin söz konusu suçu işlediğinden bahsedilebilmesi için, elde ettiği veya bulundurduğu bilgilerin ÖSYM Kanunu'na göre gizli bir bilgi olduğunu bilmesi ve bu bilgisi kapsamında elde etme veya bulundurma fiillerini gerçekleştirmeyi istemesi de gerekmektedir.

Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu ise suç bakımından böylesi bir şart aranmadığından doğrudan veya olası kastla işlenebilmektedir¹⁰⁵. Ancak ifşa suçunun olası kastla işlenmesi pratikte oldukça zordur. Çünkü kişinin bilmeden, sadece öngörerek gizli bir bilgiyi ifşa etmesi mümkün değildir. Zira bu suç bakımından manevi unsurun

¹⁰⁴ Tipik fiilin hukuka aykırı olması gerekliliğinin kanun koyucu tarafından açıkça arandığı bu tür suçlarda hukuka özel aykırılıktan bahsedilir. Bu hallerde hukuka aykırılık tipikliğin bir unsuru haline gelir ve failin hukuka aykırılığı da ayrıca istemesi ve bilmesi gerekir. Hukuka aykırılığın tipiklikte özel olarak belirtildiği bu tür durumlarda failin kastının özel olarak belirtilen hukuka aykırılığı da içermesi arandığından bu tür suçlar ancak doğrudan kastla işlenebilir. Aksi görüşe göre ise kanun koyucunun suçun kanuni tarifinde bu tür ifadelerle yer vermesi halinde ikili bir ayrıma gidilmelidir. Eğer hukuka aykırılık, tipiklikte yer alan maddi unsurlardan birini nitelendiriyorsa gerçek bir tipiklik unsuru söz konusu olur ve bu unsur da kastın kapsamına dâhil olur. Dolayısıyla bu durumda hukuka özel aykırılık oluşur ve söz konusu suç ancak doğrudan kastla işlenebilir. Fakat hukuka aykırılık, tipiklikte yer alan maddi unsurlardan birinin değil de tüm suçun değerlendirilmesiyle ilgili bulunuyorsa hukuka aykırılığın genel bir suç unsuru olduğu kabul edilir. Dolayısıyla bu durumda hukuka genel aykırılık oluşur ve söz konusu suç olası kastla da işlenebilir. Daha detaylı bilgi ve farklı görüşler için bkz.: Neslihan Göktürk, “Suçun Yasal Tanımında Yer Alan “Hukuka Aykırılık” İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 1, Y. 2016, ss. 407-450, s. 424 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 269; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 282; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 254-255; Demirbaş, s. 243 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 296 vd.; Önder, *Ceza Hukuku Dersleri*, s. 215 vd.; Ayhan Önder, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 4. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994, s. 31-32; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 378.

¹⁰⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 296-297; Parlar/Hatipoğlu, s. 317 vd.

oluşabilmesi için fail, ifşa ettiği bilgilerin ÖSYM Kanunu'na göre gizli bir bilgi olduğunu bilmeli ve bu bilgisine rağmen söz konusu bilgileri ifşa etmeyi isteyerek hareket etmelidir.

Her iki suç bakımından da failin elde ettiği, bulundurduğu veya ifşa ettiği bilgilerin gizli bilgiler olduğunu bilmemesi halinde kastı ortadan kalkar. Çünkü TCK'nın 30. maddesinin 1. fıkrasında yer alan düzenlemeye göre, fiili icra ederken tipiklikte yer alan maddi unsurları bilmeyen veya bu unsurlarla ilgili hataya düşen failin kastı ortada kalkar ve taksire ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla söz konusu fiil suç olmaktan çıkar¹⁰⁶. Bu halde elde ettiği, bulundurduğu veya ifşa ettiği bir bilginin gizli bilgi olduğunu bilmeyen fail, suçun konusu hakkında yanlıya düşmüş ve maddi gerçeği yanlış tasavvur etmiş olur¹⁰⁷. Ancak suçun maddi unsurunda düşülen bu hatanın kastı kaldırabilmesi için esaslı bir hata olması gerekir¹⁰⁸. Burada failin zihninden geçirdikleri doğru olsaydı fiili suç oluşturmazdı diyebiliyorsak failin hatası esaslı bir hata olur¹⁰⁹. Bu sebeple failin kasten hareket ettiğinden bahsedilemez ve söz konusu suçlar için ÖSYM Kanunu'nda taksirli sorumluluk düzenlenmediğinden failin somut olayda dikkat ve özen yükümüne aykırı hareketinden dolayı cezai sorumluluğu bulunmaz¹¹⁰. Örneğin fail, ÖSYM Kanunu hükümlerine göre aslında gizli bilgi olan bir bilgiyi gizli bir bilgi olmadığını düşünerek kendi egemenlik alanına alır veya arkadaşlarıyla paylaşırsa suçun maddi konusu hakkında hataya düşmüş olur ve failin sorumluluğu kalkar. Tabidir ki bu halde failin düştüğü hata kaçınılmaz bir hata olmalıdır.

¹⁰⁶ Veli Özer Özbek, "Türk Ceza Kanununda Hata (m. 30)", *CHD*, C. 3, S. 7, 2008, s. 86; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 546-547.

¹⁰⁷ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 258-259.

¹⁰⁸ Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 445; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 258-259; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 548.

¹⁰⁹ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 258-259; Özbek, "Türk Ceza Kanununda Hata (m. 30)", s. 86; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 243.

¹¹⁰ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 346; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 474 vd.

C. Hukuka Aykırılık Unsuru

1. Genel Olarak

Bir fiilin suç olarak kabul edilebilmesi için kanuni tipe uygun olması yeterli değildir. Çünkü suç teşkil eden fiiller tipe uygunluğun yanı sıra hukuken izin verilmeyen haksızlıklardır¹¹¹. Buna göre, işlenen bir fiil hakkında ilk aşamada tipiklik incelemesi yapılır. Kanuni tipe uygun bir fiil yoksa suç oluşmayacağından hukuka aykırılık incelemesi yapılması gerekmez¹¹². Ancak kanuni tipe uygun fiilin varlığı halinde tipik haksızlığın gerçekleştiğinin tespit edilmesinden sonraki aşamada söz konusu fiile ilişkin olarak hukuka aykırılık incelemesi yapılır¹¹³. Bir fiilin kanuni tipe uygun olması o fiilin hukuka aykırı olduğu hususunda bir karine teşkil eder¹¹⁴. Bu karine dolayısıyla hukuka aykırılık incelemesi yapılırken olayda bir hukuka uygunluk sebebinin var olup olmadığı araştırılır. Bu araştırma sonucunda olayda bir hukuka uygunluk sebebi bulunmuyorsa tipe uygun fiil aynı zamanda hukuka aykırı da olur. Ancak bu araştırma sonucunda somut olayda bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı tespit edilirse artık tipik fiilin hukuka aykırılığından bahsedilemez¹¹⁵.

¹¹¹ Ahmet Emrah Akyazan, “5237 Sayılı TCK’da Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1, Y. 2006, ss. 77-98, s. 78; Ünver, s. 971.

¹¹² Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 417 vd.; Akyazan, s. 78; Göktürk, s. 417; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 250.

¹¹³ Öztürk/Erdem, s. 195; Göktürk, s. 417; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 250; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 375; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, S. 239.

¹¹⁴ Akyazan, s. 78; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 251; Göktürk, s. 417; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 375.

¹¹⁵ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 267; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 252; Göktürk, s. 418.

Hukuka aykırılık, işlenen fiile hukuk düzeni tarafından cevaz verilmemesi, bu fiilin hukuk kuralları ile çelişki içinde bulunmasıdır¹¹⁶. Burada hukuka aykırılıktan kasıt söz konusu fiilin bütün hukuk düzenine aykırı olmasıdır¹¹⁷. Dolayısıyla hukuka aykırılık kavramı ceza hukuku ile sınırlı olarak düşünülmemeli, bütün hukuk düzenini kapsayacak şekilde anlaşılmalıdır.

2. Hukuka Uygunluk Sebepleri

a) Genel Olarak

Tipik bir fiil var olmakla birlikte bu fiili hukuken meşru sayan durumlara hukuka uygunluk sebepleri denir¹¹⁸. Buna göre bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı halinde tipik fiilin hukuka aykırılığında bahsedilemez ve fail hukuka uygun olan bu fiilden dolayı cezalandırılmaz¹¹⁹.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi hukuka aykırılıktan kasıt söz konusu fiilin bütün hukuk düzenine aykırı olmasıdır ve dolayısıyla hukuka uygunluk sebepleri bütün hukuk düzeni esas alınarak tespit edilebilir¹²⁰. TCK'da dört tane genel hukuka uygunluk sebebine yer verilmiştir. Bunlar, TCK'nın "*Kanunun hükmü ve amirin emri*" başlıklı 24. maddesinde düzenlenen kanunun hükmünü icra, "*Meşru savunma ve zorunluluk hali*" başlıklı 25. maddesinde düzenlenen meşru savunma, "*Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası*" başlıklı 26. maddesinde düzenlenen hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası hukuka uygunluk sebepleridir¹²¹.

¹¹⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 374; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 250-251; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 263; Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, s. 81.

¹¹⁷ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 252; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 263; Mahmut Koca, "YTCK'da Hukuka Uygunluk Sebepleri", *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 1, S. 1, 2006, ss. 111-143, s. 115-116; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 375; Öztürk/Erdem, s. 194.

¹¹⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 250; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 379.

¹¹⁹ Ünver, s. 971-972; Keklik, s. 192; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 260.

¹²⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 252; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 263; Koca, "YTCK'da Hukuka Uygunluk Sebepleri", s. 115-116; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 375.

¹²¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 259 vd.; Ünver, s. 972 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 381 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 271 vd.; farklı bir yaklaşım için bkz: Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 298 vd.; Erem, *Ümanist Doktrin Açısından*:

Meşru savunma, bir kimsenin kendisini veya bir başkasını hedef alan, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı defetmek amacıyla ve saldırıyı defedecek ölçüde kuvvet kullanmasıdır¹²². Ne gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ne de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları kuvvet kullanılarak işlenebilen suçlardır. Dolayısıyla gizli bir bilginin elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi fiilleri meşru savunma oluşturmaz.

Hakkın kullanılması, kişinin kendisine hukuk düzeni tarafından tanınan sübjektif bir hakkını, hakkın tanınma sebebinin sınırları içerisinde kullanmasıdır¹²³. Ne gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ne de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebinin gerçekleşmesi mümkündür. Çünkü söz konusu suçların konusunu oluşturan bilgiler ÖSYM Kanunu ile gizli bilgi vasfı kazanmış ve bu bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi yasaklanmıştır, kişilerin bu bilgileri elde etme, bulundurma veya ifşa etme fiilleri bakımından herhangi bir meşru hakkı mevcut değildir.

İlgilinin rızası, kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hak bakımından suç oluşturan fiil için gösterdiği rızadır¹²⁴. Ne gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ne de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından ilgilinin rızası hukuka uygunluk sebebinin uygulanabilmesi mümkündür. Çünkü bu suçlarda rıza gösterme hususunda yetkili olabilecek kişiler toplumu oluşturan herkestir ve failin toplumu oluşturan her bir kişinin rızasını alması mümkün değildir.

Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler, s. 554 vd.; Erem/Danışman/Artuk, s. 549 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 298 vd.

¹²² Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 372 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 264; Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, s. 568 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 391 vd.

¹²³ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 321-322; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 271-272; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 271.

¹²⁴ Demirbaş, s. 293; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 278; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s.326.

Sonuç olarak hem gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması hem de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından uygulama alanı bulabilecek tek hukuka uygunluk sebebi, kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebidir.

b) Kanun Hükmünü İcra (Görevin İcrası)

TCK'nın “*Kanunun hükmü ve amirin emri*” başlıklı 24. maddesinde “*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez...*” denilerek kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebine yer verilmiştir¹²⁵. Bu hukuka uygunluk sebebine göre bir kanun hükmü bir kişiye herhangi bir davranışta bulunması hususunda bir hak veya görev vermişse bu hak veya görevin usulüne uygun olarak kullanılması durumunda hukuka aykırılıktan söz edilemez¹²⁶. Bu durum hukuk düzeninin tekliği ve kendisiyle çelişmezliği ilkelerinin doğal bir sonucudur¹²⁷.

Kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebinin uygulanabilmesi için üç şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir¹²⁸. Bu şartlardan ilki bir kanun hükmünün varlığıdır¹²⁹. Bu şart açısından “*kanun hükmü*” kavramından ne anlaşılması gerektiği hususu tartışmalı bir husustur¹³⁰. Kanaatimizce burada bahsi geçen “*kanun hükmü*” kav-

¹²⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 260.

¹²⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 381; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 298.

¹²⁷ Keklik, s. 193; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 260.

¹²⁸ Zeynel T. Kangal, “Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hakemli Hukuk Dergisi*, C. 8, S. 89-90, Y. 2011-2012, ss. 23-68, s. 28; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 298-299.

¹²⁹ Akyazan, s. 80; Kangal, “*Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi*”, s. 28.

¹³⁰ Bir görüşe göre, TCK'nın 24. maddesinde yer alan kanun kavramı, şekli anlamda kanun olarak değil de maddi anlamda kanun olarak anlaşılmalıdır. Bu görüşe burada geçen kanun kavramından kasıt genel, soyut ve kişisel olmayan kurallar içeren herhangi bir yazılı hukuk kuralıdır. Diğer bir görüşe göre ise buradaki kanun kavramının şekli anlamda kanun olarak anlaşılması gerekir. Şekli anlamda kanun yasa organı tarafından belli usullere uyularak kanun adı altında çıkarılmış yazılı hukuk kurallarıdır. Bu görüşe göre kanun dışındaki herhangi bir yazılı hukuk kuralı kanunun emrini icra hukuka uygunluk sebebinin uygulanmasını sağlamaz. Daha detaylı bilgi ve farklı görüşler için bkz.: Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 278; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 261; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 300; Kangal, “*Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi*”, s. 28-29; Akyazan, s. 80; Centel/Zafer/Çakmut,

ramı yazılı olan herhangi bir hukuk kuralını ifade etmekte olup yalnızca kanun ile sınırlı değildir. Buna göre kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, yönetmelikler veya adsız düzenleyici işlemlerde yer alan herhangi bir hükme uygun davranış da kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilir¹³¹.

Kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebinin gerçekleşmesi için aranan ikinci şart ise kanun hükmünün kişiye bir hak veya görev vermesidir¹³². Eğer somut olayda kanun hükmü kişiye bir hak tanıyorsa hakkın icrası hukuka uygunluk sebebi oluşur; eğer somut olayda kanun hükmü kişiye bir görev veriyorsa görevin icrası hukuka uygunluk sebebi oluşur¹³³. Burada kanun hükmü ile doğan bu görev kamu görevi halini alır. Kamu görevinin söz konusu olduğu durumlarda TCK'nın 24. maddesinde bahsi geçen “*kanun hükmü*” kavramından ne anlaşılması gerektiğine yönelik tartışmanın da anlamı kalmamaktadır. Çünkü kamu görevi ancak şekli anlamda kanun ile ihdas edilebilen bir görevdir. Dolayısıyla yukarıda bahsi geçen tartışma görevin icrası bakımından gereksizdir.

Kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebinin gerçekleşmesi için aranan üçüncü şart ise failin gerçekleştirdiği fiili kanun hükmüne dayanarak gerçekleştirmiş olmasıdır¹³⁴. Buna göre bir kanunun verdiği hakka dayanılarak bir davranışta bulunmanın veya bir kanunun yüklediği görevi yerine getirmenin hukuka uygun sayılabilmesi için somut olayda ilgili kanunun muhatabı fail olmalıdır. Bu hukuka uygunluk sebebinin uygulanabilmesi için somut olayda faile amiri tarafından bir emir verilmiş

Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 299; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 431; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 384; Erem/Danışman/Artuk, s. 555; Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, s. 560; Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 239.

¹³¹ Kangal, “*Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi*”, s. 29.

¹³² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 260; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 299; Kangal, “*Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi*”, s. 31.

¹³³ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 298-299; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 260; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 299.

¹³⁴ Kangal, “*Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Kanun Hükmünün Yerine Getirilmesi*”, s. 32; Akyazan, s. 80.

olması gerekmez¹³⁵. Kanunun varlığı hukuka uygunluk sebebinin oluşması için yeterlidir. Zaten somut olayda faile amiri tarafından bir emir verilmiş olması halinde amirin emrini ifa hali oluşur¹³⁶.

ÖSYM Kanunu'nun "Başkanlık teşkilatı" başlıklı 5. maddesinin 10. fıkrasında "...Bu Kanunun yürütülmesinde görev alan kamu görevlileri ile hizmet satın alınması durumunda yüklenici özel hukuk tüzel kişilerinin ilgili personeli, göreve getirilmeden önce imzalayacakları bir gizlilik sözleşmesi ile görevlerini yerine getirmeleri sırasında edindikleri kamuya, ilgililere ve üçüncü kişilere ait gizlilik taşıyan bilgileri, kişisel verileri, Başkanlıkla ve Başkanlık tarafından yapılan sınavlarla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri, ticari sırları ve bunlara ait belgeleri bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamaz. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder..." denmektedir. Bu hükme göre, ÖSYM Kanunu'nun yürütülmesinde görev alan kişilerin bu kanuna göre gizli sayılan bilgileri elde etme, bulundurma ve kanunen yetkili kılınan mercilere açıklamaları, görevlerinin gereğidir.

Kanunun yürütülmesinde görev alan kişiler görevleri gereği gizli bilgilere ulaşım sağlamak ve bu bilgileri öğrenmektedirler. Dolayısıyla bu kişiler elde etme ve bulundurma fiillerini gerçekleştirse dahi görevin ifası hukuka uygunluk sebebi gündeme gelir ve gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suç oluşmaz. Ancak bu hukuka uygunluk sebebi yalnızca kanunun yürütülmesinde görev alan yetkili kişiler bakımından geçerlidir. Görevin ifası hukuka uygunluk sebebi bakımından yetkili kişiler ÖSYM Kanunu'nun 5. maddesinin 10. fıkrasında ÖSYM Kanunu'nun yürütülmesinde görev alan kamu görevlileri ile hizmet satın alınması durumunda yüklenici özel hukuk tüzel kişilerinin ilgili personeli şeklinde belirtilmiştir. Bu iki grup dışındaki kişiler için görevin ifası hukuka uygunluk sebebi uygulama alanı bulamayacağından elde etme ve bulundurma fiilleri suç oluşturur. Çünkü kanun hükmü belli şekilde ha-

¹³⁵ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 299; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 299.

¹³⁶ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 299.

reket edebilme yetkisini belirli kişiler bakımından tanımışsa ancak bu kişiler bakımından hukuka uygunluk sebebi geçerli olur, aksi durumda ise yetki gaspı gündeme gelir ve suç oluşur¹³⁷.

Benzer şekilde kanunun yürütülmesinde görev alan kişiler bu kanuna göre gizli sayılan bilgileri kanunen yetkili kılınan mercilere açıklayabilirler. Bu açıklama aslında gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunun tipikliğini oluşturmasına rağmen kanunen cevaz verilen kişilere yapıldığı için görevin icrası hukuka uygunluk sebebi uygulama alanı bulur ve gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu oluşmaz. Çünkü görevini belirlenen sınırlar dâhilinde yerine getiren kişi hukuka uygunluk sebebinden yararlanır¹³⁸. Örneğin, ÖSYM Başkanlığında görevli olan bir personelin tanıklık yaptığı sırada kanunen yetkili kılınmış olan merci önünde bu bilgileri açıklaması ifşa fiili açısından hukuka uygunluk sebebi oluşturur. Bunun aksine, belirlenen kişiler dışındaki bir kişiye gizli bilgilerin açıklanması halinde hukuka uygunluk sebebinin sınırı aşılmış olur ve bu durumda fail, hukuka uygunluk sebebinden yararlanamaz ve gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu oluşur.

Kanunun yürütülmesinde görev alan kişiler dışında görevleri gereği gizli bilgilere ulaşım sağlayan ve bu bilgileri öğrenen kişiler de olabilir. Örneğin, bir ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle yetkili kılınmış olan merciler de söz konusu bilgileri öğrenebilir ve bulundurabilir. Bu halde de söz konusu kişiler görevlerini icra ettiklerinden işledikleri filler hukuka uygun olur.

ÖSYM Kanunu'nun "*Sınav güvenliği*" başlıklı 9. maddesinde bazı gizli bilgilerin açıklanabilmesine iki halde imkân tanınmıştır. Bu hallerden ilki, adli ve idari soruşturma ve kovuşturmalarda Bakanlar Kurulu'nun izni ile soru havuzuna erişim sağlanması halidir. Bu durumda soru havuzunun erişime açılması ve havuzdaki soruların üçüncü kişilere ifşa edilmesi kanunen izin verilen bir ifşa olduğundan söz konusu fiil gizli bilgilerin ifşası suçunu oluşturmaz.

¹³⁷ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 299; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 261.

¹³⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 261.

ÖSYM Kanunu'nun 9. maddesinde yer alan hallerden ikincisi ise sınav soruları ile bu soruların cevaplarının Yönetim Kurulu kararına istinaden özel erişim usulleri ile adaylara açıklanması halidir. Bu halde gizli bilgi olarak kabul edilen sınav sorularının ÖSYM Yönetim Kurulu kararına istinaden adayların erişimine açılması kanunen izin verilen bir ifşa fiili halini alacağından söz konusu fiil suç oluşturmaz. Ancak bu halde dikkat edilmesi gereken husus erişim izninin yalnızca adaylara yönelik bir izin olduğudur. Eğer adaylar dışında bir kişiye karşı ifşa fiili gerçekleştirilirse hukuka uygunluk sebebinin kapsamı dışına çıkıldığından suç oluşur. Ayrıca burada adaylar sınav esnasında sınav soru ve cevaplarını gördüğü için bu bilgiler onlar için gizli bilgi niteliğinde değildir. Dolayısıyla burada hukuka uygunluk sebebini uygulamak yerine maddi konunun yokluğu sebebiyle suçun tipikliğini oluşmadığını kabul etmek gerekir.

Hukuka uygunluk sebeplerinin maddi şartlarında hataya düşülmesi halinde TCK'nın "Hata" başlıklı 30. maddesinin 3. fıkrasında yer alan düzenleme uygulama alanı bulur¹³⁹. Düzenlemeye göre, hukuka uygunluk sebeplerinin maddi şartlarının gerçekleştiği konusunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi bu hatasından yararlanır. Bu halde fail hukuka aykırı bir fiil işlediğini bilerek hareket etmektedir. Ancak fail, somut olayda bir hukuka uygunluk sebebinin gerçekleştiğini ve fiilinin hukuka uygun olduğunu tasavvur etmektedir¹⁴⁰. Burada dikkat edilmesi gereken husus failin bu hatasının kaçınılmaz olup olmadığıdır. Kaçınılmaz hata failin kendi kusurundan ileri gelmeyen hatadır¹⁴¹. Eğer fail kaçınılabılır bir hataya düşmüşse işlediği fiilden dolayı cezalandırılır ancak bu hata hali cezanın belirlenmesi aşamasında dikkate alınabilir¹⁴². Eğer fail kaçınılmaz bir hataya düşmüşse kasttan doğan sorumluluğu ortadan kalkar¹⁴³. Fail

¹³⁹ Bu konuda farklı görüşler için bkz.: Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 283; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 322; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 553; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 399; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 338; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 478 vd.

¹⁴⁰ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 322; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 283.

¹⁴¹ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 322.

¹⁴² Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 376-377; TCK m. 30 gerekçe: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_sd.durumu?kanun_no=5237. (04.04.2018).

¹⁴³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 284; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 399; Bu konuda farklı görüş için bkz.: Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 481.

sanki tasavvuru doğruymuş gibi hukuka uygunluk sebebinden faydalanır¹⁴⁴. Örneğin, ÖSYM Başkanlığı'nda görevli bir personel tanıklık yaptığını ve bu yaptığının kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebi kapsamında kaldığını düşünerek kolluk memurlarına bir sınavda sorulacak soruları ve bu soruları hazırlayan görevlilerin kimlik bilgilerini verirse hukuka uygunluk sebeplerinin maddi şartlarında hataya düşmüş olur. Somut olayda fail için bu hata kaçınılmaz bir hataysa fail TCK'nın 30. maddesinin 3. fıkrasından faydalanır.

Hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması halinde ise TCK'nın "*Sınırın aşılması*" başlıklı 27. maddesinde yer alan düzenleme uygulama alanı bulur¹⁴⁵. Düzenlemeye göre, "*Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması halinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın altıda birinden üçte birine kadarı indirilerek...*" hüküm kurulmalıdır. Bu düzenlemenin uygulama alanı bulabilmesi için söz konusu suç bakımından geçerli olan bir hukuka uygunluk sebebinde fail kastı bulunmaksızın sınırı aşmış olmalıdır¹⁴⁶. Örneğin, yetkili ve görevli mahkeme huzurunda tanıklık yapan ÖSYM Başkanlığı personelinin kendisine yöneltilen sorulara detaylı olarak cevap vermek amacıyla sorunun kapsamına aşan cevaplar vermesi halinde ilgili personel kastı bulunmaksızın hukuka uygunluk sebebinin sınırını aşmış olur. Eğer failin kastı varsa artık hukuka uygunluk sebebinin varlığı önemli olmayıp fail kasten işlediği suçtan sorumlu olur¹⁴⁷. Buna göre hem gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu bakımından hem de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu bakımından hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın kişi veya konu yönlerinden kast olmaksızın aşılması hallerinde failin taksirli sorumluluğu araştırılır¹⁴⁸. Ancak söz konusu suçlar için ÖSYM Kanunu'nda

¹⁴⁴ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 339; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 399.

¹⁴⁵ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 399; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 292.

¹⁴⁶ Öztürk/Erdem, s. 229; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 464 vd.

¹⁴⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 464; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 334 vd.

¹⁴⁸ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 474 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 465; Öztürk/Erdem, s. 229 vd.

taksirli sorumluluk düzenlenmediğinden failin fiili dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak işlemesi suç teşkil etmez¹⁴⁹.

IV. KUSURLULUK

A. Genel Olarak

Suçun maddi ve manevi unsurları ile hukuka aykırılığın gerçekleşmesi durumunda suçun varlığından bahsedilir. Ancak failin cezalandırılabilmesi için kusurlu olması da gerekir¹⁵⁰. Kusurluluk, failin gerçekleştirdiği suçtan dolayı cezalandırılıp cezalandırılmayacağına ilişkin bir değerlendirme yargısıdır¹⁵¹.

Kişinin kusurlu sayılabilmesi için kusur yeteneğine sahip olması gerekir¹⁵². Kusur yeteneğinin unsurları, kişinin algılama ve irade yeteneğidir¹⁵³. Algılama yeteneği, kişinin çevresindeki olguları gözlemleyebilme ve bu gözlemlerinden sonuç çıkarabilme, davranışlarının toplum içindeki değerini anlayabilme yeteneğidir¹⁵⁴. Algılama yeteneğine sahip olan bir kişi işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını anlayabilecek

¹⁴⁹ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 346; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 474 vd.

¹⁵⁰ Keklik, s. 223; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 292; Erem/Danışman/Artuk, s. 429; Birtek, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 261.

¹⁵¹ Selami Turabi, “Kusurluluk ve Kusurluluğu Etkileyen Haller”, *TBBD*, S. 101, Y. 2012, ss. 267-292, s. 268; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 331; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 292; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 475; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 344; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 484.

¹⁵² Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, s. 104; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 301.

¹⁵³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 295; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 301; Turabi, s. 271; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 334; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 476; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 489.

¹⁵⁴ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 335; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 296; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 476; Keklik, s. 223; Turabi, s. 271.

bir durumdadır¹⁵⁵. İrade yeteneği ise, kişinin davranışlarını serbest bir şekilde belirleyebilme ve yönlendirebilme yeteneğidir¹⁵⁶. İrade yeteneğine sahip olan bir kişi davranışlarını algılamasına uygun olarak yönlendirebilecek bir durumdadır¹⁵⁷. Kusur yeteneğinin aranacağı zaman, suçun işlendiği andır¹⁵⁸. Suçun işlendiği an ise, suç oluşturan fiilin gerçekleştirildiği zamandır¹⁵⁹.

Sonuç olarak, kusur yeteneğinin somut olayda varlığı için, failin fiili işlediği sırada kusur yeteneğine sahip olması ve kusurluluğu azaltan veya kaldıran bir sebep bulunmaması gerekir¹⁶⁰.

B. Kusurluluğu Azaltan veya Kaldıran Sebepler

Kusurluluğu azaltan veya kaldıran sebepler, algılama veya irade yeteneğini etkileyerek kişinin kusurluluğunu azaltan veya kaldıran sebeplerdir.¹⁶¹ Kusurluluğu azaltan veya kaldıran sebepler, işlenen fiili suç olmaktan çıkarmayan, ancak failin kusurlu sayılıp sayılmaması veya cezalandırılıp cezalandırılmaması, cezalandırılacaksa da bu cezanın ağırlığının belirlenmesi hususunda rol oynayan sebeplerdir¹⁶². Eğer kusurluluğu azaltan bir sebep mevcutsa cezanın kusurla orantılı olması prensibi gereğince failin cezasında indirim yapılır¹⁶³. Eğer kusurluluğu kaldıran bir sebep söz konusuysa kusursuz ceza olmaz prensibi gereğince faile ceza verilmez, ancak TCK'da

¹⁵⁵ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 489; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 476 vd.

¹⁵⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 297-298; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 476; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 338 vd.; Turabi, s. 271; Keklik, s. 223.

¹⁵⁷ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 490; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 476 vd.

¹⁵⁸ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 345; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 491.

¹⁵⁹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 297-298; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 491.

¹⁶⁰ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 394-395; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 490; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 476 vd.

¹⁶¹ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 488; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 299; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 481; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 341 vd.; Turabi, s. 271 vd.

¹⁶² Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 345; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 481; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 299.

¹⁶³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 299-300; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 481; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 345.

yer alan güvenlik tedbirleri uygulanır¹⁶⁴. Bundan dolayı, soruşturma aşamasında Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 172. maddesi gereğince “kovuşturmaya yer olmadığı” kararı, kovuşturma aşamasında CMK'nın 223. maddesi gereğince “kusurun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı” kararı verilir¹⁶⁵.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen ilk sebep, TCK'nın “Kanunun hükmü ve amirin emri” başlıklı 24. maddesinin 2. fıkrasında yer alan amirin emrini icradır. Düzenlemeye göre, “Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan” kişiye ceza verilmez. Buna göre gizli bir bilgiyi elde etme, bulundurma veya ifşa etme fiillerini verilen bir emir üzerine görevi gereği gerçekleştiren faile ceza verilmez¹⁶⁶.

Amirin emrini ifa sebebinin uygulanabilmesi için bir emir bulunmalı ve bu emir bağlayıcı bir emir olmalıdır¹⁶⁷. Bir emrin bağlayıcı olması o emrin meşru olmasını gerektirir, aksi halde emrin bağlayıcılığında bahsedilemez¹⁶⁸. Meşruluk, şekli ve maddi anlamda meşruluk olarak ortaya çıkar. Şekli anlamda meşruluk, emri verenin bu hususta yetkili olması, emri alanın bu emri yerine getirme hususunda yetkili olması ve emrin kanunun öngördüğü şekilde verilmiş olması; maddi anlamda meşruluk ise, emrin içerik yönünden kanuna uygun olması anlamına gelir¹⁶⁹. Bir emrin içerik yönünden kanuna uygun olması o emrin kanunun belirttiği neden ve konuya ilişkin irade

¹⁶⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 475; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 299-300.

¹⁶⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 481.

¹⁶⁶ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 522; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 353.

¹⁶⁷ Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007, s. 253; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 371 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 319; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 353 vd.; Turabi, s. 284.

¹⁶⁸ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 371 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 353 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 320; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 482;

¹⁶⁹ Demirbaş, s. 253; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 320; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 483; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 353 vd.

açıklamasını içermesi demektir¹⁷⁰. İşte verilen emir hem şekli hem de maddi yönden meşru ise emri alan kamu görevlisi işlediği fiil nedeniyle cezalandırılmaz¹⁷¹.

Amirin emrini ifade dikkat edilmesi gereken husus emrin hukuka aykırı olması veya konusunun suç olması halleridir¹⁷². 1982 Anayasası'nın 137. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan hukuka aykırı emir; yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı emirdir. Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışan kimse amirinden böyle bir emir alırsa o emri yerine getirmeyip durumu emri veren amirine bildirir. Emri veren amir emrinde ısrar edip bu emri yazılı olarak yinelerse emir yerine getirilir. Ancak bu halde emri yerine getiren kişi değil, emri veren kişi sorumlu olur¹⁷³.

Konusu suç teşkil eden emir ise hem 1982 Anayasası'nın 37. maddesinin 2. fıkrasında hem de TCK'nın 24. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Her iki düzenlemede de “*Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.*” kuralı kabul edilmiştir. Buna göre yetkili kişilerce verilen bir emrin konusunun suç teşkil etmesi halinde emri alan bu emri yerine getirmemelidir. Eğer emir yerine getirilirse yalnızca emri veren kişi değil aynı zamanda o emri yerine getiren kişi de sorumlu olur¹⁷⁴. Örneğin, ÖSYM Başkanlığı'nda çalışan personele amiri tarafından gizli bilgileri ifşa etmesine yönelik olarak bir emir

¹⁷⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 483; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 320; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 353 vd.; Demirbaş, s. 254.

¹⁷¹ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 522; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 353.

¹⁷² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 323 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 371 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 321 vd.; Keklik, s. 224.

¹⁷³ Selman Dursun, “Türk Ceza Hukuku’nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku’yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *GÜHFD*, C. XVIII, S. 2, Y. 2014, ss. 203-252, s. 238; Olgun Değirmenci, “Türk Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran Neden Olarak Amirin Emrini İfa”, *TAAD*, C. 3, S. 10, Y. 2012, ss. 455-484, s. 472-473; Keklik, s. 224; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 371 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 321 vd.

¹⁷⁴ Değirmenci, “Türk Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran Neden Olarak Amirin Emrini İfa”, s. 478 vd.; Dursun, “Türk Ceza Hukuku’nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku’yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, s. 238 vd.; Çakır, s. 355; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 523; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 370 vd.

verilmesi halinde personelin bu emri yerine getirmemesi gerekir. Aksi halde hem emri veren amir hem de emri yerine getiren personel sorumlu olur.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen diğer bir sebep TCK'nın "*Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit*" başlıklı 28. maddesinde yer alan düzenlemedir. Düzenlemeye göre, "*Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye...*" herhangi bir cezai yaptırım uygulanmaz. Ancak bunun için failin maruz kaldığı cebir veya şiddetin karşı koyamayacağı ya da kurtulamayacağı bir ölçüye varmış olması, korkutma veya tehdidin ise muhakkak ve ağır olması gerekmektedir¹⁷⁵. Örneğin; ÖSYM Başkanlığı'nda çalışan ve gizli bilgilere ulaşma imkânı olan bir personele karşı muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit uygulanması veya karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı bir cebir veya şiddete maruz bırakılması hallerinde TCK'nın 28. maddesi uygulanır. Bu halde suç oluşturan fiilleri gerçekleştiren personel değil, cebir, şiddet, korkutma veya tehdidi uygulayan kişi veya kişiler sorumlu olur ve dolaylı fail olarak cezalandırılır¹⁷⁶.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen diğer bir sebep, TCK'nın "*Hata*" başlıklı 30. maddesinin 3. ve 4. fıkralarında düzenlenen kusurluluğu etkileyen hata halleridir¹⁷⁷. Bu haller kusurluluğu etkileyen nedenlerin maddi şartlarında hata ve haksızlık yanığı halleridir¹⁷⁸.

¹⁷⁵ Çakır, s. 355; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 530vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 338.

¹⁷⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 336; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 531; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 364 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 496; Demirbaş, s. 385; Turabi, s. 283.

¹⁷⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556 vd.; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 347; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 376; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 376-377.

¹⁷⁸ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 347; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 376-377.

Kusurluluğu etkileyen nedenlerin maddi şartlarında hata hali, kusurluluğu kaldıran veya azaltan hallerin maddi şartları somut olayda gerçekleşmediği halde fail tarafından gerçekleştirilmiş gibi tasavvur edilmesidir¹⁷⁹. TCK'nın 30. maddesinin 3. fıkrasında “*Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.*” denilerek kusurluluğu etkileyen nedenlerin maddi şartlarında hata halinde failin bu yanılığsından yararlanacağı hükme bağlanmıştır¹⁸⁰. Eğer düşülen bu hata kaçınılmaz bir hata ise fail bu hatasından yararlanır ve cezalandırılmaz¹⁸¹. Failin hatasının kaçınılmaz olup olmadığı, somut olayın şartları, failin eğitim durumu, hayat deneyimleri ile yaşadığı sosyal ve kültürel çevrenin koşulları gibi faile ve somut olaya ilişkin özelliklerin incelenmesi suretiyle tespit edilir¹⁸². Buna göre fail somut olayda gizli bilgileri elde etme, bulundurma veya ifşa etme fiillerini işlerken kusurluluğu etkileyen herhangi bir sebebin maddi şartlarının oluştuğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşerse bu hatasından faydalanır ve somut olayda kusurluluğu etkileyen o hal gerçekleşmiş gibi hüküm kurulur¹⁸³. Ancak failin hatasının kaçınılabılır bir hata olduğu durumlarda, başka bir ifade ile failin daha dikkatli ve özenli davranması durumunda hatanın gerçekleşmeyeceğinin tespit edilebildiği durumlarda, fail kusurluluğu etkileyen halden yararlanamaz, fakat cezanın tespiti aşamasında indirim yapılabilir¹⁸⁴. Örneğin; kişi, somut olayda kendisine yönelik bir tehdit var olmadığı halde böyle bir tehdidin var olduğunu ve bu tehdit

¹⁷⁹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 350; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 377; Değirmenci, “*Ceza Hukukunda Yanılma Kavramı ve Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Yanılma*”, s. 141; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554-555; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556-557; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403.

¹⁸⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556-557; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 377; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 555; Turabi, s. 287; Toroslu, *Ceza Hukuku*, s. 123 vd.

¹⁸¹ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 377; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 557; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 350.

¹⁸² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 557; Güleç, s. 80; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 377-378.

¹⁸³ Değirmenci, “*Ceza Hukukunda Yanılma Kavramı ve Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Yanılma*”, s. 177; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403.

¹⁸⁴ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 555; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 350; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403.

sebebiyle gizli bilgileri ifşa etmesi gerektiğini sanarak gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunu işleyebilir¹⁸⁵. Bu halde eğer fail kaçınılmaz bir hataya düşmüşse hatasından yararlanır ve cezalandırılmaz. Ancak aksi halde, hatanın kaçınılabilir bir hata olması halinde, fail kusurluluğu kaldıran sebepten faydalanamaz ve cezalandırılır.

Haksızlık yanılığı ise kişinin işlediği fiile yönelik haksızlık bilincine sahip olmaması sebebiyle ortaya çıkan ve fiilin hukuka aykırılığı konusunda düşülen bir değerlendirme yanılığıdır¹⁸⁶. TCK'nın 30. maddesinin 4. fıkrasında “İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz.” denilerek haksızlık yanılığı durumunda failin bu yanılığından yararlanacağı hükme bağlanmıştır¹⁸⁷. Ancak bu halde failin hatasının kaçınılmaz bir hata olması gerekmektedir¹⁸⁸. Failin hatasının kaçınılmaz olup olmadığı, somut olayın şartları, failin eğitim durumu, hayat deneyimleri ile yaşadığı sosyal ve kültürel çevrenin koşulları gibi faile ve somut olaya ilişkin özelliklerin incelenmesi suretiyle tespit edilir¹⁸⁹. Eğer failin hatasının kaçınılmaz bir hata olduğu tespit edilirse fail, işlediği fiilden dolayı kusurlu sayılmaz ve cezalandırılmaz¹⁹⁰. Ancak failin hatasının kaçınılabilir bir hata olduğu tespit edilirse fail, işlediği fiilden dolayı cezalandırılır, fakat cezanın tespiti aşamasında

¹⁸⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 350.

¹⁸⁶ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 455; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 347; Olgun Değirmenci, “Ceza Hukukunda Yanılma Kavramı ve Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Yanılma”, *TBBD*, S. 110, Y. 2014, ss. 129-188, s. 141; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 424; Sesim Soyer Güleç, “Türk Ceza Kanununda Haksızlık Yanılığı (M. 30/4)”, *DEÜ-HFD*, C. 10, S. 1, Y. 2008, ss. 59-91, s. 59; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 558 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 379.

¹⁸⁷ Turabi, s. 287; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 560-561; Toroslu, *Ceza Hukuku*, s. 123 vd.

¹⁸⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 405.

¹⁸⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 559-560; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349; Güleç, s. 80; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 405; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 379-380.

¹⁹⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 405.

indirim yapılabilir¹⁹¹. Çünkü hatanın kaçınılabilir olduğu hallerde failin kusurunun devam ettiği kabul edilmektedir¹⁹². Buna göre fail somut olayda gizli bilgileri elde etme, bulundurma veya ifşa etme fiillerini işlemiş ancak bu fiilleri işlerken gerçekleştirdiği fiillerin hukuken yasaklandığı ve suç oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşmüşse, örneğin; kendi bildiği gizli bir bilgiyi yakın bir arkadaşıyla paylaşmasının ifşa suçunu oluşturmayacağını tasavvur ettiyse, bu hatasından faydalanır ve kusursuz kabul edilir¹⁹³.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen diğer bir sebep, TCK'nın 31. maddesinde yer alan yaş küçüklüğü halidir. Bu halde kopya suçu için özel bir düzenleme bulunmayıp TCK'da yer alan genel hükümler uygulanır¹⁹⁴.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen son sebep, TCK'nın "*Geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma*" başlıklı 34. maddesinde yer alan düzenlemedir. Düzenlemeye göre, "*Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi...*" kusurlu sayılmaz ve bu fiillerinden sorumlu olmaz¹⁹⁵. Geçici nedenler, tıbbi anlamda akıl hastalığı olarak kabul edilmemelerine rağmen failin kusur yeteneğini etkileyen ve süreklilik arz etmeyen nedenlerdir.¹⁹⁶ Örneğin, kişinin uyku, nöbet geçirme veya hipnoz edilmiş olma halleri geçici

¹⁹¹ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 555; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 561-562; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 405.

¹⁹² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 406.

¹⁹³ Güleç, s. 80; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 405; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 351; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 560-561.

¹⁹⁴ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 344 vd.

¹⁹⁵ Turabi, s. 281-282; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 311.

¹⁹⁶ Demirbaş, s. 323; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 310; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 537; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 358; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 352.

nedenle kusur yeteneğinin etkilendiği hallerdir¹⁹⁷. Alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında olma ise kişiyi sarhoş ederek kusur yeteneğini etkileyen maddelerin alınması sonucu oluşan durumdur¹⁹⁸.

Bu halde kusur yeteneği üzerinde etkili olan geçici nedenin veya alkol veya uyuşturucu madde etkisinin ortaya çıkmasında failin kusurunun bulunmaması gerekmektedir¹⁹⁹. Eğer sarhoşluk iradi olarak alınan alkol veya uyuşturucu maddeden kaynaklanıyorsa ALİC kuramı²⁰⁰ devreye girer, kişinin kusur yeteneğinin varlığı kabul edilir ve cezai sorumluluğu devam eder²⁰¹. Çünkü maddenin 2. fıkrasında “*İradi olarak alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisinde suç işleyen kişi hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.*” denilerek failin sorumluluğunun devam edeceğine işaret edilmiştir²⁰². Buna göre bir kişi geçici bir nedenle veya alkol veya uyuşturucu madde etkisi sebebiyle kusur yeteneğini kaybeder ve gizli bilgileri hukuka aykırı olarak elde eder veya bulundursa ya da bu bilgileri ifşa ederse cezai sorumluluğu bulunmaz.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından TCK'nın 29. maddesinde yer alan haksız tahrik, şartları oluşmayacağından uygulama alanı bulmaz.

¹⁹⁷ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 310; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 311.

¹⁹⁸ ALİC Kuramı (Actio Libera In Causa); fiili işlediği sırada kusur yeteneği olmayan kişinin cezalandırılabilmesini sağlayan kuramdır. Failin sorumluluktan kurtulmak veya cesaretlenmek amacıyla kusur yeteneğini kendi iradesiyle kaldırması hallerinde uygulanır. Daha detaylı bilgi için bkz.: Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 310; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 318; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 537; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 352.

¹⁹⁹ Öztürk/Erdem, s. 243; Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, s. 121-123; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 539; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 359.

²⁰⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 316 vd.

²⁰¹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 360; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 540.

²⁰² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 540; Öztürk/Erdem, s. 243.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

TCK'nın 35. maddesinde tanımlandığı üzere teşebbüs, kişinin "...işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle..." tamamlayamaması halidir. Teşebbüsün varlığından söz edebilmek için fail tarafından kasten gerçekleştirilmiş bir fiil bulunmalı, ancak ya bu fiil tamamlanamamış ya da tamamlanmış olsa dahi istenilen sonuç meydana gelmemiş olmalıdır²⁰³. Teşebbüs aşamasında kalmış bir suç, manevi unsurları tamamlanmış, maddi unsurları ise eksik kalmış bir suçtur²⁰⁴.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 2. fıkrasında kanun koyucu, kanuni tarifte ayrıca bir neticenin gerçekleşmesini aramamış, suçu oluşturan tipik fiillerin gerçekleştirilmesiyle suçun tamamlanacağını kabul etmiştir. Başka bir ifade ile gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu da bu bilgilerin ifşa edilmesi suçu da sırf hareket suçlarıdır ve bu suçlarda yalnızca hareketin yapılması suçun oluşması için yeterli olur²⁰⁵. Dolayısıyla bu suçlara teşebbüs, ancak icra hareketlerinin kısımlara bölünebilmesi durumunda mümkün olabilir²⁰⁶. Eğer, icra hareketleri failin iradesi dışında kalan bir nedenle tamamlanamamışsa, söz konusu suç bakımından teşebbüs hükümleri uygulama alanı bulur²⁰⁷. Örneğin, gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunda ifşa fiilinin basın yayın yoluyla işlenmesi halinde, metnin basılması birden fazla hareketten ve belirli bir

²⁰³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 390; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 580-581; Pervin Aksoy İpekçioğlu, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009, s. 27; Hasan Hüseyin Bayraklı/Ahmet Bozdağ, "Türk Ceza Hukukunda Teşebbüse Elverişlilik Sorunu ve Vergi Suçlarının Teşebbüse Elverişlilik Açısından Değerlendirilmesi", *Maliye Dergisi*, S. 158, Y. 2010, ss. 15-34, s. 17.

²⁰⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 580-581; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 409-410; Devrim Aydın, "Suça Teşebbüs", *AÜHFD*, C. 55, S. 1, Y. 2006, ss. 85-113, s.86; İpekçioğlu, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, s. 27; Önder Tozman, "İhmal Suçlarında Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme", *TBBĐ*, S. 84, Y. 2009, ss. 160-187, s. 164.

²⁰⁵ İpekçioğlu, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, s. 185; Bayraklı/Bozdağ, s. 20.

²⁰⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 580 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403; Ersin Şare, "Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs", *TBBĐ*, S. 130, Y. 2017, ss. 119-156, s. 149-150; Keklik, s. 250; Aydın, s. 110.

²⁰⁷ İpekçioğlu, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, s. 185; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 582 vd.

süreçten oluşacağından, tasarımın yapılması, kalıpların hazırlanması, dizgiye girmesi, baskıya girmesi gibi süreç ve hareketler tamamlanmadan kişinin yakalanması halinde suç teşebbüs aşamasında kalmış olur²⁰⁸.

Hem gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu hem de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu teşebbüse elverişli olduğu gibi gönüllü vazgeçmeye de elverişlidir²⁰⁹. TCK'nın 36. maddesinde tanımlandığı üzere gönüllü vazgeçme, fail "...suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse..." oluşur. Buna göre gönüllü vazgeçme, suçu icraya başlamış olan failin icra hareketlerini tamamlama veya neticeye ulaşma imkânı varken bunu yapmaması, iradi olarak suçun icrasından vazgeçmesi veya neticenin meydana gelmesini önlemesidir²¹⁰. Gönüllü vazgeçme halinde fail teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz²¹¹. Ancak söz konusu hükümde de belirtildiği üzere "...tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde..." fail yalnızca bu suçtan dolayı cezalandırılır²¹². Örneğin, gizli bilgileri ifşa etmek amacıyla harekete geçen fail, kişilere gizli bilgileri mektupla iletmeye karar verir. Ancak hazırlanan mektuplar ilgili kişilere ulaşmadan ifşa etme fiilinden vazgeçen fail, mektupları bulur ve yok eder. Bu durumda fail gizli bilgileri ifşa etme suçu için gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır ve teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz. Ancak failin vazgeçme anına kadar gerçekleştirdiği fiiller aynı zamanda gizli bilgileri elde etme veya bulundurma suçunu oluşturduğundan fail gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçundan dolayı sorumlu olur²¹³.

²⁰⁸ Bayraklı/Bozdağ, s. 21.

²⁰⁹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 413; Hale Akdağ, "Gönüllü Vazgeçme", *HHFD*, C. 3, S. 2, Y. 2013, ss. 91-126, s. 112.

²¹⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 609 vd.; Enes Yılmaz, "Suçun Özel Bir Görünüş Şekli Olarak Gönüllü Vazgeçme", *AÜHFD*, C. 65, S. 4, Y. 2016, ss. 2553-2603, s. 2555; Aydın, s. 103-105; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 582-583.

²¹¹ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586.

²¹² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 413; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 609 vd.; Yılmaz s. 2569; Akdağ, s. 110-111; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586.

²¹³ Akdağ, s. 110.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından işlenemez suç da söz konusu olabilir. İşlenemez suç, failin, kanda suç olarak düzenlenmiş tipik bir hareketi gerçekleştirmeyi amaçlaması, ancak gerçekleştirdiği hareketin veya kullandığı aracın suçun oluşması için elverişli olması ya da suç konusunun bulunmaması nedeniyle başarısız olması halidir²¹⁴. Örneğin, gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu bakımından elde edilmeye veya bulundurulmaya çalışılan bilginin aslında gizli bir bilgi olmaması halinde suç konusunun bulunmaması sebebiyle işlenemez suç oluşur²¹⁵. Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunda ifşa edilmeye çalışılan bilginin gizli olmaması halinde de suç konusunun bulunmaması sebebiyle işlenemez suç oluşur²¹⁶. Ancak, gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunda ifşa edilmeye çalışılan bilgi gizli bir bilgi olsa da ifşa edilen kısım gizli bilginin içeriğinin anlaşılmasına yetecek açıklıkta ve belirlilikte değilse hareketin elverişli olmaması sebebiyle işlenemez suç oluşur²¹⁷. Burada ifşa edilen gizi bilginin ne olduğu ifşanın muhatapları tarafından anlaşılacak düzeye varmamış olduğundan fail elverişli hareketlerde bulunmamış kabul edilir. Hareketin elverişli olup olmadığı her suç tipi için somut olayın özelliklerine bakılarak tespit edilmelidir²¹⁸.

Bahsi geçen tüm bu hallerde işlenemez suç mevcuttur ve TCK'nın 35. maddesindeki “*elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp*” ifadesi de dikkate alındığında işlenemez suça teşebbüs mümkün değildir. Çünkü işlenemez suç halinde elverişli hareketlerle suçun icrasına başlama şartı gerçekleşmemektedir²¹⁹. Dolayısıyla fail teşebbüsten sorumlu tutulamaz ve işlenemez suç halinde cezalandırma yapılamaz. Çünkü somut olayda ne teşebbüs aşamasına varmış ne de tamamlanmış tipik bir fiil

²¹⁴ Uğur Alacakaptan, *İşlenemez Suç*, 1. Bs., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Yayın No: 223, Ankara, 1968, s. 1; Murat Aydın, “İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)”, *SÜHFD*, C. 21, S. 1, Y. 2013, ss. 77-104, s. 80; İlhan Akbulut, “İşlenemez Suç”, *İÜHFM*, C. 53, S. 1-4, Y. 1988-1990, ss. 139-143, s. 139.

²¹⁵ Akbulut, “İşlenemez Suç”, s. 139.

²¹⁶ Aydın, “İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)”, s. 85.

²¹⁷ Keklik, s. 165.

²¹⁸ Demirbaş, s. 404-405.

²¹⁹ Akdağ, s. 115; Alacakaptan, *İşlenemez Suç*, s. 24.

mevcuttur. Dolayısıyla failin toplum açısından tehlikeli olduğu gerçeğine rağmen mevcut kanuni düzenleme gereğince fail sorumlu olmaz²²⁰.

B. İştirak

İştirak, bir kişi tarafından işlenebilen bir suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesidir²²¹. İştirak bakımından önemli olan birden fazla kişinin bilerek ve isteyerek birlikte suç işleme kararı kapsamında bir suçun icrasına katılmalarıdır²²². Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları herkes tarafından işlenebilen suçlardır²²³. Ayrıca bu suçlar, bir tek kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olan tek failli suçlardır²²⁴. Ancak bu suçların birden fazla fail tarafından işlenmesinin veya azmettirme ve yardım etme gibi iştirak hallerinin bu suçlarda gerçekleşmesinin önünde bir engel yoktur. Dolayısıyla bu suç tipleri iştirak bakımından herhangi bir özellik arz etmez ve iştirake ilişkin genel hükümler bu suçlarda da uygulanır²²⁵. Örneğin, gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunda ifşa fiilinin basın yayın yoluyla işlenmesi halinde müşterek faillik veya yardım etme şeklinde iştirak şekillerinin ortaya çıkması oldukça muhtemeldir²²⁶. Şöyle ki metnin basılması, tasarımın yapılması, kalıpların hazırlanması, metnin dizgiye veya baskıya girmesi işlemlerinin

²²⁰ Aydın, “İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)”, s.100; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 407.

²²¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 624 vd.; Demirbaş, s. 433; Ersoy, s. 145; Öztürk/Erdem, s.323; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 424; Cem Şenol, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçme (TCK m. 41)”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 10, Y. 5, 2017, ss. 507-552, s. 509; Fatih S. Mahmutoğlu, “Kusurluluk Prensibi Açısından Azmettirenin Ceza Sorumluluğu”, *İÜHFMD*, C. 63, S. 1-2, Y. 2005, ss. 57-112, s. 57; Bilgehan Savaşçı Temiz, “İştirak Hükümleri Açısından Bağlılık Kuralı”, *AÜHFMD*, C. 65, S. 4, Y. 2016, ss. 2487-2512, s. 2488; Faruk Erem, “Suça İştirak”, *AÜHFMD*, C. 3, S. 1, Y. 1946, ss. 62-107, s. 57; Mustafa Özen, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı”, *TBBDD*, S. 70, Y. 2007, ss. 239-253, s. 239.

²²² Şenol, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçme (TCK m. 41)”, s. 509; Temiz, s. 2488; Erem, “Suça İştirak”, s. 66; Özen, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı”, s. 240 vd.; Mahmutoğlu, s. 62 vd.

²²³ Centel/Zafer/Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, s. 26; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*, s. 93.

²²⁴ Sancar, s. 26-27; Kapusuzoğlu, s. 43.

²²⁵ Çakır, s. 368.

²²⁶ Benzer bir durum için bkz.: Keklik, s. 253.

başka başka kişiler tarafından iştirak iradesi ile gerçekleştirilmesi halinde müşterek faillik oluşur²²⁷. Ayrıca ifşa fiilinin basın yayın yoluyla işlenebilmesi için gerekli mekânı veya malzemeyi sağlayan kişiler açısından da yardım etme iştirak şekli oluşur²²⁸.

C. İçtima

1. Genel Olarak

İçtima birden çok suç arasında çeşitli bağlama noktalarının varlığı sebebiyle yapılan uygulamaları içerir²²⁹. İçtima halinde, birden çok suç işlemiş olan failin sorumluluğunun nasıl tespit edileceği incelenir²³⁰. İçtimaya ilişkin düzenlemeler TCK'da "Suçların İçtimalı" başlıklı beşinci bölümde yer almaktadır. Kanun koyucu bu bölümde bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtimaya ilişkin düzenlemelere yer vermiştir.

Çalışmamızda "2. Görünüşte İçtima" başlığı altında özel normun önceliği, bir normun diğeri tarafından tüketilmesi (bileşik suç) ve yardımcı normun sonralığı ilkeleri, "3. Suçların İçtimalı" başlığı altında zincirleme suç ve fikri içtima, "4. Gerçek İçtima" başlığı altında ise gerçek içtima oluşturan durumlar incelenecektir.

2. Görünüşte İçtima

Görünüşte içtima, görünüşte birden fazla suçun var olduğu ancak gerçekte fiile uygulanacak tek normun bulunduğu hallerdir²³¹. Görünüşte içtimanın bulunduğu haller görünüşte içtimanın ilkeleri olarak adlandırılmaktadır²³². Bu ilkeler, özel normun

²²⁷ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 438 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 633 vd.

²²⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 660 vd; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 470 vd.

²²⁹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 478; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 682; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 486.

²³⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 682; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 486; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 477.

²³¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 683; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 519.

²³² Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 457; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 519; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 683.

önceliği, bir normun diğeri tarafından tüketilmesi ve yardımcı normun sonralığı ilkelidir²³³.

a) Özel Normun Önceliği İlkesi

Somut olaya uygulanabilecek olan iki ayrı normun bulunması ve bu normlardan birinin özel diğerinin genel norm olması durumunda, genel normun ihmal edilerek olaya özel normun uygulanmasına özel normun önceliği ilkesi denilmektedir²³⁴. Özel norm, genel normda yer alan bütün unsurları kapsayan, ayrıca bünyesinde bazı özel unsurlar barındıran normdur²³⁵.

Özel normun önceliği ilkesi açısından özellik arz eden husus göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun durumudur. TCK'nın 258. maddesinde kamu görevlilerinin görevleri gereği öğrendikleri ve sır niteliğinde olan bilgileri ifşa etmeleri suç olarak düzenlenmiştir²³⁶. Buna göre, bir kamu görevlisi, görevi nedeniyle kendisine verilen veya bilgi edindiği ve gizli kalması gereken herhangi bir belgeyi, kararı, emri veya diğer herhangi bir hususu, açıklar, yayınlar veya ne suretle olursa olsun bu husus hakkında başkalarının bilgi edinmesini sağlar veya kolaylaştırırsa göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunu işlemiş olur²³⁷. Görüldüğü üzere suç seçimlik hareketli bir suç olduğundan fiillerden herhangi birinin işlenmesi halinde göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu meydana gelir²³⁸.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 1. fıkrası hükmüne göre ise, *“Başkanlık tarafından yapılan sınavlarla ilgili olarak, sınav sorularının hazırlanma sürecinden başlamak üzere, görevlendirilen kişiler, başka bir kamu kurumunda veya özel kuruluştta*

²³³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 519; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 683.

²³⁴ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 458; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 520.

²³⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 520.

²³⁶ Mehmet Emin Alşahin, “Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu (TCK m. 258)”, *MÜHF-HAD*, C. 20, S. 2, Y. 2014, ss. 219-250, s. 220; Özcan, s. 58.

²³⁷ Alşahin, s. 227.

²³⁸ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 257-258.

görevli olup olmadığına bakılmaksızın...” ifa ettikleri görev bakımından kamu görevlisi sayılır. Buna göre, ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan sınavlarda görev alan bir kişi bu görevleri bakımından kamu görevlisi statüsündedir. Dolayısıyla ÖSYM Başkanlığında böyle bir görevi olan kişinin veya Başkanlık personelinin görevi gereği hukuka uygun olarak elde ettiği gizli bilgileri ifşa etmesi halinde hem gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu hem de göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu oluşur. Bu durumda her iki suçun maddi konusunun aynı olması sebebiyle özel normun önceliği ilkesi uygulama alanı bulur ve fail yalnızca özel norm olan gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçundan sorumlu tutulur²³⁹.

b) Bir Normun Diğeri Tarafından Tüketilmesi İlkesi (Bileşik Suç)

Bir normun diğeri tarafından tüketilmesi ilkesi, aynı hukuki değeri koruyan farklı ceza normlarından birinin diğerlerinin sağladığı korumayı da sağlaması halinde diğer normları tüketmesi ve korunan hukuki değeri ihlal eden fiillere tek ceza verilmesidir²⁴⁰. Bu halde tüketen normun diğer normları tükettiği, başka bir ifade ile diğer normların somut olaya uygulanmasını anlamsız kıldığı kabul edilir²⁴¹.

Bir normun diğeri tarafından tüketilmesi ilkesinin en önemli örneği bileşik suçtur²⁴². TCK'nın 42. maddesine göre bileşik suç, “*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suç*” tur. ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin düzenleniş biçimi gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi veya bulundurulması fiillerinin bir suç, gizli bilgilerin ifşa edilmesi fiilinin ise diğer bir suç oluşturduğu sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla her iki suç da bağımsızlığını korur ve bileşik suç oluşmaz²⁴³.

²³⁹ Kayhan İçel, “Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 7, S. 14, Y. 2008 Güz, ss. 35-49, s.37-38.

²⁴⁰ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 459; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 520-521.

²⁴¹ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 459.

²⁴² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 521.

²⁴³ Benzer bir durum için bkz.: Keklik, s. 256.

c) Yardımcı Normun Sonralığı İlkesi

Yardımcı normun sonralığı ilkesi, asli norm – tali norm ilişkisinin bulunduğu hallerde olaya yalnızca asli normun uygulanmasıdır²⁴⁴. Yardımcı normun sonralığı ilkesi kapsamında üzerinde durulması gereken ilk husus TCK'nın 257. maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu ile gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ve gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları arasındaki ilişkidir.

Görevi kötüye kullanma suçu TCK'nın 257. maddesinin 1. fıkrasında “*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre, bir kamu görevlisinin görevi gereği sahip olduğu yetkiyi icrai bir hareketle kötüye kullanması ve görevin gereklerine aykırı hareket etmesi TCK'nın 257. maddesinin 1. fıkrası gereğince görevi kötüye kullanma suçuna vücut verir²⁴⁵.

Yukarıda da değinildiği üzere ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 1. fıkrası hükmüne göre, ÖSYM Başkanlığı tarafından sınavların hazırlanması ve devam eden süreçte görevlendirilen kişiler ifa ettikleri görev bakımından kamu görevlisi sayılır. Bu durumda hem söz konusu kişilerin hem de Başkanlık personelinin gizli bilgileri hukuka aykırı olarak elde etme veya bulundurmaları veya görevleri gereği hukuka uygun olarak elde ettikleri gizli bilgileri ifşa etmeleri, hem görevi kötüye kullanma suçunu hem de gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçlarından birisini oluşturur. Zira bu durumda, bir kamu görevlisi görevi gereği sahip olduğu yetkiyi kötüye kullanarak görevin gereklerine aykırı hareket etmekte ve

²⁴⁴ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 459; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 524.

²⁴⁵ Hasan Tahsin Gökcan, *Görevi Kötüye Kullanma, Zimmet, Banka Zimmeti, İrtikap, Rüşvet Suçları ve Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008, s. 61 vd.; İrfan Özcan, *Yeni Türk Ceza Kanunu'na Göre Memur ve Diğer Kamu Görevlilerine İlişkin Suçlar*, 1. Bs., Nobel Yayınevi, Ankara, 2006, s. 54; Güneş Okuyucu Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, *TBBĐ*, S. 82, Y. 2009, ss. 1-31, s. 6; İlhan Üzülmez, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)”, *GÜHFD*, C. 16, S. 1, Y. 2012, ss. 191-216, s. 192; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 675; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 929-930.

aynı zamanda gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçlarından birini birlikte işlemektedir.

Görevi kötüye kullanma suçunu düzenleyen TCK'nın 257. maddesinde “*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında görevinin gereklerini yapmaktan ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” denilerek görevi kötüye kullanma suçu tali norm olarak düzenlenmiş ve kamu görevlisinin görevin gereklerine aykırı davranışının ancak başkaca bir suçu oluşturmadığı takdirde görevi kötüye kullanma suçunu oluşturacağı kabul edilmiştir²⁴⁶. Bu durumda gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçlarından hangisi somut olayda gerçekleşmişse ona ilişkin hükümler uygulanır, görevi kötüye kullanma suçu dikkate alınmaz²⁴⁷.

Yardımcı normun sonralığı ilkesi kapsamında üzerinde durulması gereken ikinci husus, TCK'nın 136. maddesinde düzenlenmiş olan verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi suçudur. 136. maddeyle kişinin gizli alanında kalması gereken ve herkes tarafından bilinmeyen kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suç olarak kabul edilmiştir²⁴⁸. Bu suçun konusunu oluşturan kişisel veri kavramına nelerin dâhil olduğu, 6698 sayılı Kişisel

²⁴⁶ Ramazan Bedir, “*Görevi Kötüye Kullanma Suçu*”, Danışman: Berrin Akbulut, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (31.01.2018), 2010, s. 79; Üzülmöz, s. 212-213; Gökcan, s. 124 vd.

²⁴⁷ Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçlarından biri ile görevi kötüye kullanma suçunun birlikte işlenmesi halinde ayrıca genel norm-özel norm ilişkisi de oluşur. Görevi kötüye kullanma suçu genel bir norm olup görevi kötüye kullanma suçu ile birlikte işlenmiş suçlar bakımından özel normun önceliği ilkesi kabul edilmiştir. Dolayısıyla görevi kötüye kullanma suçu ile başka bir suçun aynı fiillerle işlenmesi halinde genel norm olan görevi kötüye kullanma normu değil bazı ek unsur ve özellikler ihtiva eden özel norm uygulanır. Bu durumda görevi kötüye kullanma suçu ile birlikte işlenen gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçlarından dolayı cezalandırma yapılır. Detaylı bilgi için bkz.: Serkan Başaran, “*Görevi Kötüye Kullanma*”, Danışman: Türkan Yalçın Sancar, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi-/tezSorguSonucYeni.jsp>, (31.01.2018), 2016, s. 128 vd.; Pınar Memiş Kartal, “*Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)*”, *MÜHF-HAD, Özel Sayı, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan*, C. 19, S. 2, Y. 2013, ss.1373-1395, s. 1390 vd.

²⁴⁸ Tuğsan Yılmaz, “*Kişisel Verileri Verme, Yayma, Ele Geçirme Suçu(TCK 136)*”, <http://www.tugsan-yilmaz.av.tr/ceza-hukuku/kisisel-verileri-verme-yayma-ele-gecirme-sucutck-136>, (04.02.2018), s. 1;

Verilerin Korunması Kanunu ile tespit edilmiştir²⁴⁹. Buna göre suçun konusunu oluşturan kişisel veriler, gerçek veya tüzel kişilere ait olup onlarla ilişkilendirilebilen, onları diğer kişilerden ayırt etmeye yarayan, onları farklı ve belirlenebilir kılan her türlü spesifik bilgidir²⁵⁰. Herkesçe bilinebilecek durumda olan, herhangi bir şekilde açıklanması veya bilinmesi hukuka aykırılık teşkil etmeyecek olan veriler ise kişisel veri sayılmaz²⁵¹. Dolayısıyla gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ve gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları ile verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi suçunun konusu ve suça vücut veren fiiller aynıdır. Bu nedenle bir kişi sınav sorularını hazırlamakla görevlendirilmiş olan kişilerin kimlik bilgilerini elde etme veya açıklama fiillerini işlerse hem kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunu hem de gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ve gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçlarından ilgili olanını işlemiş olur.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçunu düzenleyen ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 2. fıkrasında “...*fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...*” denilerek gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçuna tali norm özelliği kazandırılmıştır. Bu durumda eğer fail gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu ile kişisel verileri hukuka aykırı olarak

Baran Doğan, “*Kişisel Verileri Ele Geçirme veya Yayma Suçu Nedir?*”, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/kisisel-verilerin-ele-gecirilmesi-yayilmasi-baskasinaverilmesi-sucu.html>, (04.02.2018), s. 1.

²⁴⁹ Önder Kutlu/Selçuk Kahraman, “Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi”, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, C. 5, S. 4, Y. 2017, ss. 45-62, s. 53 vd.; Doğan, “*Kişisel Verileri Ele Geçirme veya Yayma Suçu Nedir?*”, s. 2.

²⁵⁰ İbrahim Korkmaz, *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, s. 22 vd.; Hale Akdağ, *Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 6 vd.; Osman Açıkgöz, “Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Şekilde Elde Edilmesi ve İnternet Bankacılığında Kullanılması Sonucu Malvarlığı Zarara Uğratılan Bankaya Karşı Mevduat Sahibinin Hukuki Sorumluluğu”, *MÜHF-HAD*, C. 22, S. 1, Y. 2016, ss. 389-432, s. 391-392; Rezzan İtişgen, “Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu”, *TAAD*, C. 6, S. 23, Y. 2015, ss. 179-202, s. 183; Yılmaz, “*Kişisel Verileri Verme, Yayma, Ele Geçirme Suçu(TCK 136)*”, s. 2; Nilgün Başalp, *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, 1. Bs., Ankara, Yetkin Yayınevi, 2004, s. 110.

²⁵¹ Doğan, “*Kişisel Verileri Ele Geçirme veya Yayma Suçu Nedir?*”, s. 2; Başalp, s. 110 vd.

verme veya ele geçirme suçunu birlikte işlerse, yalnızca asli norm olan kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan sorumlu olur²⁵².

3. Suçların İctimai

a) Zincirleme Suç

TCK'nın 43. maddesinde düzenlenen zincirleme suç, aynı suçun bir kişiye karşı birden fazla kez ortak suç işleme kararı kapsamında değişik zamanlarda işlenmesidir²⁵³. Burada önemli olan husus aynı suçun farklı zamanlarda işlense dahi aynı suç işleme kararının icrası dâhilinde işlenmesidir.²⁵⁴

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçunda suç seçimlik hareketli bir suç olduğundan kanuni düzenlemede birden çok harekete yer verilmiştir²⁵⁵. Suçun fiil unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden herhangi birinin yapılması suçun oluşması için yeterlidir²⁵⁶. Seçimlik hareketlerden birden fazlasının yapılması halinde de tek bir gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu oluşur²⁵⁷. Ancak bu durumda TCK'nın 61. maddesi gereği suçun işleniş biçimi ve suçtan kaynaklanan zarar ve tehlikenin ağırlığı dikkate alınır ve fail hakkında alt sınırdan uzaklaşarak ceza tayini yapılır²⁵⁸.

Gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi veya bulundurulması suçu ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu için ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 2. fıkrasında farklı cezaların öngörülmüş olması sebebiyle gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi veya bulundurulması fiilleri bir suçu, gizli bilgilerin ifşa edilmesi

²⁵² Asli norm – tali norm hakkında bkz: “c) Yardımcı Normun Sonralığı İlkesi” başlığı, s. 58.

²⁵³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 691; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 487; Türkan Yalçın Sancar, *Müteselsil Suç*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995, s. 61 vd.; Halil Yılmaz, “Zincirleme (Müteselsil) Suç”, ABD, C. 49, S. 5, Y. 1992, ss. 739-748, s. 740 vd.

²⁵⁴ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 381; Türkan Yalçın Sancar, “Yeni Türk Ceza Kanununda Zincirleme Suç”, *TBBD*, S. 70, Y. 2007, ss. 244-259, s. 251-252; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500 vd.

²⁵⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 113-114.

²⁵⁶ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 257-258.

²⁵⁷ Çakır, s. 370.

²⁵⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 638-639.

fiili ise diğerk bir suçı oluşturur. Dolayısıyla iki suçun birlikte işlenmesi halinde zincirleme suç oluřmaz²⁵⁹.

Söz konusu suçların mağduru belli bir kişi olmadığından TCK'nın 43. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “...Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.” hükmü sebebiyle gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçı ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunun ayrı ayrı zincirleme bir şekilde işlenmesi mümkündür²⁶⁰. Bu sebeple failin ortak suç işleme kararının icrası kapsamında söz konusu suçların birden fazla kez işlenmesi durumunda zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulur. Örneğın; soru hazırlamakla görevli olan kişilerin kimlik bilgilerini elde etmeyi amaçlayan failin bir kısım bilgiyi ilk gün, geriye kalan bilgiyi ise birkaç gün sonra sistemden alması halinde gizli bilgileri elde etme veya bulundurma suçı zincirleme suç şeklinde işlenmiş olur.

b) Fikri İçtima

Fikri içtima, aynı fiille farklı suçların veya aynı suçun birden fazla kez işlenmesi halidir²⁶¹. Fikri içtmanın gerçekteşebilmesi için iki tane şart aranmaktadır²⁶². Bu şartlardan ilki fiilin tek olmasıdır²⁶³. İkinci şart ise birden fazla suçun oluşmuş olmasıdır²⁶⁴. Tek bir fiilin gerçekteşirilmesiyle işlenen suçlar aynı suçsa aynı neviden fikri içtima; farklı suçsa farklı neviden fikri içtima oluřur²⁶⁵.

²⁵⁹ Benzer bir durum için bkz.: Keklik, 263.

²⁶⁰ Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 381; Sancar, “*Yeni Türk Ceza Kanununda Zincirleme Suç*”, * s. 251-252; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500 vd.

²⁶¹ Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 703; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500.

²⁶² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 703; Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500.

²⁶³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500; Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379.

²⁶⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 703; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500; Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379.

²⁶⁵ Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 508 vd.

Fail gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu ile kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunu birlikte işlerse bir fiil ile birden fazla farklı suçun işlenmesi sebebiyle farklı neviden fikri içtima söz konusu olur²⁶⁶. Bu durumda TCK'nın 44. maddesi gereğince fail bu suçlardan daha ağır cezayı gerektiren suç olan gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçundan cezalandırılır²⁶⁷.

4. Gerçek içtima

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu arasında araç suç – amaç suç ilişkisi vardır. Şöyle ki; failin işlediği bir suçu gizlemek veya başka bir suçu işlemek amacıyla işlediği suç araç suç olarak nitelendirilir²⁶⁸. Amaç suç – araç suç ilişkisinde fail tarafından amaçlanan bir suç ve bu suçu işleyebilmek için fail tarafından araç olarak kullanılan başka bir suç mevcut²⁶⁹ olduğundan fail amaç suçu işlemek için önce araç suçu işlemektedir²⁷⁰. Bir bilginin ifşa edilebilmesi için o bilginin önce elde edilmesi ve bulundurulması zorunludur. Fail gizli bir bilgiyi elde etmeden veya bulundurmadan o bilgiyi ifşa edemez. Dolayısıyla gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu, gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçunun araç olarak kullanılması suretiyle işlenebilir. Amaç suç – araç suç ilişkisinin varlığı halinde gerçek içtima kuralı uygulanır ve fail hem gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçundan hem de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçundan dolayı ayrı ayrı cezalandırılır²⁷¹.

²⁶⁶ Ömer Keskinsoy, “Yeni Ceza Kanunundaki Düzenlemeler Doğrultusunda Fikri İçtima Müessesesinin Analizi”, *ABD*, S. 2, Y. 2015, ss. 39-52, s. 40 vd.; Mustafa Özen, “Ceza Hukukunda Fikri İçtima”, *TBBD*, S. 73, Y. 2007, ss. 132-145, s. 134 vd.; İtişgen, s. 196 vd.; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379-380; Korkmaz, s. 380 vd.; Akdağ, *Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, s. 128.

²⁶⁷ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379-380; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 715 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 508 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 4567.

²⁶⁸ Pervin Aksoy İpekçioğlu, “Türk Ceza Kanunu’nda Bileşik Suç”, *AUHFD*, C. 61, S. 1, Y. 2012, ss. 43-67, s. 65; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 477.

²⁶⁹ Duygu Merki, “Bileşik Suç”, Danışman: Muharrem Özen, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, “, (27.01.2018), 2009, s. 133 vd.; İpekçioğlu, “*Türk Ceza Kanunu’nda Bileşik Suç*”, s. 65.

²⁷⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 477; Merki, s. 134.

²⁷¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 477; Merki, s. 135-136.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 6. fıkrasında “*Bu maddede tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.*” denilerek gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu için daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal düzenlenmiştir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ise TCK'nın 220. maddesinde düzenlenerek; kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek, bu örgüte üye olmak, örgüt faaliyetlerine yardım etmek veya örgüt adına suç işlemek fiillerinin cezalandırılması öngörülmüştür²⁷². Bu sebeple örgüt kurucusu, yöneticisi, üyesi veya örgüte yardım eden fail veya failerin gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması veya bu bilgilerin ifşa edilmesi suçlarını işlemesi halinde hangi hükümlere göre cezalandırma yapılacağına ayrıca belirlenmesi gerekir.

TCK'nın 220. maddesinin 4. fıkrası hükmü şöyledir; “*Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur*”. Bu nedenle gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçlarını işlemek için örgüt kurulması veya bu suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, bu suçlar arasında araç suç – amaç suç ilişkisi mevcut olduğundan gerçek içtima kuralları uygulanır ve failer hem TCK'nın 220. maddesi hükümlerine göre hem de işlenen elde etme, bulundurma veya ifşa etme fiilleri sebebiyle ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesine göre cezalandırılır²⁷³. Ayrıca gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçlarının örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması sebebiyle cezayı ağırlaştıran nitelikli hal uygulama alanı bulur ve cezada yarı oranında artırım yapılır.

Aynı şekilde ÖSYM Başkanlığı tarafından sınavlarda görevlendirilmiş olan bir personel bu “*görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan*

²⁷² Caner Yenidünya/Zafer İçer, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, *MÜHF-HAD, Özel Sayı, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan*, C. 19, S. 2, Y. 2013, ss.797-828, s. 800 vd.; Vesile Sonay Evik, “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, *MÜHF-HAD, Özel Sayı, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan*, C. 19, S. 2, Y. 2013, ss. 667-698, s. 683 vd.

²⁷³ Akkaya, s. 37; Yenidünya/İçer, s. 823; Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 28 vd.; Evik, s. 693; Mahmut Koca/İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 3. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 477.

veya aracilar vasitasiyla, kendisine veya gösterecegi bir başka kişiye menfaat...” sağlayarak gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçunu işler veya bu suçta iştirak ederse TCK'nın 252. maddesinde düzenlenen rüşvet suçunu da işlemiş olur²⁷⁴. Bu halde hukuki anlamda iki ayrı fiil var olduğundan gerçek içtima uygulanır ve failler hem TCK'nın 252. maddesinden hem de ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 2. fıkrasından ayrı ayrı cezalandırılır²⁷⁵.

Failin hem taslak soru havuzundaki soruları hem de gizli olan bir bilgiyi elde etmesi, buldurması veya ifşa etmesi halinde de gerçek içtima kuralı uygulanır. Şöyle ki taslak soru havuzundaki sorular ÖSYM Kanunu'nda gizli bilgi olarak kabul edildiğinden bu soruların elde edilmesi, buldurulması veya ifşa edilmesi halinde duruma göre hırsızlık, görevi kötüye kullanma veya bilişim suçu oluşur. İlgili soruların yanı sıra soru havuzundaki soruların veya diğer herhangi bir gizli bilginin elde edilmesi, buldurulması veya ifşa edilmesi halinde ise gizli bilgileri elde etme veya buldurma ile ifşa etme suçlarından ilgili olanı işlenmiş olur. Bu halde fail, bahsi geçen suçlardan gerçek içtima kuralına göre sorumlu olur.

VI. YAPTIRIM, DAVA ZAMANAŞIMI, MUHAKEME USULÜ

A. Yaptırım

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya buldurulması suçu için kanunda “bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası” öngörülmüştür. Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu için ise kanunda “iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası” öngörülmüştür. Görüldüğü üzere gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu için gizli bilgilerin elde edilmesi veya buldurulması suçundan daha ağır bir hapis cezası ve ayrıca adli para cezası öngörülmüştür. Muhtemelen bunun sebebi, ifşa fiilinde gizli bilgi içeriklerinin daha geniş kitlelere iletilerek topluma daha büyük bir zarar verilebilecek olması,

²⁷⁴ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379-380; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 715 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 508 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 4567; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 666 vd.; Tezcan/Erdem/Önok, s. 923 vd.; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 802 vd.; Gökcan, s. 561 vd.

²⁷⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 715 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 508.

failin bu suçu işlerken zaten elde etme ve bulundurma fiillerini de işleyerek suç işleme konusunda kararlılığını göstermiş olması nedeniyle kanun koyucunun bu suçun haksızlık içeriğinin daha fazla olduğunu düşünmesidir²⁷⁶. Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçunda belirlenen bu cezalar birlikte cezalar olup hâkim burada suç için öngörülen her iki ceza türünü de uygulayarak cezayı belirler²⁷⁷.

Söz konusu suçlar için cezanın tayininde TCK'nın “*Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi*” başlıklı üçüncü bölümünde yer alan hükümler esas alınarak ilgili artırım veya indirim sebeplerine göre temel ceza belirlenir²⁷⁸.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçlarının bir suç örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi hali suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olduğundan bu halde TCK'nın 61. maddesinin 1. fıkrasına göre temel ceza belirlenip belirlenmiş olan bu cezada aynı maddenin 4. fıkrası uyarınca yarı oranında artırım yapılır²⁷⁹.

Belirtilen hapis cezasının yıl aralıkları dikkate alındığında hapis cezası alt sınıra yaklaşarak iki yıl veya daha az süreli hapis cezası olarak tespit edilirse ve diğer şartlar da oluşmuşsa CMK'nın 231. maddesinde yer verilen hükmün açıklanmasının geriye bırakılması düzenlemesi uygulanabilir²⁸⁰.

²⁷⁶ Benzer bir görüş için bkz.: Çakır, s. 375.

²⁷⁷ Yerdelen, s. 142-143; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 501; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 738-739; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 633-634; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 853.

²⁷⁸ Yerdelen, s. 153 vd.; Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, s. 293 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 634 vd.; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 854 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

²⁷⁹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 634-635; Erdal Yerdelen, *Cezanın Belirlenmesi (Türk ve Alman Uygulaması)*, 1. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 153 vd.; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 854 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 510 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

²⁸⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 805 vd.; Çakır, s. 375. CMK'nın 231. maddesi gereği hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; “*Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, (iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası...*” olmalıdır. Ayrıca “*Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları*

Yargılama sonucu belirlenen somut cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis cezası olması durumunda, TCK'nın 51. maddesi gereği hapis cezasının ertelenmesine karar verilebilir²⁸¹.

Söz konusu suçları işlediğinden bahisle hakkında hapis cezasına mahkûmiyet kararı verilen fail için TCK'nın 53. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “*Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma*” tedbirine de hükmedilir²⁸². Bu tedbir, kasten işlenmiş

göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması, c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükmünde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur. Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.”

²⁸¹ Birtek, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 421 vd. TCK'nın 51. maddesi gereği ertelemeye karar verilebilmesi için; “İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin; a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması, b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması...” gerekir.

²⁸² TCK'nın 53. maddesinin 1. fıkrasına göre hükmedilebilecek hak yoksunluğu tedbirleri şunlardır: “a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten, b) Seçme ve seçilme ehliyetinden, c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan, d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan, e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten...”. Yine 53. maddeye göre; “Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.”, “Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir.” ve “Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.”.

bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni bir sonucu olarak uygulanmaktadır ve tedbire hükmedilebilmesi için kasten işlenmiş bir suçtan dolayı kesinleşmiş hapis cezasına mahkûmiyetin bulunması yeterlidir²⁸³.

Söz konusu suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde tüzel kişinin organ veya temsilcileri tarafından işlenmesi halinde ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 6. fıkrası gereği tüzel kişi hakkında TCK'nın 60. maddesinde belirtilen tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunabilir²⁸⁴. Bu halde, mahkemece orantılılık koşulu dikkate alınarak tüzel kişi hakkında hükmolunabilecek tedbirler müsadere veya faaliyet izninin iptalidir²⁸⁵.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde yukarıda bahsi geçen ceza ve güvenlik tedbirlerinin yanı sıra idari yaptırımlar da düzenlenmiştir. Bu idari yaptırımlardan ilki, 10. maddenin 5. fıkrasında yer alan düzenlemedir. Bahsi geçen fıkra göre;

- a) Sınavda veya çok oturumlu sınavların oturumlarının herhangi birinde kopya çektiği veya bu yönde fiiller işlediği tespit edilen adayın ilgili sınavı iptal edilir.
- b) Bu aday kopya çektiği sınav tarihinden itibaren iki yıl süreyle ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan hiçbir sınava ve yerleştirmeye başvuramaz ve giremez.
- c) Sınavı iptal edilen aday, iptal edilmiş veya yasaklılık süresi içerisinde girilmiş olan bir sınavdaki başarısına istinaden bir hak kazanmış veya bir kamu görevine atanmış olursa görevine derhal son verilir ve ilgili kurum yetkilileri tarafından kendisine sağlanan haklar geri alınır.

Düzenlemeye göre, gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi suçlarını işleyenler hakkında ÖSYM Başkanlığı tarafından sınav iptaline karar verilir ve aday iptal edilen sınavın yapıldığı tarihten itibaren iki yıl süreyle ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen herhangi bir sınav veya

²⁸³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 587 vd.

²⁸⁴ Kangal, *Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu*, s. 141-143 ve s. 162-163; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 22.

²⁸⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 629-630; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 722 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 959 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 613; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 845 vd.

yerleştirmeye başvuramaz ve katılamaz. Ayrıca aday, iptal edilen veya yasaklılık süresi içerisinde girmiş olduğu herhangi bir sınavdaki başarısına dayalı olarak bir kamu görevine atanmış veya bir hak iktisap etmiş olursa görevine son verilir ve kendisine sağlanan hak geri alınır.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde düzenlenen yaptırımlardan ikincisi, 10. maddenin 9. fıkrasında yer alan düzenlemedir. Düzenlemeye göre, sınav sorularını hazırlamakla görevlendirilmiş kişilerin kimlik bilgilerini, deneme sorularını veya sınavın devam ettiği süre zarfında sınavda sorulmuş olan soruları aynen veya değiştirilerek herhangi bir ortamda paylaşan, ifşa eden, umuma ileten, yayımlayan veya işleyenler hakkında beş bin Türk lirası idari para cezasına hükmedilir.

Gizlilik ihlali suretiyle soruları elde ederek kopya çeken ve bu sebeple hakkında sınav iptali yaptırımına karar verilen adaylar için 10. maddenin 7. fıkrasında bir etkin pişmanlık hali öngörölmüştür. Buna göre; ilgili aday soruları ne şekilde ele geçirdiği veya soruların kimler tarafından temin edildiği hususlarında bilgi verirse ÖSYM Başkanlığı Yönetim Kurulu kararıyla iki yıllık yasaklılık süresi kısaltılabilir veya yasak tamamen de kaldırılabilir. Bu etkin pişmanlık hükmü ancak gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu ile kopya suçunun birlikte işlenmesi halinde uygulanabilir.

B. Dava Zamanaşımı

Kanun koyucu tarafından aksi belirtilmedikçe bütün suçlar bakımından geçerli olan²⁸⁶ dava zamanaşımı süresi gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından TCK'nın 66. maddesine göre sekiz yıldır. Çünkü gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması ve bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından kanunda öngörölen hapis cezasının üst sınırı beş yıldır. Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları sırf hareket suçları olduğundan bu suçlarda dava zamanaşımının işlemeye başlayacağı an

²⁸⁶ Koca/Üzölmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 673; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 564 vd.; Ersoy, s. 182; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 989.

tipik hareketin yapıldığı andır²⁸⁷. Zamanaşımını kesen sebeplerin varlığı halinde işle-
miş olan süre yok sayılır ve dava zamanaşımı süresi uzar²⁸⁸. Ancak zamanaşımı süre-
sindeki bu uzama, TCK'nın 67. maddesi gereği suçun işlendiği tarihten itibaren en
fazla on iki yıldır.

C. Muhakeme Usulü

Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması ve bu bilgilerin ifşa edilmesi suç-
ları şikâyete tabi olmadığından re'sen soruşturulur²⁸⁹. Ancak suçun failinin kamu gö-
revlisi olduğu veya sayıldığı durumlarda, ÖSYM Kanunu'nun 10. maddenin 8. fıkrası
hükmü gereğince *“Bu Kanun hükümlerine göre kamu görevlisi sayılan kişiler hak-
kında, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı,
2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılan-
ması Hakkında Kanun hükümlerine göre, soruşturma izni kararı vermeye ÖSYM Yö-
netim Kurulu; Yönetim Kurulu Başkan ve üyeleri hakkında ise Yükseköğretim Genel
Kurulu yetkilidir.”*. Dolayısıyla suç failinin ÖSYM Başkanlığında Başkanlık tarafın-
dan düzenlenen sınavlarla ilgili bir görevinin bulunması halinde, fail bu görevleri ba-
kımından kamu görevlisi statüsünde kabul edilir ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer
Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine tabi olur. Bu failler
hakkında soruşturma iznini ÖSYM Yönetim Kurulu verir. Fail, Yönetim Kurulu baş-
kan veya üyesi ise soruşturma iznini Yükseköğretim Genel Kurulu verir.

Gizli bilgilerin elde edilmesi, bulundurulması ve bu bilgilerin ifşa edilmesi suç-
ları için ÖSYM Kanunu'nda belirlenen soyut cezaları on yıl hapis cezasından daha az

²⁸⁷ Fahri Gökçen Taner, *Ceza Hukukunda Zamanaşımı*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008, s. 68-
69; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 681; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*,
s. 896; Ersoy, s. 182.

²⁸⁸ Taner, s. 115; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 688 vd.; Artuk/Gökçen/Yeni-
dünya, s. 1018; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 571 vd.; Özgenç, *Türk Ceza
Hukuku Genel Hükümler*, s. 756 vd.

²⁸⁹ Çakır, s. 393.

olduğundan bu suçlar bakımından görevli mahkeme, CMK'nın 3. maddesi ve Adli Teşkilat Kanunu'nun 11. maddesi gereği Asliye Ceza Mahkemeleridir²⁹⁰.

²⁹⁰ Nur Centel/Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 14. Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017, s.585; Ahmet Gökcen/Murat Balcı/M. Emin Alşahin/Kerim Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku –I-*, 2. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 191-192; Cumhuriyet Şahin, *Ceza Muhakemesi Hukuku –I-*, 7. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016, s. 220-221.

BÖLÜM II

KOPYA SUÇU

I. GENEL BİLGİLER

Kopya suçu ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir:

“Başkanlık tarafından yapılan sınavlarda;

a) Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çeken veya bu suretle kopya çekilmesine aracılık eden,

b) Başka bir adayın yerine sınava giren veya kendi yerine bir başkasının sınava girmesine katkı sağlayan,

c) Bireysel veya toplu olarak kopya çeken veya kopya çektirilmesine imkân sağlayan,

kişi; fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Hüküm incelendiğinde ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlarda ses veya görüntü nakleden cihazlarla kopya çekilmesi veya buna aracılık edilmesi, başka birinin yerine sınava girilmesi veya bir başkasının kendi yerine sınava girmesine katkı sağlanması ve bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesi veya buna imkân sağlanması fiillerinin suç olarak düzenlendiği görülmektedir. Dolayısıyla madde metninde kopya suçu düzenlenirken altı ayrı fiile yer verilmiştir. Kopya suçunun tipikliğinde yer alan altı fiil tek bir suç oluşturduğu için çalışmamızın ikinci bölümünde bu altı fiili birlikte “*kopya suçu*” başlığı altında inceleyerek farklılık arz eden kısımlara değineceğiz.

Suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli haline ÖSYM Kanunu'nun 10. maddenin 6. fıkrasında yer verilmiştir. Bu hükme göre, “*Bu maddede tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında*

artırılır.”. Ayrıca aynı fıkrada suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde bu tüzel kişi hakkında güvenlik tedbirlerine hükmedileceği düzenlenmiştir.

ÖSYM Kanunu’nun 10. maddesinin 3. fıkrasında suç olarak tanımlanan fiilleri işleyenler, fıkrada geçen adli yaptırımların yanı sıra 10. maddenin 5. fıkrasında yer alan idari yaptırımlara da muhatap olur. 5. fıkraya göre; sınavda veya çok oturumlu sınavların oturumlarının herhangi birinde kopya çektiği veya bu yönde fiiller işlediği tespit edilen adayın ilgili sınavı iptal edilir. Bu aday kopya çektiği sınav tarihinden itibaren iki yıl süreyle ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan hiçbir sınava ve yerleştirme işlemlerine başvuramaz ve giremez. Eğer sınavı iptal edilen aday, iptal edilmiş veya yasaklılık süresi içerisinde girilmiş olan bir sınavdaki başarısına istinaden bir hak kazanmış veya bir kamu görevine atanmış olursa ilgili kurum yetkilileri tarafından kendisine sağlanan hak geri alınır ve görevine de derhal son verilir.

Gizlilik ihlali suretiyle soruları elde ederek kopya çeken ve bu sebeple hakkında sınav iptali yaptırımına karar verilen adaylar için 10. maddenin 7. fıkrasında bir etkin pişmanlık hali öngörülmüştür. Buna göre; söz konusu aday soruları ne şekilde ele geçirdiği veya soruların kimler tarafından temin edildiği hususlarında bilgi verirse ÖSYM Başkanlığı Yönetim Kurulu kararıyla 2 yıllık yasaklılık süresi kısaltılabilir veya yasak tamamen de kaldırılabilir. Bu etkin pişmanlık hükmü ancak gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu ile kopya suçunun birlikte işlenmesi halinde uygulanabilir.

II. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Kopya suçunda, suç oluşturan fiiller, ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlarda ses veya görüntü nakleden cihazlarla kopya çekilmesi veya kopya çekilmesine aracılık edilmesi, başka birinin yerine sınava girilmesi veya bir başkasının kendi yerine sınava girmesine katkı sağlanması ve bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesi veya buna imkân sağlanması fiilleridir. Bu fiiller ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamunun, bir kamu

idaresi olan ÖSYM Başkanlığı'na duyduğu güveni ihlal ettiğinden söz konusu suç bakımından korunan hukuksal değer ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamu idaresinin güvenilirliğidir.

III. SUÇUN UNSURLARI

A. Suçun Maddi Unsurları

1. Fiil

Kopya çekmek, “genellikle yazılı sınavlarda soruları cevaplamak için bir kaynağa gizlice bakmak”²⁹¹, “bir sınavda sorulanları yanıtlamak için bir başkasından veya yerden habersizce yararlanmak”²⁹² anlamlarına gelmektedir. Bu anlamlardan hareketle ÖSYM Kanunu'nda yer alan kopya çekmek fiili; ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan sınavlarda soruları cevaplandırmak için, herhangi bir kaynağa bakmak, herhangi bir kaynaktan, bir başkasından ve bir başka yerden yararlanmak olarak tanımlanabilir.

Kopya suçunda, suç oluşturan fiiller ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlarda ses veya görüntü nakleden cihazlarla kopya çekilmesi veya kopya çekilmesine aracılık edilmesi, başka birinin yerine sınava girilmesi veya bir başkasının kendi yerine sınava girmesine katkı sağlanması ve bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesi veya buna imkân sağlanması fiilleridir.

Kopya suçunda üç ayrı bentte düzenlenen fiillerin tamamı kopya çekmeme yasağın icrai bir davranışla ihlal ettiğinden kopya suçu, suç oluşturan fiillerin şekline göre icrai suçtur²⁹³. Dolayısıyla söz konusu suçun ihmali hareketle işlenebilmesi mümkün değildir²⁹⁴.

²⁹¹ İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&limesec=204382. (11.03.2018).

²⁹² Yelbaşı, s. 367.

²⁹³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 363; Hakeri, *Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri*, s. 89.

²⁹⁴ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 369.

Kopya suçunda, suç oluşturan fiillerin icralarının belli bir süre devam etmesi gerektiğinden kopya suçu kesintisiz suçtur²⁹⁵. Örneğin, ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiilinde ses veya görüntü nakletme işlemi belli bir süre devam eden bir işlemdir. Yine başka birinin yerine sınava girmek fiilinde fail sınav binasına girmekte, sınav sorularını cevaplandırmakta ve sınavı kurallara uygun olarak tamamlamaktadır. Görüldüğü üzere suç oluşturan fiiller belli bir süre icrasına devam edilen fiillerdir.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasında sayılan fiillerin herhangi birinin tek başına icrası suçun oluşması için yeterlidir²⁹⁶. Dolayısıyla bu suç, seçimlik hareketli bir suçtur. Kanunda üç ayrı bentte gösterilen her bir fiilin tek başına icrası halinde veya bu fiillerinin tamamının icrası halinde tek bir kopya suçu oluşur²⁹⁷. Bu nedenle her bir seçimlik hareketi ayrı ayrı inceleyeceğiz.

a) Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekmek

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasının a bendinde düzenlen fiillerden ilki ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiilidir. Kopya çekmek fiilini, ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan sınavlarda soruları cevaplandırmak için, herhangi bir kaynağa bakmak, herhangi bir kaynaktan veya bir başkasından yararlanmak şeklinde tanımlamıştık. Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiili bakımından önem arz eden husus, ses veya görüntü nakleden cihaz kavramından ne anlaşılması gerektiğidir. Nakletmek, “*nakil işini yapmak, bir yerden başka bir yere geçirmek, iletmek, anlatmak, aktarmak*”²⁹⁸ anlamlarına gelmektedir. Ses veya görüntü nakleden cihazdan kasıt ise her türlü sesli veya görüntülü nakil

²⁹⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 115; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 164.

²⁹⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 236-237; Akkaya, s. 391

²⁹⁷ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 113-114; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 257-258; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 237.

²⁹⁸ İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5aa53b9344e573.74118915. (11.03.2018).

olanağı sağlayan araçlardır²⁹⁹. Cümlede “*ses veya görüntü nakleden cihaz*” ifadesi kullanılmıştır. Buradaki “*veya*” ifadesi sebebiyle suç işlenirken yalnızca ses nakleden, yalnızca görüntü nakleden veya aynı anda hem ses hem görüntü nakleden herhangi bir cihaz kullanılması mümkündür³⁰⁰. Bu kapsamda sınava giren adayın bir kulaklık, mikrofon, kamera, fotoğraf makinesi veya cep telefonu kullanmak suretiyle karşı tarafa sınav sorularını sesli veya görüntülü bir şekilde aktarması ve soruların cevaplarını sesli veya görüntülü bir şekilde karşı taraftan alması hallerinde söz konusu suç gerçekleşmiş olur.

Ses veya görüntü nakleden cihaz olarak cep telefonunun kullanılması durumunda, soruların ses veya görüntü şeklinde değil de yazılı mesaj şeklinde gönderilmesi önem arz etmektedir. Bu halde de kopya çekmek fiili gerçekleşmiş olmasına rağmen bu kopya çekme ses veya görüntü nakli suretiyle gerçekleşmemektedir. Çünkü yazılı mesaj gönderimi halinde ne bir ses ne de bir görüntü nakli mevcuttur³⁰¹. Dolayısıyla bu halde bu bentte düzenlenen seçimlik hareket oluşmamaktadır. Kanaatimizce cep telefonu veya başka bir teknik araçla yazılı mesaj gönderilmesi, bireysel veya toplu olarak kopya çekmek fiili kapsamında değerlendirilmelidir.

Kopya suçunda suçun ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiili ile işlenmesi hali bağlı hareketli suçtur. Bağlı hareketli suçlarda, suçun hangi tür hareketlerle işlenebileceği tipiklikte belirlendiğinden söz konusu suç yalnızca tipiklikte yer alan hareketlerin gerçekleştirilmesi suretiyle işlenebilir³⁰². ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde “*ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek*” ifadesi kullanılarak söz konusu fiilin yalnızca ses veya görüntü

²⁹⁹ Dilek Ekmekçi, “*Kitle İletişim Özgürlüğünün Sınırı Olarak Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkına Karşı Suçlar*”, Danışman: Ümit Kocasakal, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış doktora tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (11.03.2018), 2013, s. 362.

³⁰⁰ Ekmekçi, s. 362.

³⁰¹ Ekmekçi, s. 362.

³⁰² Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 161; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 113; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 196.

nakleden cihaz kullanılması suretiyle işlenebileceği tespit edilerek suçun bu hali bağlı hareketli suç olarak düzenlenmiştir.

b) Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekilmesine Aracılık Etmek

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasının a bendinde düzenlen fiillerden ikincisi, ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekilmesine aracılık etmek fiilidir. Aracılık etmek, *“bir işin çözümünde araya girerek yardım etmek, tavassut etmek”*³⁰³ anlamına gelmektedir. Aracılık etmek, TCK'da düzenlenen rüşvet, fuhuş ve organ ve doku ticareti suçlarında suçun işlenmesine katkıda bulunmak ve tarafların buluşmalarını sağlayarak aracı olmak anlamlarında kullanılmıştır³⁰⁴. Bu kapsamda, ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekilmesine aracılık etmek fiili açısından da sınava giren kişi ile sesli veya görüntülü irtibat kurarak kopya çekmek fiilini gerçekleştirecek kişi veya kişilerin tanıştırılması, aralarındaki ilişkinin ve iletişimin temini, tarafların buluşmalarının veya aralarındaki anlaşmanın kurulmasının sağlanması hareketleri, aracılık etmek fiilinin kapsamında düşünülebilir³⁰⁵. Ancak, sistematik ve lafzi bir yorumla, *“ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çeken veya bu suretle kopya çekilmesine aracılık eden...”* ifadesi sebebiyle buradaki aracılık etmek fiilini farklı yorumlamak gerekir. Kanaatimizce, burada ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekilmesine aracılık etmek fiilini, sınav anında, sınava giren kişiyle irtibat kurulması, soruların cevaplarının bulunması ve bulunan bu cevapların sınava giren kişiye gönderilmesi fiilleri

³⁰³ İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aa809723709d1.27377537. (11.03.2018).

³⁰⁴ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*, s. 339; Ahmet Gökçen/Murat Balcı, “Organ ve Doku Ticareti Suçları (TCK m. 91 – 93)” MÜHF-HAD, Özel Sayı, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, C. 19, S. 2, Y. 2013, ss. 111-149, s. 141; ”, Erdal Baytemir, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Rüşvet Suçu”, TBBD, S. 88, Y. 2010, ss. 333-388, s. 370; Yelbaşı, s. 622; Ayşe Özge Atalay, “Türk Ceza Hukukunda Fuhuş Suçu”, (Danışman: Ayşe Nuhoğlu) Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (22.06.2018), İstanbul, 2013, s. 46.

³⁰⁵ Baytemir, s. 370; Ayşe Özge Atalay, “Türk Ceza Hukukunda Fuhuş Suçu”, Danışman: Ayşe Nuhoğlu, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (10.03.2018), İstanbul, 2013, s. 46; Gökçen/Balcı, s. 141.

olarak anlamak daha doğru olur. Çünkü söz konusu fiil açısından sınava giren kişi ile sesli veya görüntülü irtibat kurarak kopya çekmek fiilini gerçekleştirecek kişi veya kişilerin tanıştırılması, aralarındaki ilişkinin ve iletişimin temini, tarafların buluşmalarının veya aralarındaki anlaşmanın kurulmasının sağlanması hareketleri yardım etme iştirak şekli içerisinde değerlendirilmelidir.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde “*ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çeken veya bu suretle kopya çekilmesine aracılık eden...*” ifadesi kullanılarak söz konusu fiilin yalnızca ses veya görüntü nakleden cihaz kullanılması suretiyle işlenebileceği tespit edilerek suçun ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekilmesine aracılık etmek fiili ile işlenmesi hali bağlı hareketli suç olarak düzenlenmiştir.

c) Başka Bir Adayın Yerine Sınava Girmek

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasının b bendinde düzenlenen fiillerden ilki, başka bir adayın yerine sınava girmektir. Bu halde, sınava girmesi gereken aday yerine bir başka kişi sanki aday kendisiymiş gibi sınava girmekte ve soruları cevaplandırmaktadır. Sınava aday gibi katılıp soruları cevaplandıran kişi, aslında sınava katılması gereken gerçek aday değildir. Bu kişi kimliğini veya dış görünüşünü değiştirerek sınava katılması gereken aday gibi davranmaktadır. Gerçek aday ile aday yerine sınava katılan kişi aralarındaki hukuka aykırı anlaşma gereği yer değiştirmektedir. Bu anlaşmanın bir menfaat karşılığında yapılması suçun oluşumu bakımından önem taşımaz. Ancak, kişiye aday yerine sınava girmesi karşılığında bir menfaat vaat edilmiş veya sağlanmışsa bu durum cezanın tayininde göz önünde bulundurulur ve TCK'nın 61. maddesi gereği suçun işleniş biçimi dikkate alınarak fail hakkında alt sınırdan uzaklaşarak ceza tayini yapılır³⁰⁶. Ayrıca bu halde sağlanan menfaat kazanç müsadereesine konu olur³⁰⁷.

³⁰⁶ Yerdelen, s. 153 vd.; Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, s. 293 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 638-639; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 854 vd. Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

³⁰⁷ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

Kopya suçunda suçun başka birinin yerine sınava girilmesi fiili ile işlenmesi hal-lerinde, hareketin nasıl icra edileceği tipiklikte sınırlanmadığından bu halde kopya suçu serbest hareketli suçtur³⁰⁸. Hangi tür hareketin suç oluşturacağına tipiklikte be- lirlenmediği bu tür suçlarda neticeye sebebiyet veren herhangi bir hareketin gerçekle- tirilmesiyle suç oluşur³⁰⁹. Örneğin, başka birinin yerine sınava girecek olan fail, kimlik bilgilerini veya dış görünüşünü değiştirerek adaya benzemek ya da sınav öncesi kimlik kontrolü yapan görevli ile anlaşma sağlamak suretiyle suçu işleyebilir.

d) Kendi Yerine Bir Başkasının Sınava Girmesine Katkı Sağlamak

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasının b bendinde düzenlenen ikinci fiil ise kendi yerine bir başkasının sınava girmesine katkı sağlamak fiilidir. Katkı sağ- lamak TDK sözlüğünde “*bir işin yapılmasına, gerçekleşmesine emek, bilgi, para vb. ile katılmak, yardım etmek*”³¹⁰ olarak tanımlanmıştır. Katkı sağlamak fiilinden kasıt aday yerine sınava girecek kişinin bu fiili gerçekleştirebilmesini sağlayacak veya en azından kolaylaştıracak yardım niteliğinde davranışlarda bulunmaktır. Aslında suç iş- leyen bir kişiye yardım etmek, şerikliğin bir şekliyle kanun koyucu burada yardım niteliğinde davranışlarda bulunmayı suça vücut veren bir fiil olarak düzenlemiştir³¹¹. Örneğin, adayın kendisi yerine sınava girecek kişinin kimlik bilgilerinin veya dış gö- rünüşünün değiştirilmesine yardım etmesi, yine sınava giriş için gerekli evrakın hazır- lanmasına yardım etmesi bu kapsamdadır.

Kopya suçunda suçun bir başkasının kendi yerine sınava girmesine katkı sağlan- ması fiili ile işlenmesi halinde hareketin nasıl icra edileceği tipiklikte sınırlanmadığı- dan bu halde kopya suçu serbest hareketli suçtur³¹².

³⁰⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 247.

³⁰⁹ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 196; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 238; Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 160.

³¹⁰ İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aa-8e3502b3113.39405026. (13.03.2018).

³¹¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 465 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 657 vd.; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 499 vd.

³¹² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 247.

e) Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çekmek

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasının c bendinde düzenlenen fiillerden ilki bireysel veya toplu olarak kopya çekmek fiilidir. Kopya çekmek fiilini, ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan sınavlarda soruları cevaplandırmak için, herhangi bir kaynağa bakmak, herhangi bir kaynaktan veya bir başkasından yararlanmak şeklinde tanımlamıştık.

Bireysel olarak kopya çekmek, sınava katılmış bir adayın planlanmış bir şekilde bir başkasından yardım almadan, kendi imkânıyla, başka bir adayın cevaplarına bakması, başka bir adaydan veya herhangi bir kaynaktan sınav sorularının çözümüne yönelik olarak yararlanmasıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus kopya çeken adayın tek başına hareket ediyor olmasıdır. Eğer herhangi bir aday cevaplarını göstermek suretiyle kopya çekilmesine imkân sağlıyorsa bireysel değil toplu olarak kopya çekilmesi fiili oluşur.

Toplu olarak kopya çekmek ise birden fazla adayın planlı olarak birlikte kopya çekmesidir³¹³. Bir görüşe göre, bir fiilin toplu olarak yapıldığının kabul edilebilmesi için en az dört kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmesi gerekmektedir³¹⁴. Diğer bir görüşe göre ise, bir fiilin toplu olarak yapılabilmesi için belli bir kişi sayısının aranmasına gerek olmayıp, birden fazla kişinin birlikte hareket etme iradesiyle fiili icra etmesi yeterlidir³¹⁵. Bu görüşe göre, önemli olan birden fazla adayın birlikte kopya çekme bilinciyle hareket ediyor olmasıdır. Kanaatimizce, toplu olarak kopya çekmek fiili bakımından kopya çekmenin birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesi gerekli ve yeterlidir. Zira bu fiil bakımından önemli olan kopya çeken adayların toplu olarak, başka bir ifade ile birliktelik iradesiyle hareket ediyor olmasıdır. Yoksa kişi sayısının bir önemi yoktur. Kanun koyucunun da kopya çekmek fiilinin toplu olarak işlenmesinden bahsedip, failler bakımından asgari bir sayı belirlememesi bu durumun bir göstergesidir.

³¹³ Ayşe Nuhoğlu, "Görevin Yavaştırılması, Terki Suçu", *İÜHFİM*, C. 58, S. 1-2, 2000, ss. 15-51, s. 30.

³¹⁴ İsmail Malkoç, "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar (Yeni TCK 247-266)", www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/103.doc, (13.03.2018), ss. 1-28, s. 23.

³¹⁵ Nuhoğlu, s. 30-31.

Toplu olarak kopya çekmek fiili bakımından birliktelik iradesinin oluşum süreci de önem arz etmektedir. Bir görüşe göre, adayların birbirinden habersiz veya ilgisiz olarak birlikte kopya çekmeye başlamaları halinde toplu olarak kopya çekmek fiili oluşmaz³¹⁶. Buna göre adaylar kopya çekmek fiilini işlemeye başlamadan önce planlı olarak bir karar almalı ve birliktelik iradesi içerisinde hareket etmelidir. Diğer bir görüşe göre ise toplu olarak kopya çekmek fiilinin gerçekleştirileceğine dair planlı bir şekilde karar alınmış olmasına gerek olmayıp, ani bir şekilde alınan kararın hemen icraya konulması halinde de tipik fiil işlenmiş olur³¹⁷. Buna göre aynı sınav salonunda sınava giren ve daha önceden herhangi bir şekilde tanışıklıkları veya planları olmayan adayların, sınav anında karşılıklı olarak sınav kâğıtlarını cevapları okunabilecek şekilde açık tutarak veya birbirlerinin cevaplarına bakarak toplu olarak kopya çekmek fiilini gerçekleştirmeleri mümkündür. Bu ihtimallerde adaylar, kopya çekme hususunda önceden planlı bir şekilde karar almamış olmalarına rağmen, sınav anında veya hemen öncesinde birliktelik iradesi göstermişlerdir. Kanaatimizce, toplu olarak kopya çekmek fiili bakımından ani şekilde alınan bir kararın hemen icraya konulması yeterli olup sınavdan belli bir süre önce plan yapılmış olmasına gerek yoktur. Zira toplu olarak kopya çekmek fiili bakımından kastın aranacağı zaman, tipik fiilin gerçekleştirildiği zamandır. Dolayısıyla, önemli olan, fiilin işlendiği sırada faillerde birlikte hareket etme iradesinin varlığıdır. Bu iradenin oluşumu bakımından herhangi bir menfaat sağlanacağına vaat edilmesine gerek yoktur. Hatta adayların konuşmalarına dahi gerek bulunmamaktadır. Önemli olan birlikte hareket ederek kopya çekilmesidir. Ancak, birlikte hareket etme iradesini oluşturabilmek amacıyla tipik fiile katılacak kişi veya kişilere bir menfaat vaat edilmiş veya sağlanmışsa bu durum cezanın tayininde göz

³¹⁶ Malkoç, s. 23.

³¹⁷ Nuhoglu, s. 30.

önünde bulundurulur ve TCK'nın 61. maddesi gereği suçun işleniş biçimi dikkate alınarak fail hakkında alt sınırdan uzaklaşarak ceza tayini yapılır³¹⁸. Ayrıca bu halde sağlanan menfaat kazanç müsadereğine konu olur³¹⁹.

Cep telefonu araç olarak kullanılarak herhangi bir aday tarafından sınav sorularının yazılı mesaj şeklinde sınava katılmamış bir kişiye gönderilip cevapların yazılı mesaj olarak alınması halinde bireysel olarak kopya çekmek fiili işlenmiş olur. Sınava katılmış bulunan birden fazla aday birbirlerine cep telefonu aracılığıyla yazılı mesaj göndererek sınav sorularının cevaplarını paylaşırlarsa toplu olarak kopya çekmek fiili işlenmiş olur. Bu ihtimallerde cep telefonu kullanılarak sınav soru veya cevapları yazılı mesaj olarak değil de sesli veya görüntülü olarak gönderilirse ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiili ile bu seçimlik hareket birleşir.

Kopya suçunda, suçun bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesi fiili ile işlenmesi halinde, hareketin nasıl icra edileceği tipiklikte sınırlanmamıştır. Dolayısıyla bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesi fiili bakımından kopya suçu serbest hareketli suçtur³²⁰. Bu halde fail veya failer her türlü kopya yöntemini kullanarak kopya çekme eylemini gerçekleştirebilirler, kanun koyucu, kopyanın nasıl çekileceğine ilişkin bir belirleme veya sınırlama yapmamıştır.

f) Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çektirilmesine İmkân Sağlamak

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasının c bendinde düzenlenen ikinci fiil bireysel veya toplu olarak kopya çektirilmesine imkân sağlamak fiilidir. Burada geçen “kopya çektirilmesine imkân sağlamak” ifadesinin “kopya çekilmesine imkân sağlamak” şeklinde anlaşılması daha doğru olur. Çünkü aksi halde “kopya çektirilmesi” ifadesi anlamsız kalmaktadır.

³¹⁸ Yerdelen, s. 153 vd.; Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, s. 293 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 638-639; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 854 vd. Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

³¹⁹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

³²⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 247.

İmkân, TDK sözlüğünde “*yararlanılan uygun şart veya durum, olanak*”³²¹ şeklinde tanımlanmıştır. İmkân sağlamak fiilinden kasıt³²² bir işin gerçekleşmesi için ortam ve koşulları uygun hale getirmek, o işin olabileceği vaziyette bulundurmak³²³. Bu kapsamda kopya çekilmesini sağlamak veya kolaylaştırmak amacıyla yapılacak her türlü yer veya araç-gereç temini veya olanak sağlama faaliyeti kopya çekilmesine imkân sağlamak fiilini oluşturur³²⁴. Örneğin, ÖSYM Başkanlığı tarafından düzenlenen bir sınavda sınav salonunda gözetmen veya salon başkanı olarak görev alan kişi veya kişiler, adayların toplu olarak kopya çekmesine izin vererek kopya çekilmesine imkân sağlayabilir.

Kopya suçunda suçun bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesine imkân sağlanması fiilleri ile işlenmesi hallerinde hareketin nasıl icra edileceği tipiklikte sınırlanmadığı için bu halde kopya suçu serbest hareketli suçtur³²⁵.

2. Fail

Kopya suçu bakımından ÖSYM Kanunu’nun 10. maddesinin 3. fıkrasında birden fazla seçimlik harekete yer verildiğinden her bir fiil için ayrıca fail incelemesinin yapılması gerekmektedir. Ancak ÖSYM Kanunu’nun 10. maddesinin 6. fıkrasında yer alan düzenlemeye göre, kopya suçunu oluşturan tüm fiiller bakımından suçun bir örgütün veya tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde örgüt yöneticileri ve üyeleri fail olur. Suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde, tüzel kişinin organ veya temsilcileri tarafından işlenmesi halinde ise TCK’nın 20. maddesinin 2. fıkrası gereği

³²¹ İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=imk%C3%A2n&uid=24832&guid=TDK.GTS.5aa828644a61a6.54622881. (13.03.208).

³²² TCK’nın göçmen kaçakçılığı suçunu düzenleyen 79. maddesinde de imkân sağlamak fiili kullanılmış olup söz konusu suç bakımından imkân sağlamak fiili, göçmenlere kalacak yer sağlamak, iş bulmak veya kimlik temin etmek gibi yollarla onları himaye etmek anlamlarında kullanılmıştır. Daha detaylı bilgi için bkz.: Tezcan/Erdem/Önok, s. 93; Doğan, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, s. 129; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 552.

³²³ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplama Karşı Suçlar*, s. 363; Yelbaşı, s. 294.

³²⁴ Doğan, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, s. 129; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 552.

³²⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 247.

tüzel kişiler suç faili olamayacağından tüzel kişinin organlarında yer alan veya tüzel kişiyi temsil eden kişi veya kişiler fail olur³²⁶.

a) Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekmek

Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiili bakımından sınav sorularını gönderen aday fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli suçtur³²⁷. Ayrıca bu halde ÖSYM Başkanlığı tarafından düzenlenen bir sınavda ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiilini gerçekleştirebilmesi için aday olması gerektiğinden suç özgü suçtur³²⁸. Aday kavramı, ÖSYM Kanunu'nun "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasının a bendinde "*Başkanlıkça yapılan sınav, ölçme, değerlendirme ve yerleştirmelere hak kazanmak amacıyla başvuran kişi...*" olarak tanımlanmış olup fail yalnızca fıkroda tanımlanan kişi veya kişiler olabilir.

b) Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekilmesine Aracılık Etmek

Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekilmesine aracılık etmek fiilli bakımından; sınav anında, sınava giren kişiyle irtibat kuran, soruların cevaplarının bulan ve bulunan bu cevapları sınava giren kişiye gönderen kişi veya kişiler fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli suçtur³²⁹. Ayrıca bu halde suçun faili bakımından herhangi bir özellik aranmadığından suç, herkes tarafından işlenebilen suçtur³³⁰.

³²⁶ Zafer, *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m. 132-134)*, s. 127.

³²⁷ Demirbaş, s. 430; Sancar, *Çok Failli Suçlar*, s. 26-27.

³²⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432.

³²⁹ Demirbaş, s. 430; Sancar, *Çok Failli Suçlar*, s. 26-27; Kapusuzoğlu, *Suçta İştirake Bağlılık Kuralı*, s. 43.

³³⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 104; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 178-179; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273.

c) Başka Bir Adayın Yerine Sınava Girmek

Başka bir adayın yerine sınava girmek fiili bakımından aday yerine sınava giren kişi fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli suçtur³³¹. Ayrıca bu halde suçun faili bakımından herhangi bir özellik aranmadığından suç, herkes tarafından işlenebilen suçtur³³².

d) Kendi Yerine Bir Başkasının Sınava Girmesine Katkı Sağlamak

Bir başkasının kendisi yerine sınava girmesine katkı sağlamak fiili bakımından yerine başkasının sınava girmesine katkı sağlayan aday fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli suçtur³³³. Ayrıca bu halde bir kimsenin fail olabilmesi için aday olması gerektiğinden suç özgü suçtur³³⁴ ve bu seçimlik hareket bakımından kopya suçu bizzat işlenebilen bir suçtur³³⁵.

e) Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çekmek

Bireysel olarak kopya çekmek fiili bakımından kendi imkânlarıyla bir kaynaktan veya adaydan yararlanan aday fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli suçtur³³⁶. Ayrıca bu halde bir kimsenin fail olabilmesi için aday olması gerektiğinden suç özgü ve bizzat işlenebilen suçtur³³⁷.

Toplu olarak kopya çekmek fiili bakımından bir plan dâhilinde, birlikte hareket ederek kopya çeken adayların hepsi fail olur. Bu halde suçun fiil unsuru aralarında

³³¹ Demirbaş, s. 430; Kapusuzoğlu, *Suçta İştirakte Bağlılık Kuralı*, s. 43.

³³² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 104; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 178-179; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273.

³³³ Sancar, *Çok Failli Suçlar*, s. 26-27; Demirbaş, s. 430.

³³⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432.

³³⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432-433; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273-274.

³³⁶ Kapusuzoğlu, *Suçta İştirakte Bağlılık Kuralı*, s. 43; Sancar, *Çok Failli Suçlar*, s. 26-27.

³³⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432.

iştirak iradesi benzeri bir irade olan birden fazla kişi tarafından birlikte gerçekleştirildiğinden suç çok failli bir suçtur³³⁸. Adaylar aynı yönde birlikte hareket ettiklerinden birleşme (yakınsama) şeklinde işlenen çok failli suç mevcuttur³³⁹. Ayrıca bu halde bir kimsenin fail olabilmesi için aday olması gerektiğinden suç özgü ve bizzat işlenebilen suçtur³⁴⁰.

f) Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çektirilmesine İmkân Sağlamak

Bireysel veya toplu olarak kopya çektilmesine imkân sağlamak fiili bakımından ise, kopya çekilmesini sağlamak veya kolaylaştırmak amacıyla her türlü yer veya araç-gereci temin eden veya olanak sağlama faaliyetinde bulunan kişi veya kişiler fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli suçtur³⁴¹. Ayrıca bu halde suçun faili bakımından herhangi bir özellik aranmadığından suç, herkes tarafından işlenebilen suçtur³⁴².

3. Mağdur

ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlar belli bir kişiyi değil toplumun tamamını ilgilendirmektedir. Kopya suçunu oluşturan fiiller bu sınavların gizlilik ve güvenliğini bozmaktadır. Dolayısıyla kopya suçunun mağduru belli bir kişi olmayıp toplumu oluşturan bireylerdir.

4. Konu

Kopya suçunu oluşturan fiiller söz konusu sınava ve sınavın güvenliğine yönelik olduğundan bu suç bakımından suçun konusu kopya çekilen sınav ile sınav soruları ve

³³⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 679 vd.; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 480-481; Sancar, *Çok Failli Suçlar*, s. 26-27; Kapusuzoğlu, *Suçta İştirakte Bağlılık Kuralı*, s. 43.

³³⁹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 435; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 679; Demirbaş, s. 432.

³⁴⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432.

³⁴¹ Demirbaş, s. 430; Kapusuzoğlu, *Suçta İştirakte Bağlılık Kuralı*, s. 43; Sancar, *Çok Failli Suçlar*, s. 26-27.

³⁴² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 104; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 178-179; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273.

cevaplarıdır. Sınav, ÖSYM Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasında tanımlandığı üzere “Belirlenen usul ve esaslara göre adaylara yazılı veya sözlü olarak soru sorma ve verilen cevaplar ile yaptırılan uygulamaları kayıt altına alma işlemleri...”dir. Sınav işlemleri esnasında adaylara yazılı, sözlü veya uygulamalı olarak yöneltilen sorular sınav soruları, bu sorulara ilişkin cevaplar ise sınav sorularının cevaplarıdır. ÖSYM Kanunu'nun hem 1. maddesinde hem de 10. maddesinin 3. fıkrasında “...Başkanlık tarafından yapılan sınavlarda...” denildiğinden burada bahsi geçen sınav, ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan sınavlardır³⁴³.

Kopya suçunun oluşumu için, seçimli hareketlerden birinin icrası yeterli olduğundan suç teşkil eden fiillerin suçun konusu üzerindeki etkisi bakımından kopya suçu soyut tehlike suçudur. Bu nedenle failin cezalandırılması için bir zarar veya zarar tehlikesinin meydana gelip gelmediğinin araştırılmasına gerek yoktur³⁴⁴. Burada kanun koyucu kopya suçu için, suçun konusunun herhangi bir zarar veya zarar tehlikesi ile karşılaşmasını aramamış, tehlikenin oluşacağını kendisi varsaymıştır³⁴⁵.

5. Netice

Kanun koyucu, kopya suçunda suç oluşturan fiillerin gerçekleştirilmesi sonucunda dış dünyada bir zarar veya zarar tehlikesinin meydana gelmesini aramadığından

³⁴³ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin E. 34112/2015 ve K. 17884/2016 sayılı ve 12/05/2016 tarihli kararında “...Sanığın... Bakanlığı'nca yapılan motorlu taşıt sürücü adayları yazılı sınavına kendisinin yerine bir başkasının girmesini sağlayarak sürücü sertifikası aldığı iddiasıyla açılan davada, 6114 sayılı Kanun'un 1.maddesindeki "Bu Kanun'un amacı, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının teşkilat, görev ve yetkileri ile Başkanlık tarafından yapılacak her türlü sınav ve yerleştirmeler ve bu sınavlarda görev alanların yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir" ve 10/3.maddesindeki suçların "Başkanlık tarafından yapılan sınavlarda" söz konusu olacağı şeklindeki düzenlemeler karşısında değişilen Kanun'un ... Bakanlığı tarafından yapılan yazılı sınavları kapsadığı cihetle, dosyada örneği bulunan motorlu taşıtlar sürücü sertifikasında ... Müdürü adına atılmış imza ile belge üzerinde mühür izni bulunması nedeniyle belge resmi belge mahiyetinde olacağından, sanığın eyleminin azmettiren sıfatıyla 5237 sayılı TCK'nın 204/1. maddesinde düzenlenen "resmi belgede sahtecilik" suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin, suç vasfında yanılgiya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması...” şeklinde hüküm kurularak bu hususa dikkat çekilmiştir. <https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>. (22.06.2018).

³⁴⁴ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 195.

³⁴⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 287; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 195; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 109.

kopya suçu sırf hareket suçudur. Dolayısıyla kopya suçunda suç oluşturan fiillerin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmakta, ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi aranmamaktadır³⁴⁶.

6. Nitelikli Haller

Kopya suçunda daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 6. fıkrasında “*Bu maddede tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.*” şeklinde düzenlenmiştir. Maddede bahsedilen örgüt kavramından kasıt, suç işlemek amacı etrafında toplanmış en az üç üyeden oluşan, devamlılık arz eden ve yapısı, sahip olduğu üyelerinin sayısı ile araç ve gereci bakımından söz konusu suçu işlemeye elverişli olan hiyerarşik yapı olup bu yapı suç örgütüdür³⁴⁷.

Kopya suçunun örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi halinin daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesinin sebebi, suçluların güçlerini örgüt çatısı altında birleştirerek ve örgütün korkutucu gücünden yararlanarak daha kolay işlenmesi nedeniyle suçun haksızlık içeriğinin daha fazla olmasıdır³⁴⁸.

B. Suçun Manevi Unsuru

Suçun manevi unsuru fiil ile fail arasındaki manevi bağı ifade eder³⁴⁹. Kopya suçunun düzenlendiği madde metninde suçun taksirle işlenebileceğine dair açık bir düzenleme bulunmadığından, suçun taksirle işlenen hali cezalandırılmaz³⁵⁰. Bu sebeple kopya suçu yalnızca kasten işlenebilen bir suçtur. Kopya suçunun kanuni düzenlemesinde “*bilerek*”, “*bildiği gibi*”, “*bilmesine rağmen*”, “*hukuka aykırı olarak*” gibi

³⁴⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 252; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 146; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 279.

³⁴⁷ Doğan, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, s. 160 vd.; Hartavi, s. 6; Ruhi, *Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Terör Örgütleri, Terör Suçları ve Örgütlü Suçlar*, s. 1-2; Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 9-10; Tezcan/Erdem/Önok, s. 760 vd.

³⁴⁸ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 9-10; Hartavi, s. 21; Ruhi, s. 3; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplama Karşı Suçlar*, s. 272-273.

³⁴⁹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 213; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 134; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 293.

³⁵⁰ Çakır, s. 342.

ifadelere yer verilmediğinden ve söz konusu suç amaç suçu da olmadığından suçun hem doğrudan kastla hem de olası kastla işlenmesi mümkündür³⁵¹. Ancak kopya suçunun olası kastla işlenmesi pratikte oldukça zordur. Çünkü adayın sınav esnasında kopya çektiğini bilmeden, sadece öngörerek kopya çekmesi mümkün değildir. ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan sınavlar çoktan seçmeli sınavlardır ve aday cevabı bir başka adaydan tesadüfen öğrense bile cevap şikkını kodlarken ne yaptığını bilerek ve isteyerek hareket edeceğinden fail suçu doğrudan kastla işlemiş olur.

Fail, suçun maddi konusunun ne veya kim olduğu konusunda hataya düşebilir³⁵². Failin böyle bir hataya düşmesi halinde TCK'nın 30. maddesinin 1. fıkrası uygulanır³⁵³. Söz konusu düzenlemeye göre; "*failin icrası sırasında tipiklikte yer alan maddi unsurları bilmeyen fail, kasten hareket etmiş olmaz.*"³⁵⁴. Bu halde kopya suçunu oluşturan fiillerden herhangi birini işleyen fail, kopya çekilen sınavın ÖSYM Kanunu kapsamında olan bir sınav olduğunu bilmiyorsa suçun konusu hakkında yanılığa düşmüş ve maddi gerçeği yanlış tasavvur etmiş olur³⁵⁵. Ancak suçun maddi unsurunda düşülen bu hatanın kastı kaldırabilmesi için esaslı olması gerekir³⁵⁶. "*Fail hataya düşmemiş olsaydı eylemi suç oluşturmazdı.*"³⁵⁷ diyebiliyorsak failin hatası esaslıdır. Esaslı hata halinde failin kasten hareket ettiğinden bahsedilemeyeceğinden ve söz konusu suç için

³⁵¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 160; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 367; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 313.

³⁵² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 546 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 393 vd.

³⁵³ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 393.

³⁵⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 546; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242.

³⁵⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 258-259.

³⁵⁶ Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 445; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 258-259; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 548.

³⁵⁷ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 258-259; Özbek, "*Türk Ceza Kanununda Hata (m. 30)*", s. 86; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 243; Birtek, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 298.

ÖSYM Kanunu'nda taksirli sorumluluk düzenlenmediğinden failin herhangi bir sorumluluğu doğmaz³⁵⁸. Kopya suçunda failin, maddi konu üzerinde hataya düşmesi oldukça zordur. Sınava katılacak bir adayın hangi sınava katıldığını bilmemesi düşünülmemeyeceğinden aday veya aday yerine sınava giren kişi hata hükümlerinden faydalanamaz. Fakat kopya oluşturan eylemlerde aracılık etme veya katkı sağlama fiillerini gerçekleştiren kişilerin kopya çekilecek sınavın ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen bir sınav olup olmadığı konusunda hataya düşmeleri mümkün olabileceğinden, bu kişiler bakımından şartları oluşmuşsa hata hükümleri uygulama alanı bulabilir.

C. Hukuka Aykırılık Unsuru

Meşru savunmanın varlığı için, insan kaynaklı fiziksel bir saldırı sebebiyle savunma amacıyla bir karşı saldırıda bulunulması gerekir³⁵⁹. Kopya suçunu oluşturan fiiller herhangi bir saldırıya karşı savunma amacıyla gerçekleştirilemeyeceğinden bu suç bakımından meşru savunma uygulama alanı bulmaz.

Kopya suçu ile yasaklanan, ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen bir sınavda kopya oluşturabilecek fiillerin işlenmesidir. Kişilerin kopya oluşturan fiilleri işlemek bakımından herhangi bir meşru hakkı mevcut değildir³⁶⁰. Bu nedenle hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebi kopya suçu bakımından uygulanamaz.

Kopya suçunda tipik fiile rıza gösterme hususunda yetkili olabilecek kişiler toplumu oluşturan herkestir. Failin toplumu oluşturan her bir kişinin rızasını alması mümkün olmadığından ilgilinin rızası kopya suçu bakımından uygulanamaz³⁶¹.

³⁵⁸ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 346; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 474 vd.

³⁵⁹ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432; Demirbaş, s. 258; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 301 vd.

³⁶⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 272; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 334; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 409-410.

³⁶¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 450 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 278; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 325-326.

Kopya suçunda suç oluşturan fiilleri hukuka uygun kabul eden bir hukuk kuralı bulunmadığından, kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebinin kopya suçu bakımından uygulanabilmesi mümkün değildir³⁶².

Görüldüğü üzere kopya suçunda TCK'da düzenlenmiş olan herhangi bir hukuka uygunluk sebebi uygulama alanı bulamamaktadır.

IV. KUSURLULUK

Kopya suçu bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen ilk sebep, TCK'nın 24. maddesinin 2. fıkrasında yer alan amirin emrini icradır. Bu halde amiri tarafından verilen meşru ve bağlayıcı emri yerine getiren kişiye ceza verilmez³⁶³. Amirin emrini icrada dikkat edilmesi gereken husus emrin konusunun suç olması halidir³⁶⁴. Örneğin, kopya suçunu oluşturan fiillerden herhangi birini işlemesi hususunda amirinden emir alan kamu görevlisi, emrin yerine getirilmesinin suç oluşturacağını amirine bildirerek emri yerine getirmekten kaçınmalıdır³⁶⁵. Aksi halde hem emri veren amir hem de emri yerine getiren kamu görevlisi kopya suçundan dolayı sorumlu olur³⁶⁶.

Kopya suçu bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen diğer bir sebep TCK'nın 28. maddesinde yer alan, kişinin, suçu, karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu işlemesidir. Bu halde, karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı bir ölçüye varmış

³⁶² Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 299 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 381 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 260.

³⁶³ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 522; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 353. Demirbaş, s. 253; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 371 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 319; Turabi, s. 284; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 482.

³⁶⁴ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 323 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 371 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 321 vd.; Keklik, s. 224.

³⁶⁵ Değirmenci, *"Türk Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran Neden Olarak Amirin Emrini İfa"*, s. 478 vd.; Dursun, *"Türk Ceza Hukuku'nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku'yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi"*, s. 238 vd.; Çakır, s. 355; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 523; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 370 vd.

³⁶⁶ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 523; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 370 vd.; Değirmenci, *"Türk Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran Neden Olarak Amirin Emrini İfa"*, s. 478 vd.; Dursun, *"Türk Ceza Hukuku'nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku'yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi"*, s. 238 vd.; Çakır, s. 355.

olan cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır olan korkutma veya tehdit altında işlenen suçtan dolayı fiili gerçekleştiren kişi değil, cebir, şiddet, korkutma veya tehdit uygulayan kişi cezalandırılır³⁶⁷. Örneğin, ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen bir sınavda sınav görevlisi olarak görev alacak olan bir kişinin bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesine imkân sağlaması amacıyla muhakkak ve ağır bir tehdide maruz bırakılması halinde TCK'nın 28. maddesi uygulama alanı bulur. Bu kişinin bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesine imkân sağlaması sebebiyle, kendisi değil, tehdidi uygulayan kişi veya kişiler dolaylı fail olarak cezalandırılır³⁶⁸.

Kopya suçu bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen diğer bir sebep, TCK'nın 30. maddesinin 3. ve 4. fıkralarında düzenlenen kusurluluğu etkileyen hata halleridir³⁶⁹. Bu haller kusurluluğu etkileyen nedenlerin maddi şartlarında hata ve haksızlık yanılığıdır³⁷⁰.

Kusurluluğu kaldıran veya azaltan hallerin maddi şartları somut olayda gerçekleşmediği halde kopya suçunu işleyen kişinin bu şartlar somut olayda gerçekleşmiş gibi tasavvur etmesi halinde fail hatasından yararlanır³⁷¹. Örneğin, kişi, somut olayda kendisine yönelik bir tehdit var olmadığı halde böyle bir tehdidin var olduğunu ve bu tehdit sebebiyle kopya suçunu işlemesi gerektiğini sanarak kopya suçunu oluşturan fiillerden herhangi birini işlerse kusurluluğu etkileyen nedenlerin maddi şartlarında

³⁶⁷ Çakır, s. 355; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 530vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 338.

³⁶⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 336; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 531; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 364 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 496; Demirbaş, s. 385; Turabi, s. 283.

³⁶⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556 vd.; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 347; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 376; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 376-377.

³⁷⁰ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 347; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 376-377.

³⁷¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 350; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 377; Değirmenci, "Ceza Hukukunda Yanılma Kavramı ve Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Yanılma", s. 141; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554-555; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556-557; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403.

hata hali oluşur³⁷². Bu halde eğer fail kaçınılmaz bir hataya düşmüşse hatasından yararlanır ve cezalandırılmaz³⁷³. Hatanın kaçınılabilir bir hata olması halinde ise fail kusurluluğu etkileyen sebepten faydalanamaz ve cezalandırılır³⁷⁴.

Kopya suçunu işleyen kişinin işlediği fiile yönelik haksızlık bilincine sahip olmaması ve fiilin hukuka aykırılığı konusunda bir değerlendirme yanılıgına düşmesi halinde haksızlık yanılıgı oluşur ve fail hatasından yararlanır³⁷⁵. Örneğin; kişi, somut olayda kopya suçunu oluşturan fiillerden herhangi birini işlemiş ancak, bu fiilleri işlerken gerçekleştirdiği fiillerin ÖSYM Kanunu ile yasaklandığını ve suç oluşturduğunu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşmüşse haksızlık yanılıgı oluşur. Bu halde failin hatasının kaçınılmaz bir hata olduğu tespit edilirse fail, işlediği fiilden dolayı kusurlu sayılmaz ve cezalandırılmaz³⁷⁶. Hatanın kaçınılabilir bir hata olması halinde ise fail kusurluluğu etkileyen sebepten faydalanamaz ve cezalandırılır³⁷⁷.

Kopya suçu bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen diğer bir sebep, TCK'nın 31. maddesinde yer alan yaş küçüklüğü halidir. Bu halde kopya suçu için özel bir düzenlemem bulunmayıp TCK'da yer alan genel hükümler uygulanır³⁷⁸.

Kopya suçu bakımından söz konusu olabilecek kusurluluğu etkileyen son sebep, TCK'nın 34. maddesinde yer alan geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma halidir. Kişinin geçici bir nedenle veya sarhoşluk sebebiyle işlediği fiilin

³⁷² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 350.

³⁷³ Değirmenci, "Ceza Hukukunda Yanılma Kavramı ve Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Yanılma", s. 177; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403.

³⁷⁴ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 555; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 350; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403.

³⁷⁵ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 455; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 347; Olgun Değirmenci, "Ceza Hukukunda Yanılma Kavramı ve Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Yanılma", *TBBD*, S. 110, Y. 2014, ss. 129-188, s. 141; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 424; Sesim Soyer Güleç, "Türk Ceza Kanununda Haksızlık Yanılıgı (M. 30/4)", *DEÜ-HFD*, C. 10, S. 1, Y. 2008, ss. 59-91, s. 59; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 558 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 379.

³⁷⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 405.

³⁷⁷ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 555; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 350; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403.

³⁷⁸ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 344 vd.

hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalması halinde kişi zaten kopya suçunu işleyemeyecek duruma gelir. Kişinin kusur yeteneğinin bu derece etkilenmemesi halinde ise geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma hali uygulama alanı bulmaz.

Kopya suçu bakımından TCK'nın 29. maddesinde yer alan haksız tahrik şartları oluşmayacağından uygulama alanı bulmaz.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenen seçimlik hareketler dolayısıyla kopya suçu sırf hareket suçu olduğundan, suçun oluşması için yalnızca tipik fiilin icrası yeterlidir³⁷⁹. Bu nedenle bu suçta teşebbüs hükümleri, ancak somut olayda icra hareketlerinin parçalara bölünerek icra edilmesi durumunda uygulama alanı bulur³⁸⁰. Zira böylesi bir durumda icra hareketleri failin iradesi dışında kalan bir nedenle tamamlanamamışsa söz konusu suça teşebbüs söz konusu olur³⁸¹. Örneğin, kopya suçunun başka bir adayın yerine sınava girme fiili ile işlenmesi halinde aday yerine sınava girecek olan kişinin sınav binasına gelerek sınav binasına girmeye çalışmasıyla suçun icra hareketlerine başlanmış olur. Bu halde aday yerine sınava girecek kişinin bina girişinde sınav görevlisi tarafından yapılan kimlik kontrolü esnasında gerçek aday olmadığı anlaşılacak durdurulması halinde kopya suçu teşebbüs aşamasında kalmış olur³⁸². Çünkü bu halde fail, kasten icrasına başladığı kopya suçunu elinde olmayan bir sebeple, sınav binasındaki görevlinin müdahalesi sebebiyle, tamamlayamamaktadır.

³⁷⁹ İpekçioğlu, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, s. 185; Bayraklı/Bozdağ, s. 20.

³⁸⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 580 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403; Şare, s. 149-150; Keklik, s. 250; Aydın, s. 110.

³⁸¹ İpekçioğlu, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, s. 185; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 582 vd.

³⁸² Bayraklı/Bozdağ, s. 21.

Kopya suçu teşebbüse elverişli olduğu gibi gönüllü vazgeçmeye de elverişlidir³⁸³. Buna göre suçu icraya başlamış olan failin icra hareketlerini tamamlama imkânı varken bunu yapmaması, iradi olarak suçun icrasından vazgeçmesi halinde gönüllü vazgeçme gerçekleşir³⁸⁴. Örneğin, aday yerine sınava girecek olan kişinin, sınav binasına girdikten, dolayısıyla icra hareketlerine başladıktan sonra yakalanmaktan korkması veya pişmanlık duyması gibi kendisinden kaynaklanan bir sebeple fiilin icrasına devam etmekten vazgeçerek sınav binasını terk etmesi halinde, gönüllü vazgeçme söz konusu olur. Bu halde fail teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz³⁸⁵. Ancak gönüllü vazgeçme anına kadar gerçekleştirilen fiiller bir suç oluşturuyorsa, fail bu suçtan dolayı cezalandırılır³⁸⁶. Örneğin, yukarıdaki örnekte aday yerine sınava girme fiilini işlemeyi planlayan failin sınav binasına girişte kullanmak için sahte kimlik veya sınav giriş belgesi hazırlaması, TCK'nın 204. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturur³⁸⁷. Dolayısıyla fail gönüllü olarak işlemekten vazgeçtiği kopya suçundan dolayı cezalandırılmasa da gönüllü vazgeçme anına kadar tamamlanmış olan resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı cezalandırılır³⁸⁸.

Kopya suçu bakımından işlenemez suç da söz konusu olabilir. Buna göre, fail kopya suçunu oluşturan fiillerden herhangi birini gerçekleştirmeyi amaçlar, ancak gerçekleştirdiği hareketin veya kullandığı aracın suçun icrası için elverişli olmaması ya da suç konusunun bulunmaması nedeniyle başarısız olursa, işlenemez suç oluşur³⁸⁹. Örneğin, ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekme fiilini işlemeyi amaçlayan failin, ses veya görüntü nakline imkân vermeyen bir cihazı suçun

³⁸³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 413; Akdağ, s. 112;

³⁸⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 609 vd.; Enes Yılmaz, “Suçun Özel Bir Görünüş Şekli Olarak Gönüllü Vazgeçme”, *AÜHFD*, C. 65, S. 4, Y. 2016, ss. 2553-2603, s. 2555; Aydın, s. 103-105; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 582-583.

³⁸⁵ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586.

³⁸⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 413; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 609 vd.; Yılmaz s. 2569; Akdağ, s. 110-111; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586.

³⁸⁷ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 438 vd.; Tezcan/Erdem/Önok, s. 739 vd.

³⁸⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 413; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 609 vd.; Yılmaz s. 2569; Akdağ, s. 110-111; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586.

³⁸⁹ Alacakaptan, *İşlenemez Suç*, s. 1; Aydın, “*İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)*”, s. 80; Akbulut, “*İşlenemez Suç*”, s. 139.

işlenmesinde araç olarak kullanmaya çalışması halinde failin kullandığı aracın suçun oluşması için elverişli olmaması nedeniyle işlenemez suç söz konusu olur³⁹⁰. Bu durumda failin cezai sorumluluğu bulunmaz³⁹¹. Kullanılan aracın suçun oluşumu için elverişli olup olmadığı her suç tipi için somut olayın özelliklerine ve fail tarafından girilen faaliyetlerin tümüne bakılarak tespit edilmelidir³⁹².

Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmeye çalışan failin kullandığı aracın şarjının bitik olması, arıza nedeniyle aracın çalışmaması veya sınav binası çevresinde bulunan bir jammer (sinyal kesici) sebebiyle cihazın sinyal gönderememesi hallerinde de suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekir. Çünkü bu üç halde de fail suçu elverişli hareketlerle icraya başlamakta ancak, failin elinde olmayan sebeplerle suç tamamlanamamaktadır³⁹³. Bu hallerde kullanılan araçlar suçu işlemeye elverişlidir. Ancak suçun icrası anında beklenmeyen arızalar veya sebepler sonucu araç kullanılamamaktadır. Dolayısıyla bu hallerde işlenemez suç değil, teşebbüs söz konusu olur³⁹⁴. Yukarıda bahsi geçen hallerde, cihaz sınav anında değil de sınav öncesinde arızalanmışsa veya cihazın şarjı sınavdan önce de bitikse aracın elverişsizliği sebebiyle işlenemez suç söz konusu olur³⁹⁵.

B. İştirak

Kopya suçunda suç oluşturan fiiller iştirak bakımından farklı özellikler gösterdiğinden iştirak incelemesi yapılırken suç oluşturan fiillere göre ayrı ayrı inceleme yapılmalıdır.

³⁹⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403 vd.; Akbulut, “İşlenemez Suç”, s. 139; Aydın, “İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)”, s. 85.

³⁹¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 407; Aydın, “İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)”, s.100.

³⁹² Demirbaş, s. 404-405; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403 vd.

³⁹³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 407-408; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 461 vd.

³⁹⁴ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403 vd.; Akbulut, “İşlenemez Suç”, s. 139; Aydın, “İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)”, s. 85.

³⁹⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403 vd.; Akbulut, “İşlenemez Suç”, s. 139; Aydın, “İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)”, s. 85.

1. Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekmek

Kopya suçu ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek seçimlik hareketi bakımından özgü suç niteliğindedir³⁹⁶. Bir kişinin ÖSYM Başkanlığı tarafından düzenlenen bir sınavda ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiilini gerçekleştirebilmesi için aday olması gerekmektedir. TCK'nın 40. maddesinin 2. fıkrasında “Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.” denilerek bu suçlarda suça iştirak eden ve özel faillik vasfını taşımayan kişilerin müşterek fail olamayacağı kabul edilmiştir³⁹⁷. Ayrıca ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekme fiili bakımından bizzat işlenebilen bir suç söz konusudur. Bizzat işlenebilen suçlar (doğrudan tek başına işlenebilen suçlar), tipik fiil failin bedensel davranışlarıyla gerçekleştirildiğinden yalnızca icra hareketlerini gerçekleştiren kişinin fail olabildiği suçlardır³⁹⁸. Bu suçlarda tipik fiil harekete geçen tarafından tek başına gerçekleştirildiğinden müşterek faillik mümkün değildir³⁹⁹. Azmettirme ve yardım etme ise genel hükümler çerçevesinde mümkündür.

2. Ses veya Görüntü Nakleden Cihaz Kullanmak Suretiyle Kopya Çekilmesine Aracılık Etmek

Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekilmesine aracılık etmek fiili ise aday olmayan kişilerce de işlenebildiğinden suç, bu fiil bakımından her-

³⁹⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273; Kapusuzoğlu, s. 160; Özen, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı”, s. 249; Temiz, s. 2504; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 157-158.

³⁹⁷ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 105; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273; Kapusuzoğlu, s. 161; Özen, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı”, s. 250; Temiz, s. 2505 vd.

³⁹⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432-433; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273-274.

³⁹⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273-274.

kes tarafından işlenebilen bir suçtur. Dolayısıyla suçun birden fazla fail tarafından işlenmesi, azmettirme veya yardım etme genel hükümler çerçevesinde mümkündür⁴⁰⁰. Bu sebeple örneğin, kopya çekmeye birden fazla kişi tarafından aracılık edilmesi halinde müşterek faillik söz konusu olur. Yine söz konusu fiil açısından sınava giren kişi ile sesli veya görüntülü irtibat kurarak kopya çekmek fiilini gerçekleştirecek kişi veya kişilerin tanıştırılması, aralarındaki ilişkinin ve iletişimin temini, tarafların buluşmalarının veya aralarındaki anlaşmanın kurulmasının sağlanması hareketleri yardım etme iştirak şekli içerisinde değerlendirilmelidir.

3. Başka Bir Adayın Yerine Sınava Girmek

Başka bir adayın yerine sınava giren kişi aday sıfatına sahip olmadığından bu seçimlik hareket bakımından kopya suçu herkes tarafından işlenebilen bir suçtur⁴⁰¹. Ayrıca bu halde kopya suçu yalnızca bir kişi tarafından gerçekleştirilebilen tek failli bir suçtur⁴⁰². Azmettirme veya yardım etme ise genel hükümler çerçevesinde mümkündür⁴⁰³.

4. Kendi Yerine Bir Başkasının Sınava Girmesine Katkı Sağlamak

Kopya suçu bir başkasının kendisi yerine sınava girmesine katkı sağlamak seçimlik hareketi bakımından özgü suç niteliğindedir⁴⁰⁴. Bir kişinin ÖSYM Başkanlığı tarafından düzenlenen bir sınavda bir başkasının kendisi yerine sınava girmesine katkı sağlamak fiilini gerçekleştirebilmesi için aday olması gerekmektedir TCK'nın 40.

⁴⁰⁰ Centel/Zafer/Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, s. 26; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar*, s. 93; Çakır, s. 368.

⁴⁰¹ Centel/Zafer/Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, s. 26; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar*, s. 93.

⁴⁰² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 632-633.

⁴⁰³ Centel/Zafer/Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, s. 26; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar*, s. 93; Çakır, s. 368.

⁴⁰⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273; Kapusuzoğlu, s. 160; Özen, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı", s. 249; Temiz, s. 2504; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 157-158.

maddesinin 2. fıkrası ile özgü suçlarda suça iştirak eden ve özel faillik vasfını taşımayan kişilerin müşterek fail olamayacağı kabul edilmiştir⁴⁰⁵. Ayrıca bir başkasının kendisi yerine sınava girmesine katkı sağlamak seçicilik hareketi bakımından kopya suçu bizzat işlenebilen bir suçtur ve aday dışında kimse bu halde fail olamaz⁴⁰⁶. Bu sebeplerle bir adayın, bir başkasının kendisi yerine sınava girmesine katkı sağlamak fiilini işlemesi halinde, işlediği fiile katkı sağlayanlar müşterek fail değil, yardım eden olur. Azmettirme ise genel hükümler çerçevesinde mümkündür.

5. Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çekmek

Bir kişinin ÖSYM tarafından düzenlenen bir sınavda bireysel olarak kopya çekme fiilini gerçekleştirebilmesi için aday olması gerektiğinden bireysel olarak kopya çekme fiili bakımından kopya suçu hem özgü hem de tek failli bir suçtur⁴⁰⁷. Ayrıca kopya fiilinin bizzat aday tarafından gerçekleştirilmesi gerekliliği nedeniyle suç bizzat işlenebilen bir suçtur ve aday dışında kimse bu halde fail olamaz⁴⁰⁸. Bu nedenle bireysel olarak kopya çekilmesi halinde müşterek faillik mümkün değildir. Ancak fiile şerik olarak iştirak etmek mümkün olduğundan adayı kopya çekmeye azmettiren kişi veya kişiler azmettiren, adayın kopya çekmesine yardım eden kişi veya kişiler de yardım eden olarak cezalandırılır. Sınav anında, bireysel olarak kopya çekmeye çalışan bir adaya, başka bir adayın yardım etmesi halinde toplu olarak kopya çekme fiili gerçekleşir. Bu nedenle her iki aday da fail sıfatıyla cezalandırılır. Sınav anında, bireysel olarak kopya çekmeye çalışan bir adaya, sınav görevlisinin yardım etmesi halinde ise yardım etme değil, bireysel olarak kopya çektirilmesine imkân sağlama fiili oluşur.

⁴⁰⁵ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 105; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273; Kapusuzoğlu, s. 161; Özen, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı”, s. 250; Temiz, s. 2505 vd.

⁴⁰⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432-433; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273-274.

⁴⁰⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273-274; Kapusuzoğlu, s. 160; Özen, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı”, s. 249; Temiz, s. 2504; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 632-633; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432-433; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 157-158.

⁴⁰⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432-433; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273-274.

Çünkü bu halde, sınav görevlisinin fiili bakımından kopya çektirilmesine imkân sağlama fiilinin tipikliği oluşmaktadır. Dolayısıyla bu durumda yardım eden sınav görevlisi imkân sağlama fiilinden, kopya çeken aday ise bireysel olarak kopya çekme fiilinden fail sıfatıyla cezalandırılır.

Toplu olarak kopya çekme fiili birden fazla kişinin birlikte kopya fiilinin icrasına katılmasıyla oluştuğundan bu halde kopya suçu çok failli bir suçtur⁴⁰⁹. Ayrıca kopya fiilinin icrasına katılan kişilerin tamamının aday olması gerektiğinden suç bu halde hem özgü hem de bizzat gerçekleştirilmesi gereken suçtur ve adaylar dışında kimse bu halde fail olamaz⁴¹⁰. Yine bu fiil bakımından da azmettirme ve yardım etme genel hükümler dâhilinde mümkündür.

6. Bireysel veya Toplu Olarak Kopya Çektirilmesine İmkân Sağlamak

Kopya çektirilmesine imkân sağlamak fiilinin icrası bakımından failde herhangi bir özellik aranmadığından kopya suçu herkes tarafından işlenebilen bir suçtur⁴¹¹. Ayrıca bu halde suç, tek bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olan tek failli suçtur⁴¹². Dolayısıyla bu halde suç iştirak bakımından herhangi bir özellik arz etmez ve iştirake ilişkin genel hükümler uygulanır⁴¹³.

C. İçtima

1. Görünüşte İçtima

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 1. fıkrası gereğince, ÖSYM Başkanlığı tarafından sınavların hazırlanması ve devam eden süreçte görevlendirilen kişiler ifa ettikleri görev bakımından kamu görevlisi sayılmaktadır. Bu personelin kopya suçunu işlediği veya suçun işlenmesine iştirak ettiği durumlarda TCK'nın 257. maddesinde

⁴⁰⁹ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 156-157; Nuhoğlu, s. 30.

⁴¹⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432-433; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 273-274.

⁴¹¹ Centel/Zafer/Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, s. 26; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar*, s. 93.

⁴¹² Sancar, s. 26-27; Kapusuzoğlu, s. 43.

⁴¹³ Çakır, s. 368.

düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu da oluşmaktadır. Görevi kötüye kullanma suçunu düzenleyen TCK'nın 257. maddesinde “*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında ...*” denilerek görevi kötüye kullanma suçu tali norm olarak düzenlenmiştir⁴¹⁴. ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasında “*...fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...*” denilerek kopya suçu da tali norm olarak düzenlenmiştir. Bu durumda her iki tali normdan hangisinin uygulanacağı problemi ortaya çıkar⁴¹⁵. Burada özel normun önceliği ilkesi uygulanarak özel norm mahiyetindeki kopya suçundan ceza verilir⁴¹⁶.

2. Suçların İçtimalı

a) Zincirleme Suç

Kopya suçunun fiil unsuru anlatılırken ayrıntılı olarak açıklandığı üzere kopya suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Suçun fiil unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden herhangi birinin yapılması suçun oluşması için yeterlidir. Seçimlik hareketlerden birden fazlasının yapılması halinde de tek bir kopya suçu oluşur⁴¹⁷. Hareketlerin tamamının yapılmış olması suçun birden fazla kez işlendiği ve zincirleme suç olduğu anlamına gelmez⁴¹⁸. Ancak bu durumda TCK'nın 61. maddesi gereği alt sınırdan uzaklaşarak ceza tayin edilir⁴¹⁹. Yine failin aynı sınavda kopya çekerken birden fazla sorunun cevabına bakması halinde de kastının tek olması nedeniyle tek bir kopya suçu oluşur. Ancak bu halde de yine TCK'nın 61. maddesi gereği suçun işleniş biçimi ve suçtan kaynaklanan zarar ve tehlikenin ağırlığı dikkate alınır ve fail hakkında alt sınırdan uzaklaşarak ceza tayini yapılır⁴²⁰.

⁴¹⁴ Bedir, s. 79; Üzülmöz, s. 212-213; Gökcan, s. 61 vd.

⁴¹⁵ Başaran, s. 128 vd.; Kartal, s. 1390 vd.

⁴¹⁶ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 458; Koca/Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 520; Gökcan, s. 124 vd.

⁴¹⁷ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 257-258.

⁴¹⁸ Çakır, s. 370.

⁴¹⁹ Koca/Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 635-636

⁴²⁰ Koca/Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 638-639.

Kopya suçunun mağduru belli bir kişi olmadığından TCK'nın 43. maddesinin 1. Fıkrası sebebiyle kopya suçunun zincirleme bir şekilde işlenmesi mümkündür⁴²¹. Bu sebeple failin ortak suç işleme kararının icrası kapsamında, farklı zamanlarda, ÖSYM Başkanlığı tarafından düzenlenen sınavlarda kopya çekmesi durumunda zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulur⁴²². Örneğin, ÖSYM Başkanlığı tarafından düzenlenen birden fazla sınavda bir kişinin adaylar yerine sınava girmesi halinde kopya suçu zincirleme suç şeklinde işlenmiş olur.

b) Fikri İçtima

Failin bir fiil ile hem kopya suçunu hem de başka bir suçu işlemesi halinde farklı neviden fikri içtimanın söz konusu olması gerekirken⁴²³ ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasında “...*fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...*” denilerek kopya suçu tali norm olarak düzenlendiğinden, bu halde görünüşte içtima kuralları uygulanır⁴²⁴ ve fikri içtima söz konusu olmaz.

3. Gerçek İçtima

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 6. fıkrasında kopya suçunun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ise TCK'nın 220. maddesinde düzenlenerek; kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek, bu örgüte üye olmak, örgüt faaliyetlerine yardım etmek veya örgüt adına suç işlemek fiillerinin cezalandırılması öngörülmüştür⁴²⁵. Kopya suçunu işlemek amacıyla örgüt kurulması veya kopya suçunun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, bu suçlar arasında araç suç – amaç suç ilişkisi mevcuttur. Bu nedenle bahsi geçen suçlar

⁴²¹ Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 381; Sancar, “*Yeni Türk Ceza Kanununda Zincirleme Suç*”, * s. 251-252; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500 vd.

⁴²² Birtek, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 396.

⁴²³ Keskinsoy, “, s. 40 vd.; Özen, “*Ceza Hukukunda Fikri İçtima*”, s. 134 vd.; İtişgen, s. 196 vd.; Hafızoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379-380.

⁴²⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 683; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 519; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 457; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 683.

⁴²⁵ Yenidünya/İçer, s. 800 vd.; Evik, s. 683 vd.

arasında gerçek içtima kuralları uygulanır ve failer hem TCK'nın 220. maddesinden hem de ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasından ayrı ayrı cezalandırılır⁴²⁶. Ayrıca kopya suçundan verilecek ceza da yarı oranında artırılır.

Kopya suçu, başka bir adayın yerine sınava girme fiili işlenerek gerçekleştiriliyorsa aday yerine sınava girecek kişi, sınav binalarında gerçekleştirilen kimlik kontrolünden geçmek için sahte kimlik ve sınav giriş belgesi düzenlemekte ve bunları kullanmaktadır. TCK'nın 204. maddesinin 1. fıkrasında yer alan düzenlemeye göre “*Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi...*” resmi belgede sahtecilik suçunu işlemiş olur. Buna göre sınava girebilmek için sahte kimlik ve sınav giriş belgesi hazırlayan ve bunları kullanarak sınava giren kişi hem kopya suçunu hem de resmi belgede sahtecilik suçunu işlemiş olur⁴²⁷.

Resmi belgede sahtecilik suçunun bir başka suçla birlikte işlenmesi halinde failin hangi suçtan ne şekilde sorumlu olacağı hususu tartışmalıdır. Şöyle ki; TCK'nın 212. maddesinde “*Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükümlenir.*” denilerek sahte bir belgenin kullanılarak sahtecilik suçları dışında bir suçun işlenmesi halinde gerçek içtima kuralının uygulanması kabul edilmiştir⁴²⁸. Ancak Yar-

⁴²⁶ Akkaya, s. 37; Yenidünya/İçer, s. 823; Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 28 vd.; Evik, s. 693; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 477.

⁴²⁷ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 496 vd.; Nurullah Tekin, “Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar”, *TAAD*, S. 19, Y. 5, ss. 903-941, s. 904; Ali Üstüner, “*Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*”, Danışman: Handan Yokuş Sevük, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (03.05.2018), s. 35; Sedat Şan, “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu”, Danışman: Burhan Caner Hacıoğlu, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi-/tezSorguSonucYeni.jsp>, (03.05.2018), s. 70; Hasan Tahsin Gökcan, “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu (TCK M. 204)”, *ABD*, S. 3, Y. 67, 2009, ss. 93-126, s. 106.

⁴²⁸ Tezcan/Erdem/Önok, s. 745; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 466; Erdener Yurtcan, *Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları*, 2. Bs., Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 302, 2015, s. 225; Üstüner, s. 58; Şan, s. 145; Gökcan, s. 125; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar*, s. 216-217.

gı tay kararlarında TCK'nın 212. maddesinin yalnızca TCK'da düzenlenen suçlar bakımından uygulanabileceği kabul edilmektedir⁴²⁹. Yargıtay'a göre, sahtecilik suçu ile TCK'da düzenlenen bir suç birlikte işlenirse gerçek içtima uygulanır ve fail her iki suçtan dolayı cezalandırılır. Ancak somut olayda sahtecilik suçu ile özel bir kanunda düzenlenmiş olan bir suç birlikte işlenirse özel kanundaki düzenlemenin incelenmesi gerekir. Yine Yargıtay'a göre, eğer özel kanunda sahtecilik suçu ile söz konusu suçun birlikte işlenmesi halinde gerçek içtimanın uygulanacağı kabul edilmişse gerçek içtima uygulanır ve fail her iki suçtan dolayı cezalandırılır. Ancak özel kanunda içtimaya ilişkin bir hüküm yoksa ceza hukukunda kıyas yasağı nedeniyle TCK'nın 212. maddesi uygulama alanı bulmaz. Bu halde TCK'da yer alan suçların içtimasına ilişkin genel

⁴²⁹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun E. 7-38/2010 ve K. 79/2010 sayılı ve 06/04/2010 tarihli kararında TCK'nın 212. maddesinin uygulanması hakkındaki görüşünü şu şekilde açıklamıştır: "...5237 sayılı TCY 212: 'Sahte resmî veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur'. Maddenin gerekçesinde; 'Madde metninde, sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacağı kabul edilmiştir. Örneğin, sahte belgenin kullanılması sureti ile bir kimse aldatılarak bir yarar elde edilmiş olabilir. Bu durumda, hem dolandırıcılık hem de resmi veya özel belgede sahtecilik suçlarına ait cezaların içtima suretiyle verilmesi gerekecektir. Keza, sahte belge düzenlemek suretiyle zimmetin gizlenmeye çalışılması hâlinde, hem zimmet suçundan hem de resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır' denmektedir... Yargıtay 7. Ceza Dairesi bu kararında 5237 sayılı TCY 5 ve 42. maddelerine dayandığından bu maddelerin irdelenmesi gerekmektedir. 5237 sayılı TCK'nun 5. md.: 'Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır'. Bu hükümle yeni ceza yasasında, eski ceza yasasından farklı bir düzenlemeye gidilmiştir. 765 sayılı TCY'nin 10. maddesinde, bir konuda diğer kanunlarda özel bir hüküm mevcut ise, 765 sayılı TCK'nun genel mahiyetteki hükümlerinin, o konuyla ilgili olarak uygulama kabiliyet olmadığı halde; yeni ceza yasası sistematığında, suç ve yaptırımlarla ilgili olarak Türk Ceza Yasasında belirlenen genel ilkelerin, özel kanunlarda tanımlanan suçlar açısından da uygulanması gerekecektir. Ancak belirtmek gerekir ki, yeni TCK'nun 5. maddesi hükmü, genel norm-özel norm ilişkisinde uygulanamaz. TCK'nda yer alan suç tanımlarıyla diğer kanunlarda yer alan suç tanımları arasında genel norm-özel norm ilişkisinin varlığı halinde, aynı hukuki değeri ihlal niteliği taşıyan iki suç söz konusu olur. Aynı hukuki değeri ihlal niteliği taşımakla birlikte, başka bir kanunda TCK'ndaki suça nazaran ayrı bir suç tanımına yer verilmesi durumunda, 'özel normün önceliği ilkesi' gereğince, sair kanundaki özel suç tanımı uygulama kabiliyetine haiz olacaktır. (İçel Kayıhan, Suçların İçtiması, İstanbul, 1972, s.186)...5237 sayılı TCY'nin 212. maddesindeki; Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur şeklindeki düzenlemenin, TCY'nin genel hükümleri arasında yer almaması nedeniyle, TCY'nin 5. maddesindeki, yasanın genel hükümleri arasında yer alan düzenlemelerin özel yasalar açısından da uygulanacağı kuralı kapsamında özel yasalar açısından da uygulama olanağı bulunmamaktadır. 5237 sayılı TCY'nin 212. maddesi yalnızca TCY içinde düzenlenen suçlara ilişkin olarak uygulanabilecek bir kuraldır. Özel yasalarda düzenlenen suçların işlenmesi sırasında sahte evrak düzenlenmiş olması halinde failin ayrıca bu suçtan da cezalandırılabilmesi için o yasada özel bir düzenleme yapılmış olması zorunlu olup aksinin kabulü ceza kanunlarında kıyasın uygulanması anlamına gelecektir...". <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=194&t=33492>. (04.05.2018).

hükümler uygulama alanı bulur. Yargıtay, kopya suçu ile ilgili olarak verdiği kararlarında da bu görüşünü sürdürmüştür⁴³⁰.

Öğretide Yargıtay'ın bu görüşü eleştirilmiş ve her halükarda TCK'nın 212. maddesinin uygulanması gerektiği savunulmuştur⁴³¹. Buna göre, TCK'nın 212. maddesinde herhangi bir ayırım yapılmadan sahtecilik suçu ile bir başka suçun birlikte işlenmesi halinde gerçek içtimanın uygulanacağı kabul edilmiş olup, bu suçun TCK'da veya özel kanunda düzenlenmiş olması bakımından bir ayırma gidilmemiştir. Dolayısıyla sahtecilik suçu özel bir kanunda düzenlenmiş olan bir suçla birlikte işlendiğinde dahi TCK'nın 212. maddesi gereği gerçek içtima uygulanmalıdır. Bu nedenle resmi belgede sahtecilik suçu ile kopya suçunun birlikte işlendiği hallerde, gerçek içtima gereğince fail her iki suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılmalıdır⁴³².

Kanaatimizce, TCK'nın 212. maddesinde “*Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.*” denilerek bir ayırma gidilmeden gerçek içtima kuralı kabul edildiğinden bahsi geçen hallerde hem sahtecilik suçundan hem de kopya suçundan dolayı cezalandırma yapılmalıdır.

Aynı şekilde ÖSYM Başkanlığı tarafından sınavlarda görevlendirilmiş olan bir personel, “*görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat...*” sağlaya-

⁴³⁰ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin E. 7716/2016 ve K. 738/2017 sayılı ve 02/02/2017 tarihli ve E. 13882/2015 ve K. 16769/2016 sayılı ve 28/04/2016 tarihli kararlarında konuya ilişkin görüşünü şu şekilde açıklamıştır: “...2010 yılı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavına kendi yerine başka bir şahsı sokarak aldığı kazandı belgesiyle Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümüne kaydını yaptıran sanığın eylemi 5237 sayılı TCK'nın 204/1. maddesine uyduğu halde, suç vasfında yanılıya düşülerek 6114 sayılı Kanun'un 10/3-b maddesi ile uygulama yapılması...bozmayı gerektirmiş...”. <https://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>. (22.06.2018).

⁴³¹ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar*, s. 216 vd.; Tezcan/Er-dem/Önok, s. 745; Erdener, s. 225 vd.

⁴³² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 477; Merki, s. 135-136; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 496 vd.; Tekin, s. 904; Üstüner, s. 35; Şan, s. 70; Hasan Gökcan, s. 106.

arak kopya suçunu işler veya bu suça iştirak ederse TCK'nın 252. maddesinde düzenlenen rüşvet suçunu da işlemiş olur⁴³³. Bu halde hukuki anlamda iki ayrı fiil var olduğundan gerçek içtima uygulanır ve failler hem TCK'nın 252. maddesinden hem de ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 3. fıkrasından ayrı ayrı cezalandırılır⁴³⁴.

VI. YAPTIRIM, DAVA ZAMANAŞIMI, MUHAKEME USULÜ

A. Yaptırım

ÖSYM Kanunu'nda kopya suçunun cezası “bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası” olarak belirlenmiştir. Söz konusu suç için somut cezanın tayininde TCK'nın “Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi” başlıklı üçüncü bölümünde yer alan hükümler esas alınarak ilgili artırım veya indirim sebeplerine göre temel ceza belirlenir⁴³⁵.

Kopya suçunu oluşturan seçimlik hareketlerin bir suç örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi hali suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olduğundan bu halde TCK'nın 61. maddesinin 1. fıkrasına göre temel ceza belirlenip belirlenmiş olan bu cezada aynı maddenin 4. fıkrası uyarınca yarı oranında artırım yapılır⁴³⁶.

Belirtilen hapis cezasının yıl aralıkları dikkate alındığında hapis cezası alt sınıra yaklaşılarak iki yıl veya daha az süreli hapis cezası olarak tespit edilirse ve diğer şartlar

⁴³³ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379-380; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 715 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 508 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 4567; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 666 vd.; Tezcan/Erdem/Önok, s. 923 vd.; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 802 vd.; Gökcan, s. 561 vd.

⁴³⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 715 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 508.

⁴³⁵ Yerdelen, s. 153 vd.; Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, s. 293 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 634vd.; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 854 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

⁴³⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 634-635; Yerdelen, *Cezanın Belirlenmesi (Türk ve Alman Uygulaması)*, s. 153 vd.; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 854 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 510 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

da oluşmuşsa CMK'nın 231. maddesinde yer verilen hükmün açıklanmasının geriye bırakılması düzenlemesi uygulanabilir⁴³⁷.

Yargılama sonucu belirlenen somut cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis cezası olması durumunda, TCK'nın 51. maddesi gereği hapis cezasının ertelenmesine karar verilebilir⁴³⁸.

Söz konusu suç işlediğinden bahisle hakkında hapis cezasına mahkûmiyet kararı verilen fail için TCK'nın 53. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “*Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma*” tedbirine de hükmedilir⁴³⁹. Bu tedbir, kasten işlenmiş

⁴³⁷ Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 805 vd.; Çakır, s. 375. CMK'nın 231. maddesi gereği hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; “*Saniğe yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, (iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası...)*” olmalıdır. Ayrıca “*Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; a) Saniğin daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, b) Mahkemece, saniğin kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması, c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir. Saniğin kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmaz. Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükmünde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, saniğin denetimli serbestlik tedbiri olarak; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanasını durur. Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.”*

⁴³⁸ Birtek, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 421 vd. TCK'nın 51. maddesi gereği ertelemeye karar verilebilmesi için; “*İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin; a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması, b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması...*” gerekir.

⁴³⁹ TCK'nın 53. maddesinin 1. fıkrasına göre hükmedilebilecek hak yoksunluğu tedbirleri şunlardır: “*a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten, b) Seçme ve seçilme ehliyetinden, c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir*

bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni bir sonucu olarak uygulanmaktadır ve tedbire hükmedilebilmesi için kasten işlenmiş bir suçtan dolayı kesinleşmiş hapis cezasına mahkûmiyetin bulunması yeterlidir⁴⁴⁰.

Kopya suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde tüzel kişinin organ veya temsilcileri tarafından işlenmesi halinde ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 6. fıkrası gereği tüzel kişi hakkında TCK'nın 60. maddesinde belirtilen tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunabilir⁴⁴¹. Bu halde, orantılı olması kaydıyla tüzel kişi hakkında hükmolunabilecek tedbirler müsadere veya faaliyet izninin iptalidir⁴⁴².

Kopya suçunu işleyenler, fıkra da geçen hapis cezasının yanı sıra 10. maddenin 5. fıkrasında yer alan idari yaptırımlara da muhatap olur. Bu tedbirler şunlardır:

- a) Sınavda veya çok oturumlu sınavların oturumlarının herhangi birinde kopya çektiği veya bu yönde fiiller işlediği tespit edilen adayın ilgili sınavı iptal edilir.
- b) Bu aday kopya çektiği sınav tarihinden itibaren iki yıl süreyle ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan hiçbir sınava ve yerleştirmeye başvuramaz ve giremez.
- c) Sınavı iptal edilen aday, iptal edilmiş veya yasaklılık süresi içerisinde girilmiş olan bir sınavdaki başarısına istinaden bir hak kazanmış veya bir kamu görevine atanmış olursa görevine derhal son verilir ve ilgili kurum yetkilileri tarafından kendisine sağlanan haklar geri alınır.

hizmette bulunmaktan, d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan, e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten...". Yine 53. maddeye göre; "Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.", "Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesalet ve kayyımlik yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir." ve "Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz."

⁴⁴⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 587 vd.

⁴⁴¹ Kangal, *Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu*, s. 141-143 ve s. 162-163; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 22.

⁴⁴² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 629-630; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 722 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 959 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 613; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 845 vd.

Gizlilik ihlali suretiyle soruları elde ederek kopya çeken ve bu sebeple hakkında sınav iptali yaptırımına karar verilen adaylar için 10. maddenin 7. fıkrasında bir etkin pişmanlık hali öngörülmüştür. Buna göre, ilgili aday soruları ne şekilde ele geçirdiği veya soruların kimler tarafından temin edildiği hususlarında bilgi verirse ÖSYM Başkanlığı Yönetim Kurulu kararıyla iki yıllık yasaklılık süresi kısaltılabilir veya yasak tamamen de kaldırılabilir. Bu etkin pişmanlık hükmü ancak gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu ile kopya suçunun birlikte işlenmesi halinde uygulanabilir.

B. Dava Zamanaşımı

Kopya suçu bakımından kanunda öngörülen hapis cezasının üst sınırı dört yıl olduğundan kopya suçu bakımından dava zamanaşımı süresi TCK'nın 66. maddesine göre, sekiz yıldır. Kopya suçu sırf hareket suçu olduğundan bu suçta dava zamanaşımının işlemeye başlayacağı an tipik hareketin gerçekleştirildiği andır⁴⁴³. Zamanaşımını kesen sebeplerin varlığı halinde işlemiş olan süre yok sayılır ve dava zamanaşımı süresi uzar⁴⁴⁴. Ancak zamanaşımı süresi bu uzama TCK'nın 67. maddesi gereği suçun işlendiği tarihten itibaren en fazla on iki yıldır.

C. Muhakeme Usulü

Kopya suçu şikâyete tabi olmadığından re'sen soruşturulur⁴⁴⁵. Ancak suçun failinin kamu görevlisi olduğu veya sayıldığı durumlarda, bu kişiler hakkında izin alınması gerekir. İzin vermeye yetkili makam ÖSYM Yönetim Kurulu'dur. Fail, Yönetim Kurulu başkan veya üyesi ise soruşturma iznini Yükseköğretim Genel Kurulu verir.

⁴⁴³ Taner, s. 68-69; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 681; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 896; Ersoy, s. 182.

⁴⁴⁴ Taner, s. 115; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 688 vd.; Artuk/Gökçen/Yeni-dünya, s. 1018; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 571 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 756 vd.

⁴⁴⁵ Çakır, s. 393.

Kopya suçu için ÖSYM Kanunu'nda belirlenen soyut ceza on yıl hapis cezasından daha az olduğundan bu suç bakımından görevli mahkeme, CMK'nın 3. maddesi ve Adli Teşkilat Kanunu'nun 11. maddesi gereği Asliye Ceza Mahkemeleridir⁴⁴⁶.

⁴⁴⁶ Centel/Zafer, s.585; Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, s. 191-192; Şahin, s. 220-221.

BÖLÜM III

SINAV SONUÇLARINI DEĞİŞTİRME SUÇU

I. GENEL BİLGİLER

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 4. fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir:

“Sınav sonuçlarını adayın lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştiren kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Bu hükümlerle ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlardan sonra sınav sonuçlarının adayın lehine veya aleyhine olarak değiştirilmesi suç olarak düzenlenmiştir. Kanaatimizce maddede *“lehine veya aleyhine”* ifadesinin kullanılması doğru olmamıştır. Zira herhangi bir puan değişikliği adayın ya lehine ya da aleyhine olacaktır, madde metninde ayrıca söz konusu ifadeler yer verilmesi gereksizdir.

Suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli haline ÖSYM Kanunu'nun 10. maddenin 6. fıkrasında yer verilmiştir. Bu hükme göre, *“Bu maddede tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.”* Ayrıca aynı fıkrada suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde bu tüzel kişi hakkında güvenlik tedbirlerine hükmedileceği düzenlenmiştir.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 4. fıkrasında suç olarak tanımlanan fiili işleyenler hakkında fıkrada geçen adli yaptırımın yanı sıra 10. maddenin 5. fıkrasında yer alan idari yaptırımlara hükmolunur. Söz konusu fıkra göre; sınavda veya çok oturumlu sınavların oturumlarının herhangi birinde kopya çektiği veya bu yönde fiiller işlediği tespit edilen adayın sınavı iptal edilir. Bu aday kopya çektiği sınav tarihinden itibaren iki yıl süreyle ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan hiçbir sınava ve yerleştirmeye başvuramaz ve giremez. Eğer sınavı iptal edilen aday, iptal edilmiş veya yasaklılık süresi içerisinde girilmiş olan bir sınavdaki başarısına istinaden bir hak kazanmış veya bir kamu görevine atanmış olursa ilgili kurum yetkilileri tarafından kendisine sağlanan hak geri alınır ve görevine de derhal son verilir.

II. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunda, suç oluşturan fiil, sınav sonuçlarının adayın lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştirilmesidir. Bu fiil ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamunun, bir kamu idaresi olan ÖSYM Başkanlığı'na duyduğu güveni ihlal ettiğinden söz konusu suç bakımından korunan hukuksal değer ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamu idaresinin güvenilirliğidir.

III. SUÇUN UNSURLARI

A. Suçun Maddi Unsurları

1. Fiil

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun fiil unsuru, sınav sonuçlarının adayın lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştirilmesidir. Değiştirmek, “*Başka bir biçime sokmak, değişikliğe uğratmak, başka bir duruma, başka bir görünüme getirmek*”⁴⁴⁷ anlamına gelmektedir.

ÖSYM Kanunu'nun 7. maddesinin 4. fıkrasına göre, ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan sınavlara ait kayıtlar ve sınav sonuçlarına ilişkin veriler arşivlenerek asgari on yıl süreyle güvenli bir ortamda saklanır. Aynı maddenin 5. fıkrasına göre ise sınav sonuçları ÖSYM Başkanlığı'nın internet sayfası aracılığıyla adaylara duyurulur. İşte failin güvenli ortam olarak bahsedilen bilişim sistemine⁴⁴⁸ girerek adaylara duyurul-

⁴⁴⁷ İlgili kelime: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5af-c8036dcbe48.25988786. (13.05.2018).

⁴⁴⁸ Bilişim sistemi, “*veriler toplayıp yerleştirdikten sonra, bunları otomatik işlemlere tabi tutma imkânı veren manyetik sistem*”, “*elektronik bilgi işlem kayıtları*” veya “*bilgisayarlar kullanılarak oluşturulan bilgi sistemleri*” olarak tanımlanabilir. Daha detaylı bilgi için bkz.: Ali Haydar Doğu, *Bilişim Hukuku*, 2. Bs., Bursa, Ekin Yayınevi, 2017, s. 129 vd.; Şaban Cankat Taşkın, *Bilişim Suçları*, 1. Bs., Bursa, Beta Yayınevi, 2008, s. 3 vd.; A. Caner Yenidünya/Olgun Değirmenci, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Bilişim Suçları*, 1. Baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2003, s. 27 vd.; Ali Karagülmez, *Bilişim Suçları ve Soruşturma - Kovuşturma Evreleri*, 2. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 36 vd.; Yavuz Erdoğan, *Türk Ceza Kanunu'nda Bilişim Suçları (Avrupa konseyi Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay kararları İle)*, 1. Baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2012, s. 8.

mayı bekleyen sınav sonuçlarını bir adayın lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştirmesi halinde, adayın sonuç puanını artırması veya azaltması hallerinde, sınav sonuçlarını değiştirme suçu olur.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunu oluşturan fiiller, sınav sonuçlarını değiştirmeme yasağını aktif bir davranışla ihlal ettiğinden sınav sonuçlarını değiştirme suçu, suçu oluşturan fiilin icra şekline göre icrai bir suçtur⁴⁴⁹. Bu suçun ihmali hareketle işlenebilmesi ise mümkün deęildir⁴⁵⁰. Ancak ihmali hareketle suça iştirak edilmesi mümkündür.

Sınav sonuçlarının değiştirilmesi suçunun tipikliğinde suçun fiil unsuru belirlenirken “değiştirmek” şeklinde hukuki anlamda tek bir fiile yer verildiğinden, suçu tek hareketli bir suçtur⁴⁵¹. Bu nedenle suçun oluşması için yalnızca sonuçları değiştirme fiilinin gerçekleştirilmesi yeterlidir. Ayrıca suçu, kanuni tarifte suçu oluşturan değiştirme fiilinin ne şekilde işleneceği hususunda herhangi bir özelleştirme yapılmadığı, fiilin icra biçimi konusunda bir sınırlama getirilmediğinden serbest hareketli bir suçtur⁴⁵².

2. Fail

ÖSYM Kanunu’nun 10. maddesinin 4. fıkrasında tipik fiili gerçekleştiren bir “kişi” den bahsedilmiş, bir kişinin suçun faili olabilmesi için herhangi bir vasfa sahip olması aranmamıřtır⁴⁵³. Dolayısıyla suçu, herkes tarafından işlenebilen suçtur. Bu ne-

⁴⁴⁹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 363.

⁴⁵⁰ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 369; Hakeri, *Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri*, s. 89.

⁴⁵¹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 112; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 258; Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 159-160; Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 234;

⁴⁵² Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 247; Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 160; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 257; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 113.

⁴⁵³ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 104; Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 178-179; Artuk/Gökcen/Yenidünya, s. 273.

denle suçun bir Türk veya yabancı tarafından işlenmesi halleri arasında da fark bulunmamaktadır⁴⁵⁴. Ayrıca suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan, sınav sonuçlarını değiştirme suçu tek faili bir suçtur⁴⁵⁵.

3. Mağdur

ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlar belli bir kişiyi değil, toplumun tamamını ilgilendirmektedir. Dolayısıyla sınav sonuçlarını değiştirme suçunun mağduru belli bir kişi değil, toplumu oluşturan herkeştir. Ayrıca, adaya ait sınav sonucunu adayın aleyhine olacak şekilde değiştiriliyorsa söz konusu aday da suçun mağduru olur⁴⁵⁶. Çünkü bu durumda aday, değiştirilen sınav sonucunun sahibi olarak doğrudan mağdur konumundadır. Sonuçların değiştirildiği sınava katılmış olan diğer adaylar, sınav sonucunun değiştirilmesi ile kendi sonuçları etkilenmişse suçtan zarar gören sayılır⁴⁵⁷.

4. Konu

Sınav, adaylara belli usullerle soru sorma ve verilen cevaplarla yaptırılan uygulamaları kayıt altına alma işlemiyken, sınav sonuçları, yapılan sınav sonucunda her aday için belirlenen puan ve sıralama değeridir. Sınav sonuçlarını değiştirme fiili ilgili adayın sistemdeki sınav sonucuna yöneldiğinden suçun maddi konusu değiştirilen sınav sonuçlarıdır⁴⁵⁸.

Kanun koyucu, sınav sonuçlarını değiştirme suçunun oluşması için dış dünyada bir zarar veya tehlikenin meydana gelmesini aramamıştır. Bu nedenle suç, fiilin konu üzerindeki etkisi bakımından soyut tehlike suçudur⁴⁵⁹. Hâkimin failin cezalandırılması

⁴⁵⁴ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 21.

⁴⁵⁵ Sancar, *Çok Faili Suçlar*, s. 26-27; Kapusuzoğlu, *Suçta İştirakte Bağlılık Kuralı*, s. 43.

⁴⁵⁶ Benzer bir durum için bkz: İlhan Gülel, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda İhaleye Fesat Karıştırma Suçu”, *TAAD*, S. 11, Y. 3, 2012, ss. 225-257, s. 248.

⁴⁵⁷ Ünver, s. 144-145; Gülel, s. 249.

⁴⁵⁸ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 193-194.

⁴⁵⁹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 195.

için fiilinin suçun konusu üzerinde bir zarar veya zarar tehlikesi meydana getirip getirmediğini araştırması gerekmez⁴⁶⁰.

5. Netice

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun tipikliğinde herhangi bir netice aranmadığından sınav sonuçlarını değiştirme suçu sırf hareket suçudur⁴⁶¹. Dolayısıyla sınav sonuçlarını değiştirme suçunda suç oluşturan fiillerin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmakta olup ayrıca suçun oluşması bakımından bir neticenin gerçekleşmesi aranmamaktadır⁴⁶².

6. Nitelikli Haller

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli haline ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 6. fıkrasında yer verilmiştir: “*Bu maddede tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.*”. Bu düzenlemedeki örgüt kavramı, TCK'nın 220. maddesindeki suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda yer verilen neviden bir örgüttür. Örgüt kavramından, suç işlemek amacı etrafında toplanmış en az üç üyeden oluşan, devamlılık arz eden ve yapısı, sahip olduğu üyelerinin sayısı ile araç ve gereci bakımından söz konusu suçu işlemeye elverişli olan hiyerarşik yapı anlaşılmalıdır⁴⁶³. Dolayısıyla suçun bahsedilen nitelikteki bir örgüt tarafından işlenmesi durumunda nitelikli hal oluşur.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi halinin daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesinin sebebi, suçluların

⁴⁶⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 287; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 195; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 109.

⁴⁶¹ Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, s. 44; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 118; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 145; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 250; Öztürk/Erdem, s. 180-181; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 278-279; Demirbaş, s. 219; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 166.

⁴⁶² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 252; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 146; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 279.

⁴⁶³ Doğan, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, s. 160 vd.; Hartavi, s. 6; Ruhi, *Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Terör Örgütleri, Terör Suçları ve Örgütlü Suçlar*, s. 1-2; Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 9-10; Tezcan/Erdem/Önok, s. 760 vd.

güçlerini örgüt çatısı altında birleştirerek ve örgütün korkutucu gücünden yararlanarak suç işlenmesinin daha kolay olması nedeniyle, suçun haksızlık içeriğinin daha fazla olmasıdır⁴⁶⁴.

B. Suçun Manevi Unsuru

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun düzenlendiği madde metninde suçun taksirle işlenebileceğine dair açık bir düzenleme bulunmadığından, suçun taksirle işlenen hali cezalandırılmaz⁴⁶⁵. Bu sebeple sınav sonuçlarını değiştirme suçu kasten işlenebilen bir suçtur.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun kanuni düzenlemesinde herhangi bir amaç gerçekleştirilmesi aranmadığından bu suç amaç suçu değildir. Ayrıca kanuni düzenlemede “bilerek”, “bildiği gibi”, bilmesine rağmen”, “hukuka aykırı olarak” gibi ifadeler yer verilmediğinden suçun hem doğrudan hem de olası kastla işlenmesi mümkündür⁴⁶⁶. Ancak sınav sonuçlarını değiştirme suçunun olası kastla işlenmesi pratikte oldukça zordur. Zira failin ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen bir sınavı ait sonuçları değiştirdiğini bilmeden, sadece öngörerek ÖSYM Başkanlığı’nın güvenli bilişim sistemine girmesi ve sınav sonuçlarını değiştirmesi mümkün değildir. Failin ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen bir sınavı ait sonuçları değiştirdiğini bilmesi ve bunu istemesi halinde ise suç doğrudan kastla işlenmiş olur.

C. Hukuka Aykırılık Unsuru

Meşru savunmanın varlığından bahsedilebilmesi için, insan kaynaklı fiziksel bir saldırıya karşı savunmada bulunulması gerekir⁴⁶⁷. Sınav sonuçlarını değiştirme suçunu oluşturan fiiller herhangi bir saldırıya karşı savunma amacıyla gerçekleştirilemeyeceğinden bu suç bakımından meşru savunma uygulama alanı bulmaz.

⁴⁶⁴ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 9-10; Hartavi, s. 21; Ruhi, s. 3; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*, s. 272-273.

⁴⁶⁵ Çakır, s. 342.

⁴⁶⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 160; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 367; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 313.

⁴⁶⁷ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432; Demirbaş, s. 258; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 301 vd.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu ile yasaklanan, ÖSYM tarafından gerçekleştirilen bir sınavla ait sonuçların adayın lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştirilmesidir. Kişiler, sınav sonuçlarını değiştirmeye yönelik meşru bir hakla sahip deęildir⁴⁶⁸. Bu nedenle hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebi bu suç bakımından uygulama alanı bulmaz.

ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen resmi bir sınavın sonuçlarının değiştirilmesi fiili ile ihlal edilen hukuksal değer, bir bireyin üzerinde tasarrufta bulunabileceği bir değer değildir. Dolayısıyla ilgilinin rızası, kopya suçu bakımından uygulanmaz⁴⁶⁹.

Sınav sonuçlarının fail tarafından değiştirilmesi kanuni bir yetkiye dayanmadığından kanun hükmünü icra hukuka uygunluk sebebi sınav sonuçlarını değiştirme suçu bakımından uygulama alanı bulmaz⁴⁷⁰.

Sonuç olarak, sınav sonuçlarını değiştirme suçu bakımından TCK'da da düzenlenen herhangi bir hukuka uygunluk sebebinin uygulama alanı bulmayacağını söylemek yanlış olmaz.

IV. KUSURLULUK

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu bakımından incelenmesi gereken kusurluluğu etkileyen ilk sebep, TCK'nın 24. maddesinin 2. fıkrasında yer alan amirin emrini icradır. Bu halde amiri tarafından verilen meşru ve bağlayıcı emri yerine getiren kişiye

⁴⁶⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 272; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 334; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 409-410.

⁴⁶⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 450 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 278; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 325-326.

⁴⁷⁰ Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 299 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 381 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 260.

ceza verilmez⁴⁷¹. Amirin emrini icrada dikkat edilmesi gereken husus emrin konusunun suç teşkil etmemesidir⁴⁷². Bu nedenle, ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmiş bir sınava ilişkin sonuçları değiştirmesi hususunda amirinden emir alan kamu görevlisi, emrin yerine getirilmesinin suç oluşturacağını amirine bildirerek emri yerine getirmekten kaçınmalıdır⁴⁷³. Aksi halde hem emri veren amir hem de emri yerine getiren kamu görevlisi bu suçtan birlikte sorumlu olur⁴⁷⁴.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu bakımından kusurluluğu etkileyen diğer bir sebep TCK'nın 28. maddesinde yer alan, kişinin, suçu, karşı koyamayacağı veya kurultulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu işlemesidir. Bu halde, işlenen suçtan dolayı, fiili gerçekleştiren kişi değil, cebir veya tehdit uygulayan kişi cezalandırılır⁴⁷⁵. Örneğin, kişinin, ÖSYM tarafından gerçekleştirilen bir sınava ilişkin sonuçları değiştirmesi amacıyla muhakkak ve ağır bir tehdide maruz bırakılması halinde, TCK'nın 28. maddesi uygulama alanı bulur. Bu kişinin sınav sonuçlarını değiştirmesi sebebiyle kendisi değil, tehdidi uygulayan kişi veya kişiler dolaylı fail olarak cezalandırılır⁴⁷⁶.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu bakımından kusurluluğu etkileyen diğer bir sebep TCK'nın 31. maddesinde düzenlenen yaş küçüklüğüdür. Yaş küçüklüğünün

⁴⁷¹ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 522; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 353; Demirbaş, s. 253; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 371 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 319; Turabi, s. 284; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 482.

⁴⁷² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 323 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 371 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 321 vd.; Keklik, s. 224.

⁴⁷³ Değirmenci, "*Türk Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran Neden Olarak Amirin Emrini İfa*", s. 478 vd.; Dursun, "*Türk Ceza Hukuku'nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku'yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*", s. 238 vd.; Çakır, s. 355; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 523; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 370 vd.

⁴⁷⁴ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 523; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 370 vd.; Değirmenci, "*Türk Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran Neden Olarak Amirin Emrini İfa*", s. 478 vd.; Dursun, "*Türk Ceza Hukuku'nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku'yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*", s. 238 vd.; Çakır, s. 355.

⁴⁷⁵ Çakır, s. 355; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 530vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 338.

⁴⁷⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 336; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 531; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 364 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 496; Demirbaş, s. 385; Turabi, s. 283.

ceza sorumluluğu üzerindeki etkisi TCK’da farklı yaş gruplarına göre belirlenmiş olup somut olayda failin yaşına göre ilgili hükümler uygulanır⁴⁷⁷.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu bakımından kusurluluğu etkileyen son sebep, TCK’nın 34. maddesinde yer alan düzenlemedir. Düzenlemeye göre, “Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fülle ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi...” kusurlu sayılmaz ve bu fiillerinden sorumlu olmaz⁴⁷⁸. Buna göre, bir kişi ortaya çıkmasında kendi kusurunun bulunmadığı geçici bir nedenle veya alkol veya uyuşturucu madde etkisi sebebiyle kusur yeteneğini kaybedip sınav sonuçlarını değiştirirse cezai sorumluluğu bulunmaz⁴⁷⁹.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun yapısı elverişli olmadığından TCK’nın 30. maddesinin 3. ve 4. fıkralarında düzenlenen kusurluluğu etkileyen nedenlerin maddi şartlarında hata ve haksızlık yanığı halleri bu suçta uygulama alanı bulmaz⁴⁸⁰. Sınav sonuçlarını değiştirme suçu bakımından TCK’nın 29. maddesinde yer alan haksız tahrik de şartları oluşmayacağından uygulama alanı bulmaz.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

ÖSYM Kanunu’nun 10. maddesinin 4. fıkrasında sınav sonuçlarını değiştirme suçu sırf hareket suçu olarak düzenlendiğinden, fiilin icrasıyla birlikte suç hem tamamlanır hem de biter⁴⁸¹. Fiilin icrasına başlama anı ise işlenmek istenen suç ile yakınlık

⁴⁷⁷ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 300-301; Özgüç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 344 vd.

⁴⁷⁸ Turabi, s. 281-282; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 311.

⁴⁷⁹ Öztürk/Erdem, s. 243; Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, s. 121-123; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 539; Özgüç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 359.

⁴⁸⁰ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 556 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 347; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 376-377.

⁴⁸¹ İpekçioğlu, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, s. 185; Bayraklı/Bozdağ, s. 20.

ve bağlantı içinde olan hareketlerin gerçekleştirildiği andır⁴⁸². Bu suçta TCK'nın 35. maddesinde düzenlenen teşebbüs hükmü, ancak somut olayda icra hareketlerinin parçalara bölünerek icra edilmesi durumunda uygulama alanı bulur⁴⁸³. Böylesi bir durumda icra hareketleri failin iradesi dışında kalan bir nedenle tamamlanamamışsa sınav sonuçlarını değiştirme suçuna teşebbüs söz konusu olur⁴⁸⁴. Örneğin, failin sınav sonuçlarını değiştirmek amacıyla ÖSYM Başkanlığı'nın sistemine girmeyi başarmasıyla suçun icra hareketlerine başlanmış olur. Ancak fail sisteme girdikten sonra ve sonuçları değiştirmeden önce sistemin güvenlik ağı tarafından yakalanırsa suçun icra hareketlerinin icrasına kasten başlamasına karşın, sınav sonuçlarını değiştirme suçu elinde olmayan bir sebep olan sistemin güvenlik ağının müdahalesi sebebiyle tamamlayamadığından suç teşebbüs aşamasında kalmış olur⁴⁸⁵.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu teşebbüse elverişli olduğu ölçüde gönüllü vazgeçmeye de elverişlidir⁴⁸⁶. Buna göre suçu icraya başlamış olan failin icra hareketlerini tamamlama imkânı varken bunu yapmaması, iradi olarak suçun icrasından vazgeçmesi halinde gönüllü vazgeçme söz konusu olur⁴⁸⁷. Örneğin, fail ÖSYM Başkanlığı'nın sistemine girerek suçun icra hareketlerine başladıktan sonra, yakalanmaktan korkması veya pişmanlık duyması gibi kendisinden kaynaklanan bir sebeple sistemden çıkarsa

⁴⁸² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 400.

⁴⁸³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 580 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403; Şare, s. 149-150; Keklik, s. 250; Aydın, s. 110.

⁴⁸⁴ İpekçioğlu, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, s. 185; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 403; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 582 vd.

⁴⁸⁵ Bayraklı/Bozdağ, s. 21.

⁴⁸⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 413; Akdağ, s. 112;

⁴⁸⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 609 vd.; Enes Yılmaz, "Suçun Özel Bir Görünüş Şekli Olarak Gönüllü Vazgeçme", *AÜHFD*, C. 65, S. 4, Y. 2016, ss. 2553-2603, s. 2555; Aydın, s. 103-105; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 582-583.

gönüllü vazgeçme söz konusu olur. Bu halde fail teşebbüsten dolayı da cezalandırılmaz⁴⁸⁸. Ancak TCK'nın 36. maddesi gereği gönüllü vazgeçme anına kadar gerçekleştirilen fiiller ayrıca bir suç oluşturuyorsa fail bu suçtan dolayı cezalandırılır⁴⁸⁹. Örneğin, yukarıdaki örnekte failin ÖSYM Başkanlığı'nın sistemine giriş yapması, TCK'nın 244. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen bilişim sistemine girme suçunu oluşturduğundan fail gönüllü vazgeçme anına kadarki fiillerin oluşturduğu bu suçtan dolayı cezalandırılır⁴⁹⁰.

B. İştirak

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu herkes tarafından işlenebilen tek failli bir suçtur⁴⁹¹. Bu nedenle sınav sonuçlarını değiştirme suçu iştirak bakımından herhangi bir özellik arz etmez, iştirake ilişkin genel hükümler bu suçta uygulama alanı bulur⁴⁹². Birden fazla kişinin iştirak iradesi ile suçu birlikte işlemesi, örneğin, biri sistem üzerindeki güvenlik ağını etkisiz hale getirmekle uğraşırken diğerinin sınava ilişkin sonuç listesinde planlanan değişiklikleri yapması halinde müşterek faillik ortaya çıkar⁴⁹³. Benzer şekilde sisteme giren faile müdahale etmeyerek ihmali davranışla suçu işlemesine iştirak eden kişi de müşterek fail olur. Yine, sınav sonuçlarını değiştirme suçunun işlenmesinde kullanılmak üzere sistemin güvenlik kodları ile şifrelerini veya gerekli araç gereci temin eden kişiler bakımından da yardım etme iştirak şekli oluşur⁴⁹⁴.

⁴⁸⁸ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586.

⁴⁸⁹ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 413; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 609 vd.; Yılmaz s. 2569; Akdağ, s. 110-111; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586.

⁴⁹⁰ Doğu, s. 133 vd.; Taşkın, s. 19 vd.; Erdoğan, s. 116 vd.; Karagülmez, s. 164 vd.; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 438 vd.; Tezcan/Erdem/Önok, s. 739 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 413; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 609 vd.; Yılmaz s. 2569; Akdağ, s. 110-111; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 586.

⁴⁹¹ Centel/Zafer/Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, s. 26; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplama Karşı Suçlar*, s. 93; Sancar, s. 26-27; Kapusuzoğlu, s. 43.

⁴⁹² Çakır, s. 368.

⁴⁹³ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 438 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 633 vd.

⁴⁹⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 660 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 470 vd.

C. İçtima

1. Görünüşte İçtima

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 1. fıkrası gereğince, ÖSYM Başkanlığı tarafından sınavların hazırlanması ve devam eden süreçte görevlendirilen kişiler ifa ettikleri görev bakımından kamu görevlisi sayılmaktadır. Bu personelin sınav sonuçlarını değiştirme suçunu işlediği veya suçun işlenmesine iştirak ettiği durumlarda TCK'nın 257. maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu da oluşmaktadır. Görevi kötüye kullanma suçunu düzenleyen TCK'nın 257. maddesinde görevi kötüye kullanma suçu tali norm olarak düzenlenmiştir⁴⁹⁵. ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 4. fıkrasında sınav sonuçlarını değiştirme suçu da tali norm olarak düzenlenmiştir. Bu durumda her iki tali normdan hangisinin uygulanacağı problemi ortaya çıkar⁴⁹⁶. Burada özel normun önceliği ilkesi uygulanarak özel norm mahiyetindeki sınav sonuçlarını değiştirme suçundan ceza verilmesi doğru olur⁴⁹⁷. Bu halde farklı neviden fikri içtima kuralları uygulansaydı dahi soyut cezası daha fazla olan sınav sonuçlarını değiştirme suçundan ceza verilirdi⁴⁹⁸.

TCK'nın 244. maddesinin 2. ve 3. fıkralarına göre, “*Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” ve “*Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.*”. Buna göre, ÖSYM Başkanlığı'na ait bilişim sistemine girilerek sınav sonuçlarını değiştiren kişi hem sınav sonuçlarını değiştirme suçunu hem de sistemi

⁴⁹⁵ Bedir, s. 79; Üzülmez, s. 212-213; Gökcan, s. 61 vd.

⁴⁹⁶ Başaran, s. 128 vd.; Kartal, s. 1390 vd.

⁴⁹⁷ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 458; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 520; Gökcan, s. 124 vd.

⁴⁹⁸ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 508; Özen, “Ceza Hukukunda Fikri İçtima”, s. 134; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 515.

engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halini işlemiş olur⁴⁹⁹. Bu halde sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu asli norm olduğundan fail yalnızca asli norm olan sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçundan sorumlu olur⁵⁰⁰. Ancak TCK'nın 244. maddesinin 4. fıkrasında “*Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin islenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlanmasının başka bir suç oluşturmaması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.*” denilerek sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçunda haksız çıkar sağlanması hali tali norm olarak düzenlenmiştir. Eğer fail sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçunu işlerken haksız bir çıkar sağlıyorsa her iki tali normdan hangisinin uygulanacağı problemi ortaya çıkar⁵⁰¹. Burada özel normun önceliği ilkesi uygulanarak özel norm mahiyetindeki sınav sonuçlarını değiştirme suçundan ceza verilir⁵⁰².

2. Suçların İctimai

a) Zincirleme Suç

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun mağduru belli bir kişi olmadığından TCK'nın 43. maddesinin 1. fıkrası gereğince sınav sonuçlarını değiştirme suçunda zincirleme suç hükümlerinin uygulama alanı bulması mümkündür⁵⁰³. Örneğin failin, ÖSYM Başkanlığı tarafından düzenlenen farklı sınavlarda herhangi bir adayın sınav sonuçlarını lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştirmesi halinde bu suç zincirleme suç şeklinde işlenmiş olur.

⁴⁹⁹ Erdoğan, s. 208-229; Karagülmez, s. 185-193; Doğu, s. 135 vd.; Taşkın, s. 39 vd.; Tezcan/Erdem/Önok, s. 819 vd.; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*, s. 443 vd.; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 605 vd.

⁵⁰⁰ Asli norm – tali norm hakkında bkz: “*c) Yardımcı Normun Sonralığı İlkesi*” başlığı, s. 58.

⁵⁰¹ Başaran, s. 128 vd.; Kartal, s. 1390 vd.

⁵⁰² Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 458; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 520; Gökcan, s. 124 vd.

⁵⁰³ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 381; Sancar, “*Yeni Türk Ceza Kanununda Zincirleme Suç*”, * s. 251-252; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 500 vd.

Failin aynı sınava ilişkin sonuçları değiştirmek amacıyla birden fazla adayın sınav sonuçları üzerinde değişiklik yapması halinde ise kastının tek olması nedeniyle tek bir suç oluşur. Ancak bu halde TCK'nın 61. maddesi gereği suçun işleniş biçimi ve suçtan kaynaklanan zarar ve tehlikenin ağırlığı dikkate alınarak fail hakkında alt sınırdan uzaklaşarak ceza tayin edilmesi gerekir⁵⁰⁴.

b) Fikri İçtima

Sınav sonuçları, kişinin gizli alanında kalması gereken ve herkes tarafından bilinmeyen kişisel veri niteliğinde olduğundan bu verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi halinde verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi suçunu oluşturur⁵⁰⁵. Dolayısıyla bir kişi sınav sonuçlarını değiştirme suçunu işlerse TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi suçunu da işlemiş olur. ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 4. fıkrasında “...*fili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...*” denilerek sınav sonuçlarını değiştirme suçuna tali norm özelliği kazandırılmıştır. Ancak sınav sonuçlarını değiştirme suçunun soyut cezası üç yıldan sekiz yıla hapis cezası iken verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi suçunun soyut cezası iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıdır. Dolayısıyla bu halde sınav sonuçlarını değiştirme suçunu için kanunda yer alan düzenleme uygulanmaz. İki suç arasında farklı neviden fikri içtima kuralları uygulama alanı bulur ve fail daha ağır cezayı gerektiren sınav sonuçlarını değiştirme suçundan sorumlu olur⁵⁰⁶.

⁵⁰⁴ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 638-639.

⁵⁰⁵ Tuğsan Yılmaz, “*Kişisel Verileri Verme, Yayma, Ele Geçirme Suçu (TCK 136)*”, <http://www.tug-sanyilmaz.av.tr/ceza-hukuku/kisisel-verileri-verme-yayma-ele-gecirme-sucutck-136>, (04.02.2018), s. 1; Baran Doğan, “*Kişisel Verileri Ele Geçirme veya Yayma Suçu Nedir?*”, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/kisisel-verilerin-ele-gecirilmesi-yayilmasi-baskasina-verilmesi-sucu.html>, (04.02.2018), s. 1.

⁵⁰⁶ Keskinsoy, “, s. 40 vd.; Özen, “*Ceza Hukukunda Fikri İçtima*”, s. 134 vd.; İtişgen, s. 196 vd.; Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379-380.

3. Gerçek İçtima

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 6. fıkrasında sınav sonuçlarını değiştirme suçunun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ise TCK'nın 220. maddesinde suç olarak düzenlenmiştir⁵⁰⁷. Sınav sonuçlarını değiştirme suçunu işlemek amacıyla örgüt kurulması veya sınav sonuçlarını değiştirme suçunun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, bu suçlar arasında araç suç – amaç suç ilişkisi mevcuttur. Bu nedenle söz konusu suçlar arasında gerçek içtima kuralları uygulanır ve failler hem TCK'nın 220. maddesinden hem de ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 4. fıkrasından ayrı ayrı cezalandırılır⁵⁰⁸. Sınav sonuçlarını değiştirme suçundan verilecek ceza da yarı oranında artırılır.

Aynı şekilde ÖSYM Başkanlığı tarafından sınavlarda görevlendirilmiş olan bir personel, “*görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat...*” sağlayarak sınav sonuçlarını değiştirme suçunu işler veya bu suça iştirak ederse TCK'nın 252. maddesinde düzenlenen rüşvet suçunu da işlemiş olur⁵⁰⁹. Bu halde hukuki anlamda iki ayrı fiil var olduğundan gerçek içtima uygulanır ve failler hem TCK'nın 252. maddesinden hem de ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 4. fıkrasından ayrı ayrı cezalandırılır⁵¹⁰.

⁵⁰⁷ Yenidünya/İçer, s. 800 vd.; Evik, s. 683 vd.

⁵⁰⁸ Akkaya, s. 37; Yenidünya/İçer, s. 823; Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 28 vd.; Evik, s. 693; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 477.

⁵⁰⁹ Hafizoğulları/Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379-380; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 715 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 508 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 4567; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 666 vd.; Tezcan/Erdem/Önok, s. 923 vd.; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 802 vd.; Gökcan, s. 561 vd.

⁵¹⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 715 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 508.

VI. YAPTIRIM, DAVA ZAMANAŞIMI, MUHAKEME USULÜ

A. Yaptırım

ÖSYM Kanunu'nda sınav sonuçlarını değiştirme suçunun cezası “...üç yıldan sekiz yıla kadar hapis...” olarak belirlenmiştir. Söz konusu suç için somut cezanın tayininde TCK'nın “*Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi*” başlıklı üçüncü bölümünde yer alan hükümler esas alınarak ilgili artırım veya indirim sebeplerine göre temel ceza belirlenir⁵¹¹.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun bir suç örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi hali suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olduğundan bu halde TCK'nın 61. maddesinin 1. fıkrasına göre temel ceza belirlenip, belirlenmiş olan bu ceza aynı maddenin 4. fıkrası uyarınca yarı oranında artırılır⁵¹².

⁵¹¹ Yerdelen, s. 153 vd.; Erem, *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, s. 293 vd.; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 634vd.; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 854 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

⁵¹² Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 634-635; Yerdelen, *Cezanın Belirlenmesi (Türk ve Alman Uygulaması)*, s. 153 vd.; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 854 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 510 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 882 vd.

Yargılama sonucu belirlenen somut cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis cezası olması durumunda, hem CMK'nın 231. maddesinde yer verilen hükmün açıklanmasının geriye bırakılması düzenlemesi uygulanabilir⁵¹³ hem de TCK'nın 51. maddesi gereği hapis cezasının ertelenmesine karar verilebilir⁵¹⁴.

Söz konusu suçları işlediğinden bahisle hakkında hapis cezasına mahkûmiyet kararı verilen fail için TCK'nın 53. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “*Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma*” tedbirine de hükmedilir⁵¹⁵. Bu tedbir, kasten işlenmiş

⁵¹³ Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 554; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 805 vd.; Çakır, s. 375. CMK'nın 231. maddesi gereği hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; “*Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, (iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası...)*” olmalıdır. Ayrıca “*Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması, c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez. Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükmünde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanasını durur. Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.*”

⁵¹⁴ Birtek, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 421 vd. TCK'nın 51. maddesi gereği ertelemeye karar verilebilmesi için; “*İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin; a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması, b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması...*” gerekir.

⁵¹⁵ TCK'nın 53. maddesinin 1. fıkrasına göre hükmedilebilecek hak yoksunluğu tedbirleri şunlardır: “*a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten, b) Seçme ve seçilme ehliyetinden, c) Velayet hakkından; vesayet veya kayıyılığa ait bir hizmette bulunmaktan, d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan, e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek*

bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni bir sonucu olarak uygulanmaktadır ve tedbire hükmedilebilmesi için kasten işlenmiş bir suçtan dolayı kesinleşmiş hapis cezasına mahkûmiyetin bulunması yeterlidir⁵¹⁶.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun, bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde tüzel kişinin organ veya temsilcileri tarafından işlenmesi halinde tüzel kişi hakkında, orantılı olması kaydıyla TCK'nın 60. maddesinde belirtilen tüzel kişilere özgü müsadere ve faaliyet izninin iptali güvenlik tedbirlerine hükmolunabilir⁵¹⁷.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçunu işleyen adaylar, fıkra da geçen hapis cezasının yanı sıra 10. maddenin 5. fıkrasında yer alan idari yaptırımlara da muhatap olur. Bu tedbirler şunlardır:

- a) Sınavda veya çok oturumlu sınavların oturumlarının herhangi birinde kopya çektiği veya bu yönde fiiller işlediği tespit edilen adayın ilgili sınavı iptal edilir.
- b) Bu aday kopya çektiği sınav tarihinden itibaren iki yıl süreyle ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan hiçbir sınava ve yerleştirmeye başvuramaz ve giremez.
- c) Sınavı iptal edilen aday, iptal edilmiş veya yasaklılık süresi içerisinde girilmiş olan bir sınavdaki başarısına istinaden bir hak kazanmış veya bir kamu görevine atanmış olursa görevine derhal son verilir ve ilgili kurum yetkilileri tarafından kendisine sağlanan haklar geri alınır.

kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten...". Yine 53. maddeye göre; "Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.", "Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir." ve "Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz."

⁵¹⁶ Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 587 vd.

⁵¹⁷ Kangal, *Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu*, s. 141-143 ve s. 162-163; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 22; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 629-630; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 722 vd.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 959 vd.; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 613; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 845 vd.

B. Dava Zamanaşımı

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu bakımından kanunda öngörülen hapis cezasının üst sınırı sekiz yıl olduğundan bu suç bakımından dava zamanaşımı süresi TCK'nın 66. maddesine göre, sekiz yıldır. Sınav sonuçlarını değiştirme suçu sırf hareket suçu olduğundan bu suçta dava zamanaşımının işlemeye başlayacağı an tipik hareketin gerçekleştirildiği andır⁵¹⁸. Zamanaşımını kesen sebeplerin varlığı halinde işlemiş olan süre yok sayılır ve dava zamanaşımı süresi uzar⁵¹⁹. Ancak zamanaşımı süresi bu uzama TCK'nın 67. maddesi gereği suçun işlendiği tarihten itibaren en fazla on iki yıldır.

C. Muhakeme Usulü

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu şikâyete tabi olmadığından re'sen soruşturulur⁵²⁰. Söz konusu suçlar şikâyete tabi olmadığından re'sen soruşturulur. Ancak suçun failinin kamu görevlisi olduğu veya sayıldığı durumlarda, bu kişiler hakkında izin alınması gerekir. İzin vermeye yetkili makam ÖSYM Yönetim Kurulu'dur. Fail, Yönetim Kurulu başkan veya üyesi ise soruşturma iznini Yükseköğretim Genel Kurulu verir.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu için ÖSYM Kanunu'nda belirlenen soyut ceza on yıl hapis cezasından daha az olduğundan bu suç bakımından görevli mahkeme, CMK'nın 3. maddesi ve Adli Teşkilat Kanunu'nun 11. maddesi gereği Asliye Ceza Mahkemesidir⁵²¹.

⁵¹⁸ Taner, s. 68-69; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 681; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 896; Ersoy, s. 182.

⁵¹⁹ Taner, s. 115; Koca/Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 688 vd.; Artuk/Gökçen/Yeni-dünya, s. 1018; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, s. 571 vd.; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 756 vd.

⁵²⁰ Çakır, s. 393.

⁵²¹ Centel/Zafer, s.585; Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, s. 191-192; Şahin, s. 220-221.

SONUÇ

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, 17.2.2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli bir kamu kurumu olarak düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun ile ÖSYM Başkanlığı'nın temel görevi, her türlü ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemlerinin yapılması olarak belirlenmiştir. ÖSYM'nin gerçekleştirdiği ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemlerinde güvenilirlik, gizlilik, tarafsızlık ve bilimsellik ilkelerine riayet edilebilmesi ve adaylara fırsat eşitliği sağlanabilmesi için sınav güvenliğinin sağlanması oldukça önemlidir. Sınav güvenliğinin nasıl sağlanacağı ÖSYM Kanunu'nun 9. maddesinde, sınav güvenliğinin ihlali halinde ihlal edene uygulanacak cezai hükümler ise ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeler, suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ve gereklerinin sağlanabilmesi ve korunması amaçlanan hukuki değerlerin korunabilmesi bakımından önemlidir. Çünkü ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemlerinde, bu işlemlerin gizlilik ve güvenliğini ihlal eden, kopya çeken, sınav sonuçlarını değiştiren veya bu yönde fiilleri işleyen kişilerin işledikleri fiiller, söz konusu düzenleme yapılmadan önce TCK'da yer alan resmi belgede sahtecilik, rüşvet, dolandırıcılık veya bilişim suçları gibi farklı suçları oluşturmaktaydı. Ayrıca kopya oluşturan fiiller de TCK'da suç olarak düzenlenmemiştir. Durum böyleyken cezalar ve bu fiilleri işlemek suretiyle kazanılmış olan haklar ile gerçekleştirilmiş olan atamaların akıbeti belirsizdi. Artık, bahsi geçen fiilleri işleyenlerin nasıl cezalandırılacağı ile gerçekleştirilmiş atamaların akıbetinin ne olacağı ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesiyle düzenlenmiş durumdadır.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde düzenlenen ilk suç, 2. fıkrada yer alan gizli bilgilerin hukuka aykırı şekilde elde edilmesi veya bulundurulmasıdır. Yine 2. fıkrada gizli bilgilerin ifşa edilmesi de suç olarak düzenlenmiştir ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 2. fıkrasında farklı cezaların öngörülmüş olması sebebiyle gizli bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi veya bulundurulması fiilleri, bir suçu, gizli bilgilerin ifşa edilmesi fiili ise diğer bir suç oluşturmaktadır. Dolayısıyla madde metninde iki ayrı suç düzenlenmiştir.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile ifşa edilmesi suçlarında korunan hukuksal değer, ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamu idaresinin güvenilirliğidir. Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları, suç oluşturan fiillerin şekline göre icrai suçlardır. Gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi veya bulundurulması suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu ise tek hareketli bir suçtur. Hem gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi veya bulundurulması suçu hem de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu serbest hareketli suçlardır. Gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi veya bulundurulması suçu, elde etme fiili bakımından ani hareketli, bulundurma fiili bakımından ise kesin-tisiz bir suçtur. Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu ise ani hareketli bir suçtur.

Gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları herkes tarafından işlenebilir. Bu kapsamda suçun bir Türk veya yabancı tarafından işlenmesi halleri arasında bir fark bulunmamaktadır. Ayrıca suçların fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suçlar tek failli suçlardır. Buna karşılık söz konusu suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde örgüt yöneticileri ve üyeleri fail olur. Suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde, tüzel kişinin organ veya temsilcileri tarafından işlenmesi halinde ise tüzel kişinin organlarında yer alan veya tüzel kişiyi temsil eden kişi veya kişiler fail olur.

Kanaatimizce gizli bilgilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi veya bulundurulması ile bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları bakımından mağdur toplumu oluşturan herkestir. Çünkü bu suçlarda sınav güvenliği için gizli kalması gereken bilgiler hukuka aykırı bir şekilde elde edilmekte, bulundurulmakta veya ifşa edilmektedir. Dolayısıyla sınav güvenliği ve toplumsal düzen bozulmaktadır.

Söz konusu suçların konusunu gizli bilgiler oluşturmaktadır. Gizli bilgiden kast ise; sınav soruları ve cevapları, sınav sorularını hazırlamakla görevlendirilmiş olan kişilerin kimlik bilgileri, soru havuzundaki sorular, deneme soruları ile bu sorulara ilişkin bilgi ve belgelerdir. Taslak soru havuzundaki sorular bilimsel denetimlerden ve dil denetiminden geçmedikleri için henüz sınav sorusu vasfında değildir. Dolayısıyla

taslak soru havuzundaki herhangi bir sorunun hukuka aykırı olarak elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi kanunilik ilkesi gereği bu suçu oluşturmaz. Ancak taslak soru havuzundaki soruların denetimlerden sonra soru havuzuna alınarak sınavlarda sorulduğu düşünüldüğünde, ilgili soruların gizli bilgi olarak kabul edilmemiş olması suçun kapsamını daraltan bir eksiklik oluşturmaktadır. Zira taslak soru havuzundaki soruların elde edilmesi, bulundurulması veya ifşa edilmesi halinde de sınavın gizliliği ve güvenliği ile kamu idaresinin güvenilirliği ihlal edilmiş olur.

Kanun koyucu elde etme, bulundurma ve ifşa etme fiillerinin bir netice ortaya çıkarmasını aramadığından gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması ve bu bilgilerin ifşa edilmesi suçları da sırf hareket suçudur. Bu suçlarda suç oluşturan elde etme, bulundurma veya ifşa etme fiillerinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmakta, ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi gerekmemektedir. Bu nedenle hem gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması hem de gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçları konunun hareketten etkilenmesine göre soyut tehlike suçudur. Ayrıca kanun koyucu suçun konusunun herhangi bir zarar veya zarar tehlikesi ile karşılaşmasını aramamış, tehlikenin oluşacağını kendisi varsayımıştır.

Gizli bilgilerin elde edilmesi veya bulundurulması suçu kasten işlenebilen bir suçtur. Ancak kanun koyucu, söz konusu suçun tipikliğinde elde etme ve bulundurma fiillerinin hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmesini ve failin işlediği fiilin hukuka aykırı olduğu hususunda doğrudan kastla hareket etmesini ayrıca aramıştır. Dolayısıyla söz konusu suç doğrudan kastla işlenebilen bir suçtur. Gizli bilgilerin ifşa edilmesi suçu ise böylesi bir koşul öngörülmediğinden hem doğrudan hem de olası kastla işlenebilir.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde düzenlenen üçüncü suç, 3. fıkrada yer alan kopya suçudur. Fıkra incelendiğinde ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlarda ses veya görüntü nakleden cihazlarla kopya çekilmesi veya kopya çekilmesine aracılık edilmesi, başka birinin yerine sınava girilmesi veya bir başkasının kendi yerine sınava girmesine katkı sağlanması ve bireysel veya toplu olarak kopya çekilmesi veya buna imkân sağlanması fiillerinin suç olarak düzenlendiği görülmektedir.

Dolayısıyla madde metninde kopya suçunun fiil unsurunu oluşturan altı ayrı fiile yer verilmiştir.

Kopya suçu bakımından korunan hukuksal değer, ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamu idaresinin güvenilirliğidir. Kopya suçunu oluşturan fiiller ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavların gizlilik ve güvenliğini bozarak toplumsal düzene zarar verdiğinden, bu suçun mağduru toplumu oluşturan bireylerin tamamıdır. Söz konusu fiiller söz konusu sınava ve sınavın güvenliğine yöneldiğinden, bu suç bakımından suçun konusu kopya çekilen sınav ile sınav soruları ve cevaplarıdır.

Kopya suçunda üç ayrı bentte düzenlenen fiillerin tamamı kopya çekmeme yasak normunu icrai bir davranışla ihlal ettiğinden kopya suçu, suç oluşturan fiillerin şekline göre icrai suçtur. Dolayısıyla söz konusu suçun ihmali hareketle işlenebilmesi mümkün değildir. Söz konusu suçta suç oluşturan fiillerin icralarının belli bir süre devam etmesi gerektiğinden suç kesintisiz suçtur. Ayrıca kopya suçu, suça vücut veren fiillerin herhangi birinin tek başına icrası suçun oluşması için yeterli olduğundan, seçimlik hareketli bir suçtur.

Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiili, suç işlenirken yalnızca ses nakleden, yalnızca görüntü nakleden veya aynı anda hem ses hem görüntü nakleden herhangi bir cihaz kullanılarak sınava giren adayın karşı tarafa sınav sorularını aktarması ve soruların cevaplarını almasını ifade eder. Kopya çekmek fiilinin ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle işlenmesi hali bağlı hareketli suçtur. Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekmek fiili bakımından sınav sorularını gönderen aday fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan, söz konusu suç tek failli suçtur. Ayrıca bu halde failin söz konusu fiili gerçekleştirebilmesi için aday olması ve suçu bedensel davranışlarıyla işlemesi gerektiğinden suç hem özgü hem de bizzat işlenebilen bir suçtur.

Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekilmesine aracılık etmek fiili, sınav anında, sınava giren kişiyle irtibat kurulması, soruların cevaplarının bulunması ve bulunan bu cevapların sınava giren kişiye gönderilmesidir. Bu seçimlik

hareket bakımından kopya suçu bağı hareketli suçtur. Ses veya görüntü nakleden cihaz kullanmak suretiyle kopya çekilmesine aracılık etmek fiilli bakımından; sınav anında, adayla irtibat kuran, soruların cevaplarının bulan ve bulunan bu cevapları adaya gönderen kişi veya kişiler fail olur. Bu halde suçun faili bakımından herhangi bir özellik aranmadığından suç, herkes tarafından işlenebilen suçtur.

Başka bir adayın yerine sınava girmek, sınava girmesi gereken aday yerine bir başka kişinin, aday kendisiymiş gibi sınava girmesi ve soruları cevaplandırmasıdır. Gerçek aday ile aday yerine sınava katılan kişi aralarındaki hukuka aykırı anlaşma gereği yer değiştirmektedir. Bu anlaşmanın bir menfaat karşılığında yapılması ise suçun oluşumu bakımından önem taşımamaktadır. Ancak kişiye aday yerine sınava girmesi karşılığında bir menfaat vaat edilmiş veya sağlanmışsa bu durum cezanın tayininde göz önünde bulundurulur ve bu menfaat kazanç müsaderesine konu olur. Kopya suçunda suçun başka birinin yerine sınava girilmesi fiilli ile işlenmesi hallerinde, hareketin nasıl icra edileceği tipiklikte sınırlanmadığından kopya suçu serbest hareketli suçtur. Söz konusu fiil bakımından aday yerine sınava giren kişi fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli ve fail olmak için herhangi bir özellik aranmadığından herkes tarafından işlenebilen suçtur.

Kendi yerine bir başkasının sınava girmesine katkı sağlamak fiilli, kişinin kendisi yerine sınava girecek olan failin bu fiilli gerçekleştirebilmesini sağlayacak veya en azından kolaylaştıracak yardım niteliğinde davranışlarda bulunmasıdır. Aslında suç işleyen bir kişiye yardım etmek şerikliğin bir şekliyken, kanun koyucu burada yardım niteliğinde davranışlarda bulunarak katkı sağlamayı suça vücut veren bir fiil olarak düzenlemiştir. Bunu yaparken ise fiilin ne şekilde icra edileceği sınırlanmadığından, kopya suçu serbest hareketli suçtur. Bir başkasının kendisi yerine sınava girmesine katkı sağlamak fiilli bakımından yerine başkasının sınava girmesine katkı sağlayan aday fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli suçtur. Ayrıca bu halde bir kimse- nin fail olabilmesi için aday olması gerektiğinden suç özgü ve bizzat işlenebilen bir suçtur.

Bireysel olarak kopya çekmek, sınava katılmış bir adayın planlanmış bir şekilde bir başkasından yardım almadan, kendi imkânıyla, başka bir adayın cevaplarına bakması, başka bir adaydan veya herhangi bir kaynaktan sınav sorularının çözümüne yönelik olarak yararlanmasıdır. Toplu olarak kopya çekmek ise birden fazla adayın planlı biçimde birlikte kopya çekmesidir. Kanaatimizce, toplu olarak kopya çekmek fiilinin gerçekleşmesi için kopya çekmenin birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesi gerekli ve yeterlidir; fiili işleyen kişi sayısının bir önemi yoktur. Ayrıca toplu olarak kopya çekmek fiili bakımından ani şekilde alınan bir kararın hemen icraya konulması yeterli olup, sınavdan belli bir süre önce plan yapılmış olmasına gerek yoktur. Zira toplu olarak kopya çekmek fiili bakımından kastın aranacağı zaman, tipik fiilin gerçekleştirildiği zamandır. Dolayısıyla önemli olan, fiilin işlendiği sırada failerde birlikte hareket etme iradesinin varlığıdır. Bu iradenin oluşumu bakımından herhangi bir menfaat sağlanacağına vaat edilmesine gerek yoktur. Ancak birlikte hareket etme iradesini oluşturabilmek amacıyla tipik fiile katılacak kişi veya kişilere bir menfaat vaat edilmiş veya sağlanmışsa bu durum cezanın tayininde göz önünde bulundurulur ve bu menfaat kazanç müsadereğine konu olur. Söz konusu seçimlik hareket bakımından kopya suçu serbest hareketli suçtur.

Bireysel olarak kopya çekmek fiili bakımından kendi imkânlarıyla bir kaynaktan veya adaydan yararlanan aday fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan söz konusu suç tek failli suçtur. Ayrıca bu halde suç özgü ve bizzat işlenebilen bir suçtur ve aday dışında kimse fail olamaz. Toplu olarak kopya çekmek fiili bakımından ise ortak kast dâhilinde, birlikte hareket ederek kopya çeken adayların hepsi fail olur. Adaylar aynı yönde birlikte hareket ettiklerinden birleşme (yakınsama) şeklinde işlenen çok failli suç söz konusudur. Ayrıca kopya fiilinin icrasına katılan kişilerin tamamının aday olması gerektiğinden suç bu halde hem özgü hem de bizzat gerçekleştirilmesi gereken suçtur ve adaylar dışında kimse bu halde fail olamaz.

Bireysel veya toplu olarak kopya çektirilmesine imkân sağlamak fiilinde geçen “kopya çektirilmesine imkân sağlamak” ifadesinin “kopya çekilmesine imkân sağla-

mak” şeklinde anlaşılması daha doğru olur. Zira aksi halde “*kopya çektilirilmesi*” ifadesi anlamsız kalmaktadır. Kopya çektilirilmesini sağlamak veya kolaylaştırmak amacıyla yapılacak her türlü yer veya araç-gereç temini veya olanak sağlama faaliyeti kopya çekilmesine imkân sağlamak fiilini oluşturur. Kopya suçunun bu seçimlik hareketle işlenmesi halinde hareketin nasıl icra edileceği tipiklikte sınırlanmadığı için, bu halde kopya suçu serbest hareketli suçtur. Kopya çektilirilmesine imkân sağlamak fiili bakımından kopya çekilmesini sağlamak veya kolaylaştırmak amacıyla her türlü yer veya araç-gereci temin eden veya olanak sağlama faaliyetinde bulunan kişi veya kişiler fail olur. Bu halde suçun fiil unsurunun yalnız bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan, söz konusu suç tek failli suçtur. Ayrıca bu halde suçun faili bakımından herhangi bir özellik aranmadığından, suç, herkes tarafından işlenebilen suçtur.

Kopya suçunun düzenlendiği madde metninde suçun taksirle işlenebileceğine dair açık bir düzenleme bulunmadığından, suçun taksirle işlenen hali cezalandırılmaz. Bu sebeple kopya suçu yalnızca kasten işlenebilen bir suçtur. Kopya suçunun kanuni düzenlemesinde “*bilerek*”, “*bildiği gibi*”, *bilmesine rağmen*”, “*hukuka aykırı olarak*” gibi ifadelere yer verilmediğinden ve söz konusu suç amaç suçu da olmadığından suçun hem doğrudan kastla hem de olası kastla işlenmesi mümkündür. Ancak kopya suçunun olası kastla işlenmesi pratikte oldukça zordur.

ÖSYM Kanunu’nun 10. maddesinde düzenlenen dördüncü suç, 4. fıkrada yer alan sınav sonuçlarını değiştirme suçudur. Bu fıkrayla ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlardan sonra sınav sonuçlarının adayın lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştirilmesi suç olarak düzenlenmiştir. Söz konusu suç bakımından korunan hukuksal değer, ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınav ve yerleştirmelerin gizlilik ve güvenliği ile kamu idaresinin güvenilirliğidir.

ÖSYM Başkanlığı’na ait bilişim sistemine girilerek adaylara duyurulmayı bekleyen sınav sonuçlarının bir adayın lehine veya aleyhine olacak şekilde değiştirilmesi halinde, adayın sonuç puanının artırılması veya azaltılması hallerinde, sınav sonuçlarını değiştirme suçu oluşur. Kanaatimizce maddede “*lehine veya aleyhine*” ifadesinin

kullanılması doğru olmamıştır. Zira herhangi bir puan değişikliği zaten adayın ya lehine ya da aleyhine olacaktır; madde metninde ayrıca söz konusu ifadeler yer verilmesine gerek bulunmamaktadır.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu, suç oluşturan fiilin icra şekline göre icrai bir suçtur. Bu suçun ihmali hareketle işlenebilmesi ise mümkün değildir. Yine söz konusu suç, tek ve serbest hareketli bir suçtur.

Sınav sonuçlarını değiştirme suçu, herkes tarafından işlenebilen suçtur. Bu nedenle suçun bir Türk veya yabancı tarafından işlenmesi halleri arasında da fark bulunmamaktadır. Ayrıca bir kişi tarafından işlenebileceğinden suç, tek failli bir suçtur.

ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen sınavlar belli bir kişiyi değil, toplumun tamamını ilgilendirmektedir. Dolayısıyla sınav sonuçlarını değiştirme suçunun mağduru belli bir kişi değil, toplumu oluşturan herkeştir. Ayrıca adaya ait sınav sonucu adayın aleyhine olacak şekilde değiştiriliyorsa söz konusu aday da suçun mağduru olur. Sonuçların değiştirildiği sınava katılmış olan diğer adaylar, sınav sonucunun değiştirilmesi ile kendi sonuçları etkilenmişse suçtan zarar gören sayılır. Söz konusu suç bakımından suçun maddi konusu ise değiştirilen sınav sonuçlarıdır.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinin 4. fıkrasında suçun taksirle işlenebileceğine dair açık bir düzenleme bulunmadığından, suçun taksirle işlenen hali cezalandırılmaz. Sınav sonuçlarını değiştirme suçunun kanuni düzenlemesinde herhangi bir amacın gerçekleştirilmesi aranmadığından suç amaç suçu değildir. Ayrıca kanuni düzenlemede "*bilerek*", "*bildiği gibi*", "*bilmesine rağmen*", "*hukuka aykırı olarak*" gibi ifadeler yer verilmediğinden, suçun hem doğrudan hem de olası kastla işlenmesi mümkündür. Ancak failin ÖSYM Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen bir sınava ait sonuçları değiştirdiğini bilmeden, sadece öngörerek ÖSYM Başkanlığı'nın güvenli bilişim sistemine girmesi ve sınav sonuçlarını değiştirmesi mümkün olmadığından sınav sonuçlarını değiştirme suçunun olası kastla işlenmesi pratikte oldukça zordur.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde düzenlenen tüm suçlar için ortak bir nitelikli hal düzenlenmiştir. Buna göre bu maddede tanımlanan suçların bir örgütün faali-

yeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır. Söz konusu suçların örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi halinin daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesinin sebebi, suçluların örgüt çatısı altında örgütün korutucu gücünden yararlanarak daha kolay suç işlenmesi nedeniyle suçun haksızlık içeriğinin daha fazla olmasıdır.

ÖSYM Kanunu'nun 10. maddesinde tanımlanan suçlar için kanun koyucunun belirlediği soyut cezanın süresi dikkate alındığında, söz konusu suçlarda CMK'nın 231. maddesinde yer verilen hükmün açıklanmasının geriye bırakılması düzenlemesinin uygulama alanı bulması mümkün gözükmemektedir. Ancak hapis cezası alt sınıra yaklaşarak iki yıl veya daha az süreli hapis cezası olarak tespit edilirse ve diğer şartlar da oluşmuşsa taşıyorsa hükmün açıklanmasının geriye bırakılması düzenlemesi uygulanabilir. Yine yargılama sonucu belirlenen somut cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis cezası olması durumunda, TCK'nın 51. maddesi gereği hapis cezasının ertelenmesine karar verilebilir.

Söz konusu suçları işlediğinden bahisle hakkında hapis cezasına mahkûmiyet kararı verilen fail için, TCK'nın 53. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "*Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma*" tedbirine de hükmedilir.

Söz konusu suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde tüzel kişinin organ veya temsilcileri tarafından işlenmesi halinde, bu tüzel kişi hakkında, orantılılık olması kaydıyla, TCK'nın 60. maddesinde belirtilen tüzel kişilere özgü müsadere ve faaliyet izninin iptali güvenlik tedbirlerine hükmolunabilir.

Söz konusu suçların failleri, maddede geçen hapis cezalarının yanı sıra ÖSYM Kanun'unun 10. maddesinin 5. fıkrasında yer alan idari yaptırımlara da muhatap olur. Bu tedbirler şunlardır:

- a) Sınavda veya çok oturumlu sınavların oturumlarının herhangi birinde kopya çektiği veya bu yönde fiiller işlediği tespit edilen adayın ilgili sınavı iptal edilir.
- b) Bu aday kopya çektiği sınav tarihinden itibaren iki yıl süreyle ÖSYM Başkanlığı tarafından yapılan hiçbir sınava ve yerleştirmeye başvuramaz ve giremez.

- c) Sınavı iptal edilen aday, iptal edilmiş veya yasaklılık süresi içerisinde girilmiş olan bir sınavdaki başarısına istinaden bir hak kazanmış veya bir kamu görevine atanmış olursa görevine derhal son verilir ve ilgili kurum yetkilileri tarafından kendisine sağlanan haklar geri alınır.

Söz konusu suçlar bakımından kanunda öngörülen hapis cezasının üst sınırı sekiz yıl olduğundan, bu suçlar bakımından dava zamanaşımı süresi TCK'nın 66. maddesine göre sekiz yıldır.

Söz konusu suçlar şikâyete tabi olmadığından re'sen soruşturulur. Ancak suçun failinin kamu görevlisi olduğu veya sayıldığı durumlarda, bu kişiler hakkında izin alınması gerekir. İzin vermeye yetkili makam ÖSYM Yönetim Kurulu'dur. Fail, Yönetim Kurulu başkan veya üyesi ise soruşturma iznini Yükseköğretim Genel Kurulu verir.

Söz konusu suçlar bakımından ÖSYM Kanunu'nda belirlenen soyut ceza on yıl hapis cezasından daha az olduğundan yargılamada görevli mahkeme, Asliye Ceza Mahkemesidir.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Osman. “Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Şekilde Elde Edilmesi ve İnternet Bankacılığında Kullanılması Sonucu Malvarlığı Zarara Uğratılan Bankaya Karşı Mevduat Sahibinin Hukuki Sorumluluğu”, *MÜHF-HAD*, C. 22, S. 1, Y. 2016, ss. 389-432.
- AKBULUT, Berrin. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Bs. Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.
- AKBULUT, İlhan. “İşlenemez Suç”, *İÜHF*, C. 53, S. 1-4, Y. 1988-1990, ss. 139-143.
- AKDAĞ, Hale. “Gönüllü Vazgeçme”, *HHFD*, C. 3, S. 2, Y. 2013, ss. 91-126.
- AKDAĞ, Hale. *Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013.
- AKİPEK, Jale G./AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya. *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Birinci Cilt*, 13. Bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2016.
- AKKAYA, Çetin. *Örgüt Suçu – Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları*, 1. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- AKSOY İPEKÇİOĞLU, Pervin. “Türk Ceza Kanunu’nda Bileşik Suç”, *AUHFD*, C. 61, S. 1, Y. 2012, ss. 43-67.
- AKSOY İPEKÇİOĞLU, Pervin. *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009.
- AKYAZAN, Ahmet Emrah. “5237 Sayılı TCK’da Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1, Y. 2006, ss. 77-98.
- ALACAKAPTAN, Uğur. *İşlenemez Suç*, 1. Bs., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Yayın No: 223, Ankara, 1968.
- ALACAKAPTAN, Uğur. *Suçun Unsurları*, 1. Bs. Ankara, Sevinç Matbaası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:263, 1970.

- ALŞAHİN, Mehmet Emin. “Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu (TCK m. 258)”, *MÜHF-HAD*, C. 20, S. 2, Y. 2014, ss. 219-250.
- ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 16. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.
- ARTUK, M. Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Bs. Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.
- ATALAY, Ayşe Özge. “Türk Ceza Hukukunda Fuhuş Suçu”, (Danışman: Ayşe Nuhoğlu) Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (22.06.2018), İstanbul, 2013.
- ATALAY, Ayşe Özge. “Türk Ceza Hukukunda Fuhuş Suçu”, Danışman: Ayşe Nuhoğlu, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (10.03.2018), İstanbul, 2013.
- AYDIN, Devrim. “Suça Teşebbüs”, *AÜHFD*, C. 55, S. 1, Y. 2006, ss. 85-113.
- AYDIN, Murat. “İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs)”, *SÜHFD*, C. 21, S. 1, Y. 2013, ss. 77-104.
- BAŞALP, Nilgün. *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, 1. Bs., Ankara, Yetkin Yayınevi, 2004.
- BAŞARAN, Serkan. “Görevi Kötüye Kullanma”, Danışman: Türkan Yalçın Sancar, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (31.01.2018), 2016.
- BAYRAKLI, Hasan Hüseyin/BOZDAĞ, Ahmet. “Türk Ceza Hukukunda Teşebbüse Elverişlilik Sorunu ve Vergi Suçlarının Teşebbüse Elverişlilik Açısından Değerlendirilmesi”, *Maliye Dergisi*, S. 158, Y. 2010, ss. 15-34.
- BAYTEMİR, Erdal. “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Rüşvet Suçu”, *TBBD*, S. 88, Y. 2010, ss. 333-388.

- BEDİR, Ramazan. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, Danışman: Berrin Akbulut, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (31.01.2018), 2010.
- BİRTEK, Fatih. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.
- BİRTEK, Fatih. *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal suçları (TCK m. 132)*, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013.
- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide. *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 14. Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017.
- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem. *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, C. 1, 4. Bs. İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017.
- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem. *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 9. Bs. İstanbul, Beta Yayıncılık, 2016.
- ÇAKIR, Kerim. *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.
- ÇETİN, Soner Hamza. “Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurmak ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak Suçu (TCK M. 191.)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 65, S. 4, Y. 2016, ss. 1353-1480.
- DEĞİRMENCİ, Olgun. “Ceza Hukukunda Yanılma Kavramı ve Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Yanılma”, *TBBĐ*, S. 110, Y. 2014, ss. 129-188.
- DEĞİRMENCİ, Olgun. “Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları”, *TBBĐ*, S. 77, Y. 2008, ss. 33-86.
- DEĞİRMENCİ, Olgun. “Türk Ceza Hukukunda Kusurluluğu Kaldıran Neden Olarak Amirin Emrini İfa”, *TAAD*, C. 3, S. 10, Y. 2012, ss. 455-484.
- DEMİRBAŞ, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007.

- DEMİRBAŞ, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007.
- DİNLER, Veysel. “Mağduriyet Kavramına Çok Yönlü Yaklaşım”, Editör: Halil İbrahim Bahar, *Suç Mağdurları*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2006, ss. 49-71.
- DOĞAN, Baran. “Kişisel Verileri Ele Geçirme veya Yayma Suçu Nedir?”, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/kisisel-verilerin-ele-gecirilmesi-yayilmasi-baskasina-verilmesi-sucu.html>, (04.02.2018).
- DOĞAN, Koray. *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, 2. Bs. Ankara, Seçkin Yayınevi, 2008.
- DOĞAN, Koray. *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, 2. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008.
- DOĞU, Ali Haydar. *Bilişim Hukuku*, 2. Bs., Bursa, Ekin Yayınevi, 2017.
- DÖNMEZER, Sulhi. “Devlet ve Suç Mağduru İlişkisi”, *Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar Armağanı*, 1. Bs., İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977, ss. 179-192.
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan. *Türk Özel Hukuku Cilt III Kişiler Hukuku*, 18. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017.
- DURSUN, Selman. “Türk Ceza Hukuku’nda Emrin İfasının Hukuki Niteliğinin Alman ve İtalyan Ceza Hukuku’yla Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *GÜHFD*, C. XVIII, S. 2, Y. 2014, ss. 203-252.
- EKMEKÇİ, Dilek. “Kitle İletişim Özgürlüğünün Sınırı Olarak Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkına Karşı Suçlar”, Danışman: Ümit Kocasakal, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış doktora tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (11.03.2018), 2013.
- ERDOĞAN, Yavuz. *Türk Ceza Kanunu’nda Bilişim Suçları (Avrupa konseyi Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay kararları İle)*, 1. Bs, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2012.
- EREM, Faruk. “Suça İştirak”, *AÜHFD*, C. 3, S. 1, Y. 1946, ss. 62-107.

- EREM, Faruk. *Ümanist Doktrin Açısından: Türk Ceza Hukuku Cilt:1 Genel Hükümler*, 7. Bs., Ankara, Ajans – Türk Matbaası, 1966.
- EREM, Faruk/DANIŞMAN, Ahmet/ARTUK, Mehmet Emin. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 1997.
- EREM, Faruk/TOROSLU, Nevzat. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 5. Bs., Ankara, Savaş Yayınları, 1987.
- ERSOY, Yüksel. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 1. Bs., İstanbul, İmaj Yayınevi, 2002.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin. “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu (TCK M. 204)”, *ABD*, S. 3, Y. 67, 20.09, ss. 93-126.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin. *Görevi Kötiye Kullanma, Zimmet, Banka Zimmeti, İrtikap, Rüşvet Suçları ve Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008.
- GÖKCEN, Ahmet/BALCI, Murat. “Organ ve Doku Ticareti Suçları (TCK m. 91 – 93)” *MÜHF-HAD, Özel Sayı, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan*, C. 19, S. 2, Y. 2013, ss. 111-149.
- GÖKCEN, Ahmet/BALCI, Murat/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim. *Ceza Muhakemesi Hukuku –I-*, 2. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- GÖKTÜRK, Neslihan. “Suçun Yasal Tanımında Yer Alan “Hukuka Aykırılık” İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 1, Y. 2016, ss. 407-450.
- GÜLEL, İlhan. “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda İhaleye Fesat Karıştırma Suçu”, *TAAD*, S. 11, Y. 3, 2012, ss. 225-257.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem. “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 67, S. 4, Y. 2009, ss. 9-22.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 3. Bs., U-S-A Yayıncılık, Ankara, 2010.

- HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Top-
luma Karşı Suçlar*, 2. Bs., Ankara, US-A Yayıncılık, 2016.
- HAKERİ, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 12. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara,
2011.
- HAKERİ, Hakan. *Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri*, 1.
Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003.
- HARTAVİ, Ahmet. *Örgütlü Suçlar*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.
- <http://www.osym.gov.tr/TR,315/kurum-sinavlari-ve-digerleri.html>. (01.12.2017).
- <http://www.osym.gov.tr/TR,9094/sinavlar.html>. (01.12.2017).
- https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_sd.durumu?kanun_no=6114.
(01.12.2017).
- İÇEL, Kayhan. “Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu”,
İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 7, S. 14, Y. 2008 Güz,
ss. 35-49.
- İÇEL, Kayhan. “Ticarî Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya
Belgelerin Açıklanması Suçları – Bu Tür Sırlarla İlgili Belge İstenmesinin Sı-
nırları”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 9, S. 18, Y.
2010, ss. 27-38.
- İTİŞGEN, Rezzan. “Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak
Verme veya Ele Geçirme Suçu”, *TAAD*, C. 6, S. 23, Y. 2015, ss. 179-202.
- KANGAL, Zeynel T. *Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu*, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayı-
nevi, 2003.
- KARAGÜLMEZ, Ali. *Bilişim Suçları ve Soruşturma - Kovuşturma Evreleri*, 2. Bs.,
Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.
- KATOĞLU, Tuğrul. “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”,
AÜHFD, C. 61, S. 2, Y. 2012, ss. 657-693, s. 672.

- KEKLİK, Ramazan. *Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçları*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2012.
- KESKİNSOY, Ömer. “Yeni Ceza Kanunundaki Düzenlemeler Doğrultusunda Fikri İçtima Müessesesinin Analizi”, *ABD*, S. 2, Y. 2015, ss. 39-52.
- KOCA, Mahmut. “*Haberleşmenin, Konuşmanın ve Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçları (TCK m. 132-134)*”, Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kollokyumu (8 Ekim 2010), ss. 63-112.
- KOCA, Mahmut. “YTCK’da Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 1, S. 1, 2006, ss. 111-143.
- KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan. “Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdurun Korunması ve Mağdura Tanınan Haklar”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, C. 7, S. 2, Y. 2004, ss. 140-149.
- KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bs. Ankara, Seçkin Yayınevi, 2015.
- KORKMAZ, İbrahim. *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017.
- KUTLU, Önder/KAHRAMAN, Selçuk. “Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi”, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, C. 5, S. 4, Y. 2017, ss. 45-62.
- MAHMUTOĞLU, Fatih S. “Kusurluluk Prensibi Açısından Azmettirenin Ceza Sorumluluğu”, *İÜHFİM*, C. 63, S. 1-2, Y. 2005, ss. 57-112.
- MALKOÇ, İsmail. “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar (Yeni TCK 247-266)*”, www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/103.doc, (13.03.2018), ss. 1-28.
- MARAL, Maşallah. “*TCK Madde 239, Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması Suçunun İncelenmesi*”, <http://ma-sallahral.com/idex.php/2016/11/19/290/>. (15.12.2017).

- MEMİŞ KARTAL, Pınar. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257”, *MÜHF-HAD, Özel Sayı, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan*, C. 19, S. 2, Y. 2013, ss.1373-1395.
- MERKİ, Duygu. “*Bileşik Suç*”, Danışman: Muharrem Özen, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, (27.01.2018), 2009.
- NUHOĞLU, Ayşe. “Görevin Yavaşlatılması, Terki Suçu”, *İÜHFİM*, C. 58, S. 1-2, 2000, ss. 15-51.
- OKUYUCU ERGÜN, Güneş. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, *TBBĐ*, S. 82, Y. 2009, ss. 1-31.
- ÖNDER, Ayhan. *Ceza Hukuku Dersleri*, 1. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1992.
- ÖNDER, Ayhan. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 4. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994.
- ÖZBEK, Veli Özer. “Türk Ceza Kanununda Hata (m. 30)”, *CHĐ*, C. 3, S. 7, 2008.
- ÖZBEK, Veli Özer. *Ceza Hukukunda Suçtan Doğan Mağduriyetin Giderilmesi*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999.
- ÖZCAN, İrfan. *Yeni Türk Ceza Kanunu’na Göre Memur ve Diğer Kamu Görevlilerine İlişkin Suçlar*, 1. Bs., Nobel Yayınevi, Ankara, 2006.
- ÖZDEMİR, Niza. “*Türk Ceza Kanununda Uyuşturuvcu veya Uyarıcı Madde Suçları*”, (Danışman: Veli Özer Özbek) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, 12.12.2017), 2009.
- ÖZEK, Çetin. “Devletin Şahsiyeti Aleyhine Cürümlerin Genel Prensipleri”, *İÜHFİM*, C. 32, S. 2-4, Y. 1996, ss. 597-683.
- ÖZEN, Mustafa. “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İştirak Kurumuna Bakışı”, *TBBĐ*, S. 70, Y. 2007, ss. 239-253.

- ÖZEN, Mustafa. “Ceza Hukukunda Fikri İçtima”, *TBBD*, S. 73, Y. 2007, ss. 132-145.
- ÖZGENÇ, İzzet. *Suç Örgütleri*, 4. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2012.
- ÖZGENÇ, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2010.
- ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan. *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 11. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2011.
- PAMUK, Gülfem. *Türk ve Fransız Ceza Muhakemesi Hukuku'nda Mağdurun Makam Olarak Yeri*, 1. Bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2012.
- PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer. *Kast ve Taksir*, 2. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2010.
- RUHİ, Ahmet Cemal. *Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Terör Örgütleri, Terör Suçları ve Örgütlü Suçlar*, 1. Bs., Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- SARIGÜZEL, Hacı. *Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.
- SAVAŞÇI TEMİZ, Bilgehan. “İştirak Hükümleri Açısından Bağlılık Kuralı”, *AÜHFD*, C. 65, S. 4, Y. 2016, ss. 2487-2512.
- SINAR, Hasan. “*Türk Ceza Kanunu'nda Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Ticareti Suçları*”, (Edt: Hasan Sınar), *Disiplinler Arası ve Ceza Hukuku Boyutlarıyla Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ve Ticaretiyle Mücadele*, 1. Bs., İstanbul, Lale Yayıncılık – Adalet Yayınevi, 2015, ss. 71-108.
- SONAY EVİK, Vesile. “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, *MÜHF-HAD, Özel Sayı, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan*, C. 19, S. 2, Y. 2013, ss. 667-698.
- SONAY EVİK, Vesile/EVİK, Ali Hakan. “Devlet Sırrını ve Yayılması Yasaklanan Bilgileri Açıklama ve Elde Etme Suçları”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 3-4, Y. 2004, ss. 111-147.

- SOYASLAN, Doğan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 3. Bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2005.
- SOYASLAN, Doğan. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 8. Bs., Yetkin Yayınevi, Ankara, 2010.
- ŞAHİN, Cumhur. *Ceza Muhakemesi Hukuku –I-*, 7. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016.
- ŞAN, Sedat. “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu”, Danışman: Burhan Caner Hacıoğlu, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. (03.05.2018).
- ŞARE, Ersin. “Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs”, *TBBĐ*, S. 130, Y. 2017, ss. 119-156.
- ŞENOL, Cem. “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçme (TCK m. 41)”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 10, Y. 5, 2017, ss. 507-552.
- TANER, Fahri Gökçen. *Ceza Hukukunda Zamanaşımı*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008.
- TAŞKIN KAPUSUZOğLU, Beril. *Suçta İştirakte Bağlılık Kuralı*, 1. Bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- TAŞKIN, Şaban Cankat. *Bilişim Suçları*, 1. Bs., Bursa, Beta Yayınevi, 2008.
- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. “*Mağdur Hakları İnceleme Raporu*”, (24. Dönem 4. Yasama Yılı 12.06.2014 tarihli toplantıda kabul edilmiştir.), ss. 1-136.
- TEKİN, Nurullah. “Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar”, *TAAD*, S. 19, Y. 5, ss. 903-941.
- TEZCAN, Durmuş/ERDEM, M. Ruhan/ÖNOK, R. Murat. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 10. Bs. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013.
- TOROSLU, Nevzat. *Ceza Hukuku*, 4. Bs., Savaş Yayınevi, Ankara, 1998.

- TOZMAN, Önder. “İhmal Suçlarında Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme”, *TBBĐ*, S. 84, Y. 2009, ss. 160-187.
- TOZMAN, Önder. *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, 1. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.
- TURABİ, Selami. “Kusurluluk ve Kusurluluğu Etkileyen Haller”, *TBBĐ*, S. 101, Y. 2012, ss. 267-292.
- TURABİ, Selami. “Kusurluluk ve Kusurluluğu Etkileyen Haller”, *TBBĐ*, S. 101, Y. 2012, ss. 267-292.
- ÜNVER, Yener. *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2003.
- ÜSTÜNER, Ali. “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu”, Danışman: Handan Yokuş Sevik, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. (03.05.2018).
- ÜZÜLMEZ, İlhan. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)”, *GÜHFD*, C. 16, S. 1, Y. 2012, ss. 191-216.
- YALÇIN SANCAR, Türkan. “Yeni Türk Ceza Kanununda Zincirleme Suç”, *TBBĐ*, S. 70, Y. 2007, ss. 244-259.
- YALÇIN SANCAR, Türkan. *Çok Failli Suçlar*, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 1998.
- YALÇIN SANCAR, Türkan. *Müteselsil Suç*, 1. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995.
- YAYLA, Mehmet. “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk”, 1. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2012.
- YELBAŞI, Cengiz. *Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*, 1. Bs. Ankara, Sim Matbaacılık, 2014.
- YENİDÜNYA, A. Caner/DEĞİRMENCİ, Olgun. *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Bilişim Suçları*, 1. Bs., İstanbul, Legal Yayıncılık, 2003.

- YENİDÜNYA, Caner. “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Ayrımcılık Suçu”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, S. 4, Y. 2006, ss. 97-116.
- YENİDÜNYA, Caner/İÇER, Zafer. “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, *MÜHF-HAD, Özel Sayı, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan*, C. 19, S. 2, Y. 2013, ss.797-828.
- YERDELEN, Erdal. *Cezanın Belirlenmesi (Türk ve Alman Uygulaması)*, 1. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- YILMAZ, Enes. “Suçun Özel Bir Görünüş Şekli Olarak Gönüllü Vazgeçme”, *AÜHFD*, C. 65, S. 4, Y. 2016, ss. 2553-2603.
- YILMAZ, Halil. “Zincirleme (Müteselsil) Suç”, *ABD*, C. 49, S. 5, Y. 1992, ss. 739-748, s. 740 vd.
- YILMAZ, Tuğsan. “*Kişisel Verileri Verme, Yayma, Ele Geçirme Suçu(TCK 136)*”, <http://www.tugsanyilmaz.av.tr/ceza-hukuku/kisisel-verileri-verme-yayma-ele-gecirme-sucutck-136>, (04.02.2018).
- YOKUŞ SEVÜK, Handan. “Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçu”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12-13, S. 16-17-18-19, Y. 2007-2008, ss. 159-195.
- YURTCAN, Erdener. *Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları*, 2. Bs., Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 302, 2015.
- ZAFER, Hamide. *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75*, 3. Bs. İstanbul, Beta Yayınevi, 2013.
- ZAFER, Hamide. *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m. 132-134)*, 1. Bs., İstanbul, Beta Yayınevi, 2010.